Protocolul de colaborare privind educaţia juridică în şcoli

FIŞE-CADRU
(modele orientative)

Bucureşti
2018

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
COMUNICAREA ÎN SPAŢIUL PUBLIC VIRTUAL. CARE SUNT PERICOLELE INTERNETULUI

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**Comunicarea în spațiul public virtual. Care sunt pericolele internetului (despre socializarea pe internet și despre documentarea pe internet)**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Lecția se adaptează în funcție de vârsta elevilor cărora le este adresată, atât pentru învățământul primar (clasele I-a – a IV-a) gimnazial (clasele a V-a – a VIII-a) cât și pentru elevii de liceu (clasele a IX-a – a XII-a)
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	- Creșterea nivelului de cunoștințe al elevilor în ceea ce privește siguranța pe internet; - Sprijinirea elevilor în sensul identificării pericolelor având ca sursă internetul; - Stimularea unei gândiri critice și a abilității de a lua decizii cu privire la utilizarea calculatorului; - Sprijin în vederea identificării comportamentelor inadecvate din mediul online și a modului în care copilul se poate proteja; - Conștientizarea și identificarea modalităților de manifestare a fenomenului bullying în mediul virtual; - Elevii vor învăța care sunt alegerile corecte pe care le pot face în situațiile în care ar putea fi agresați
TIPUL DE ACTIVITATE	activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menționate la rubrica „Desfăşurarea activităţii”, urmată de dezbatere interactivă
BIBLIOGRAFIE (opţional)	
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	Lectorul prezintă un mic istoric al internetului (sursă propusă: https://ro.wikipedia.org/wiki/Istoria_Internetului Se face o antiteză între realitatea din trecut și provocările pe care spațiul virtual le generează

	astăzi, pornind de la dependența pe care o generează (lectorul va vorbi despre corespondența clasică și cea electronică iar spațiul virtual va fi prezentat în așa fel încât copiii să îi înțeleagă pe deplin utilitatea dar să aibă în vedere și riscurile inerente. Pentru captarea atenției, lectorul va ține seama de faptul că, în cea mai mare parte, tinerii sunt utilizatori experimentați ai internetului, astfel încât accentul va fi pus pe chestiuni de interes, specifice vârstei, despre care aceștia nu au avut ocazia să discute cu alte persoane). **A. Siguranța pe internet** **1.Navigarea pe internet se aseamănă cu un bal mascat** - pe internet identitatea tuturor este ascunsă (inclusiv a ta), cel puțin la nivel aparent; - dacă nu știi ce costum poartă prietenul(a)/colegul(a) tău/ta, nu vei ști cu cine vorbești; - orice străin se poate prezenta drept prieten bine intenționat în timp ce tu nu poți ști dacă acesta este adevărul; - atenție la sentimentul de pseudo-încredere care se naște după un timp de discuții constante și care poate fi înșelător. **2. Despre paginile de internet accesate** - în situația în care pagina de internet este de natură să provoace disconfort, este bine să povestiți despre aceasta părinților **3. Adresa de email** - discuție interactivă despre corespondența electronică; lectorul va întreba elevii dacă aceștia folosesc email-ul sau chat-ul, ori rețelele sociale; Sfaturi pentru o bună gestionare a corespondenței electronice sau mesageriei instant, rețelelor sociale (în măsura în care sunt folosite): - nu deschideți email-urile sau mesajele primite de la necunoscuți și cu atât mai mult atașamentele; - nu deschideți link-uri primite de la persoane pe care nu le cunoașteți; - nu răspundeți niciodată la email-uri/mesajele cu conținut nepotrivit;

	- nu răspundeți la email-urile/mesajele prin care diverse companii își fac reclamă – a răspunde confirmă faptul că ai un cont activ iar căsuța de poștă electronică va fi invadată de astfel de mesaje; - nu răspundeți la email-urile sau mesajele prin care cineva vă descrie că și-a pierdut documentele și banii sau prin care afirmă că i-a murit o rudă și are nevoie de bani, cerându-vă să îi dați bani; - în același context, dacă un străin vă contactează și vă informează despre faptul că mama, tata sau un membru apropiat din familie a suferit un accident și are nevoie urgent de bani, cerându-vă să îi dați, nu dați, în nici un caz, cererii și anunțați imediat părinții sau pe cineva apropiat despre aceasta; - evitați să utilizați opțiunea de accesare (check-in) în diverse aplicații pe care le folosiți sau să vă fotografiați într-o locație, publicând imediat fotografia în mediul online (pe o rețea de socializare) **4. Furnizarea de informații personale** Nu oferiți informațiile personale privind: - numele; - locul unde locuiți; - numele și ocupațiile părinților; - informații despre locuință (dotări, etc.) - numărul de telefon; - data nașterii; - informații privind înălțimea, greutatea, culoarea părului; - fotografia; - școala/liceul la care înveți. **Dar ce poți face în situația în care aceste informații îți sunt cerute insistent de către o persoană necunoscută?** - spune părinților despre această împrejurare; - întrerupe discuția cu acea persoană; - utilizează butonul „block” din aplicația pe care o folosești; - raportează online, dacă aplicația are o astfel de opțiune

	Fiți atenți la numele de utilizator cu care vă conectați. Încercați să nu furnizați date despre persoana ta. Spre exemplu: nu se vor utiliza nume de utilizator precum: ➢ George nu va folosi geo2007; ➢ Alexandra nu va folosi: blueyes2008; ➢ Valentin care locuiește în zona Gării de Nord nu va folosi ca nume de utilizator: valiGriviței, etc. ***Sesiune interactivă de întrebări și răspunsuri:*** *1.Poți spune unui străin, pe internet, faptul că îți place culoarea albastră? Faptul că îți place pizza? Ce animal în casă? Filmul tău preferat?* ***Da** (atenție poți spune că ai pisică sau câine, dar nu spune numele animăluțului)* *2.Poți spune unui străin, pe internet, numele profesorilor tăi?* *Dar numele rudelor tale (mătușa/unchi/bunic/bunică)?* ***Nu*** **5. Te poți întâlni cu o persoană necunoscută cu care ai vorbit pe internet?** Nu vă întâlniți niciodată cu persoane necunoscute cu care ați discutat pe un chat, pe internet (chiar în situația în care vorbiți de mult timp): nu veți avea niciodată garanția că este vorba despre o persoană de vârsta voastră să un adult. Dacă o persoană necunoscută cu care ai vorbit pe internet insistă să vă întâlniți, informați urgent despre aceasta părinții. **6. Parole** Parola ta este propria ta identitate astfel încât păsteaz-o secretă (cu excepția părinților, cărora le-o poți spune) **În concluzie, părinții și cadrele didactice sunt primele persoane cărora le poți cere sfatul despre internet și în legătură cu orice problemă pe care o întâmpini (incident, stare de jenă în legătură cu o solicitare pe care o primești virtual, etc).**

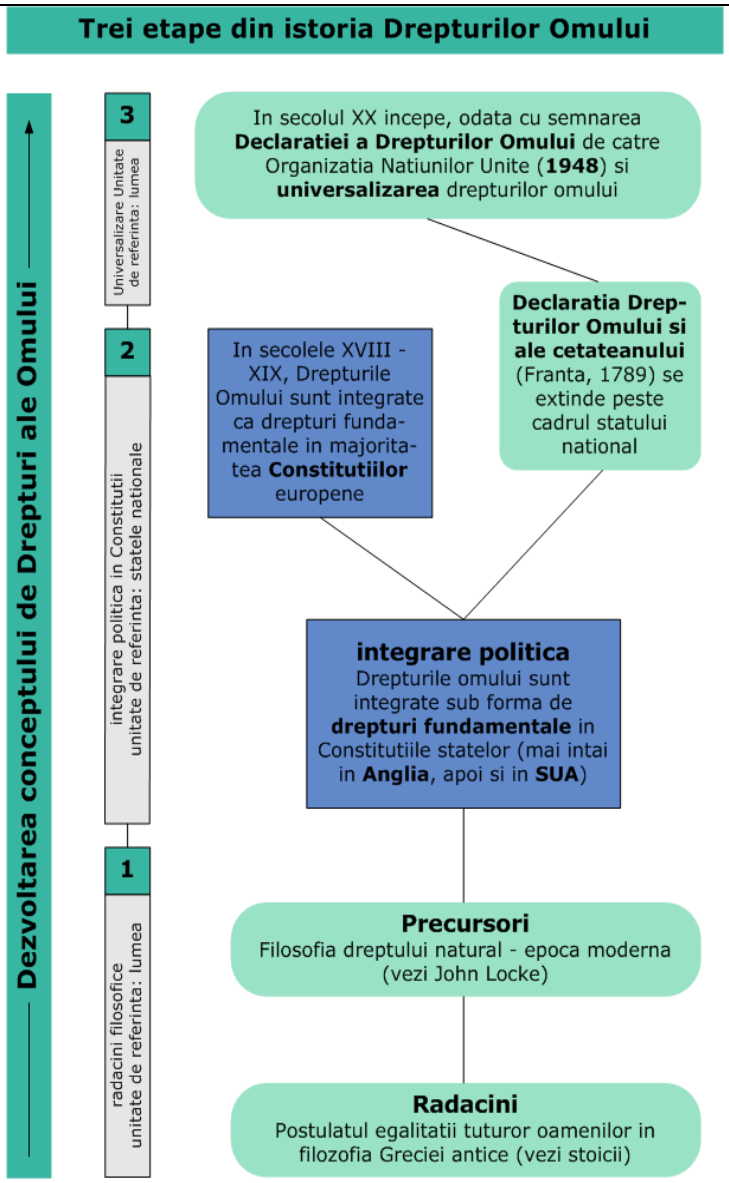
FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
DREPTURILE ŞI LIBERTĂŢILE FUNDAMENTALE ALE OMULUI

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**DREPTURILE ŞI LIBERTĂŢILE FUNDAMENTALE ALE OMULUI**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Lecția se adresează în principal elevilor de liceu (clasele a IX-a – a XII-a) putând fi adaptată și pentru elevii din învățământul gimnazial (clasele a V-a – a VIII-a)
DURATA	2 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	- Creșterea nivelului de cunoștințe al elevilor în ceea ce privește drepturile și libertățile fundamentale ale omului; - Familiarizarea cu elemente de drept constituțional și de drept internațional; - Conștientizarea rolului drepturilor fundamentale în contextul societății actuale; - Stimularea gândirii critice a elevilor
TIPUL DE ACTIVITATE	activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin împărțirea orei de curs în două etape mari: (1) expunerea temei și (2) discuție liberă pe tema drepturilor și a libertăților fundamentale, eventual sesiune de întrebări ale elevilor și răspunsuri ale lectorului pe tema în discuție Alternativ, tema poate fi expusă sub formă de prezentare Power Point
BIBLIOGRAFIE (opţional)	
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	I. ISTORIC II. INSTRUMENTE JURIDICE INTERNAȚIONALE III. TEORIE (se va folosi în funcție de timpul rămas și nivelul elevilor) a. NOȚIUNI GENERALE PRIVIND PROTECȚIA JURIDICĂ A DREPTURILOR OMULUI b. PARTICULARITĂȚI SPECIFICE PROTECȚIEI JURIDICE A DREPTURILOR OMULUI

	Lectorul începe cursul prin a prezenta un **scurt istoric** al consacrării noțiunii de *drepturi ale omului*. Iată câteva repere cronologice care pot fi utilizate în expunere: Ideea drepturilor omului își are rădăcinile în filosofia Greciei antice şi în religie: toţi oamenii sunt egali în faţa lui Dumnezeu. Evoluţia acestor drepturi pe parcursul istoriei poate fi împărţită în trei etape pe care le vom discuta pe îndelete în textul de mai jos: Filosofia dreptului natural a jucat un rol important în felul în care au evoluat drepturile omului. În filosofia grecească antică de acum mai bine de 2000 s-a dezvoltat ideea egalităţii tuturor oamenilor, ideea dreptului natural de care beneficiază toţi oamenii. La începuturile creştinătăţii, la fel şi în alte religii, această tradiţie a dreptului natural a cunoscut o dezvoltare deosebită: toţi oamenii au fost creaţi de Dumnezeu după chipul şi asemănarea Sa. Aceste convingeri se află la baza drepturilor omului, chiar dacă atunci când au fost formulate nu aveau prea mult de-a face cu realitatea politică. Acestea erau mai degrabă consideraţii de ordin filosofic, cu pretenţii universaliste ce-i drept, dar care nu au reuşit să penetreze lumea politicii şi a dreptului decât odată cu debutul epocii moderne. De o importanţă majoră în acest sens a fost filosofia modernă a dreptului natural şi mai ales filosoful englez John Locke. În ceea ce-l privea pe John Locke, viaţa, libertatea şi proprietatea erau drepturi înnăscute şi inalienabile ale omului. Misiunea statelor era de a proteja aceste drepturi naturale. În filosofia sa politică, Locke obligă statul să respecte drepturile omului, făcând astfel pasul decisiv de la ideea abstractă a drepturilor omului la aplicarea lor concretă în stat. Ideile sale au fost preluate de organele constituţionale din Anglia şi Statele Unite ale Americii, ele fiind incluse în textele fundamentale ale acestor ţări. Anglia a fost una dintre primele state care au aplicat aceste principii. Seria actelor este deschisă de celebrul act constituţional din 1275 *„Magna*

	Charta Libertatum", în care găsim rudimentar enunţate două drepturi fundamentale ale omului: principiul legalităţii şi interzicerea arestării arbitrare. Au urmat: The Petition of Rights - 1628, Habeas Corpus Act - 1679, Bill of Rights - 1689. Aproape un secol mai târziu un alt document important este edictat - Declaraţia de Independenţă a Statelor Unite ale Americii din 14 iulie 1776, act care promovează doctrina dreptului natural: toţi oamenii se nasc egali şi Creatorul lor îi investeşte cu anumite drepturi inalienabile, iar printre acestea se numără dreptul la viaţă, libertate şi fericire. În august 1789 a fost adoptată *Declaraţia drepturilor omului şi cetăţeanului*, axată aproape exclusiv pe drepturile civile şi politice. Începând cu cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în Europa se manifestă o mişcare socială tot mai largă pentru emancipare economică a unor pături ale societăţii defavorizate. Sub presiunea mişcărilor muncitoreşti, guvernanţii din tot mai multe ţări încep să facă concesii economice şi sociale clasei muncitoare sub forma acceptării revendicărilor sindicale ale acestora. După primul război mondial, sub influenţa progresului economic, dar şi ca răsplată naţională oferită supravieţuitorilor, în diferite constituţii, sunt proclamate anumite drepturi sociale şi economice: dreptul la muncă, la salarizare corespunzătoare, la concediu, la securitatea muncii. Acestea au reprezentat, de altfel, centrul de interes şi după încheierea celei de-a doua conflagraţii mondiale. Îndeosebi în doctrina marxistă s-a insistat foarte mult pe importanţa drepturilor cetăţeneşti. După cel de-al doilea război mondial asistăm la dezvoltarea unei concepţii moderne cu privire la reglementarea internaţională a drepturilor omului. Monstruoasele încălcări ale drepturilor omului în timpul războiului au determinat omenirea să adopte un sistem de norme care să prevină suferinţele cauzate de flagelul războiului, dar şi să asigure un sistem efectiv de protecţie a drepturilor care existau deja şi erau reglementate de Liga Naţiunilor. Astfel a fost adoptată **Carta Naţiunilor Unite** în scopul creării condiţiilor necesare pentru

	menţinerea păcii şi securităţii internaţionale, a justiţiei şi a respectării obligaţiilor care decurg din tratatele internaţionale. *Cel mai important moment din istoria codificării drepturilor fundamentale ale omului s-a petrecut la* *10 decembrie 1948 (dată proclamată şi Ziua Internaţională a drepturilor omului), când Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat „Declaraţia Universală a Drepturilor Omului".* În ultimele decenii au fost semnate numeroase tratate, pacte, convenţii pe plan internaţional, în cadrul cărora demnitatea şi libertatea umană este apărată prin prevederea unor drepturi ce aparţin omului, precum şi prin protecţia şi garantarea acestora. Totodată sunt condamnate actele care afectează în orice fel fiinţa umană, care urmăresc degradarea fizică şi psihică a omului, care produc suferinţe fizice sau mentale. Persoana umană, individul este valoare şi purtătoare de valori juridice. Ea este subiect de drept, deci titular de drepturi şi obligaţii juridice. Calitatea aceasta este reflectată în conceptul juridic de capacitate juridică şi ea exprimă aptitudinea de a avea în temeiul legii şi de a exercita în limitele ei drepturi şi obligaţii imanente fiinţei umane. Aşa fiind, dreptul subiectiv sau dreptul care aparţine unui subiect de drept, reprezintă conceptul juridic cu ajutorul căruia a fost definită poziţia omului în societate, precum şi relaţia *individ - stat*.

1. Instrumente juridice internaţionale cu caracter universal

- **Carta ONU**
- **Carta internaţională a drepturilor omului**
- **Convenţia internaţională asupra eliminării tuturor formelor de discriminare rasială**
- **Convenţia contra torturii şi a altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante**
- **Convenţia relativă la drepturile copilului**

	- **Convenţia pentru prevenirea şi reprimarea crimei de genocid** - **Convenţia privind statutul refugiaţilor** **2. Instrumente juridice internaţionale cu caracter regional** - **Convenţia Europeană a drepturilor omului** - **Carta Social Europeană** - **Convenţia Europeană pentru prevenirea torturii şi a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante** - **Convenţia americană relativă la drepturile omului** - **Convenţia interamericană pentru prevenirea şi reprimarea torturii** - **Convenţia africană a drepturilor omului şi popoarelor**
	Carta Internaţională a Drepturilor Omului
	La 17 decembrie 1947, Comisia Drepturilor Omului stabilea denumirea de Cartă Internaţională a Drepturilor Omului pentru o serie de instrumente ce urmau a fi adoptate. Astăzi, Carta cuprinde: - Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, - cele două Pacte internaţionale privind drepturile omului, - Protocolul facultativ la Pactul privind drepturile civile şi politice şi - Protocolul facultativ la pactul de mai sus, referitor la abolirea pedepsei cu moartea. **a. Declaraţia Universală a Drepturilor Omului** Importanţa istorică a acestui act este comparabilă cu cea a marilor documente: Magna Carta Libertatum, Declaraţia Americană de Independenţă sau Declaraţia franceză a Drepturilor Omului şi Cetăţeanului.. Elaborarea acestui instrument internaţional de recunoaştere şi garantare a drepturilor fundamentale a apărut ca o reacţie puternică împotriva atrocităţilor săvârşite în perioada regimului nazist şi este considerată a fi cu caracter universal nu doar datorită faptului că se adresează omenirii în ansamblul ei, ci şi pentru că se

	adresează tuturor categoriilor "sociale şi naturale" ale umanităţii. Declaraţia face referire nu numai la drepturile omului, ci şi la obligaţiile acestuia faţă de colectivitate, "numai în cadrul acesteia fiind posibilă dezvoltarea liberă şi deplină a personalităţii sale" (art.29). De asemenea, Declaraţia stabileşte şi obligaţiile corelative ale statelor privind drepturile garantate resortisanţilor lor. Declaraţia consacră următoarele drepturi civile şi politice :dreptul la viaţă, dreptul la libertate şi la securitate personală (art.3); interdicţia sclaviei (art.4); interdicţia torturii, a tratamentelor crude, inumane sau degradante (art.5); dreptul la recunoaşterea personalităţii juridice (art.6); egalitatea în faţa legii (art.7); dreptul de a nu fi arestat, deţinut sau exilat în mod arbitrar (art.9); dreptul la un proces echitabil (art.10); prezumţia de nevinovăţie şi neretroactivitatea legii penale (art.11); interdicţia imixtiunilor în viaţa privată şi de familie, a celor legate de domiciliu, corespondenţă şi totodată, a atingerilor aduse onoarei sau reputaţiei (art. 12); libertatea de circulaţie, de alegere a reşedinţei şi dreptul de a părăsi orice ţară, inclusiv propria ţară şi de a reveni pe teritoriul acesteia (art. 13); dreptul de azil (art.14); dreptul la cetăţenie (art. 15); dreptul de a se căsători şi de a-şi întemeia o familie (art.16); dreptul la proprietate (art.17); libertatea gândirii, a conştiinţei şi a religiei (art.18); libertatea de opinie şi de exprimare (art.19); libertatea de întrunire şi de asociere (art.20); dreptul de a participa la guvernarea ţării şi dreptul de a avea acces la funcţiile publice în propria ţară (art.21). De asemenea, sunt consacrate următoarele drepturi economice, sociale şi culturale : dreptul la securitate socială (art.22); dreptul la muncă, precum şi dreptul de ocrotire împotriva şomajului (art.23); dreptul la odihnă, la o limitare rezonabilă a timpului de muncă precum şi la concedii periodice plătite (art.24). Drepturile proclamate, însă, nu sunt absolute, Declaraţia permiţând statelor să adopte legi care să stabilească anumite limite în exercitarea acestor

	drepturi în scopul respectării drepturilor celorlalte persoane şi în vederea asigurării, într-o societate democratică, a cerinţelor moralei, ordinii publice şi bunăstării generale. În finalul său, Declaraţia impune o restricţie acestei posibilităţi a statelor, precizând că "nici o prevedere a prezentei Declaraţii nu poate fi interpretată ca implicând pentru un stat, un grup sau pentru o persoană dreptul de a se deda la vreo activitate sau de a săvârşi vreun act care să conducă la desfiinţarea drepturilor şi libertăţilor enunţate în aceasta (art.30)." Având în vedere ansamblul drepturilor fundamentale proclamate, acest instrument este mai amplu decât oricare altul, adoptat în dreptul intern al statelor. **b. Pactele Drepturilor Omului** La 16 decembrie 1966, Adunarea Generală a ONU adopta, prin Rezoluţia 2200A (XXI), Pactul privind drepturile economice, sociale şi culturale şi Pactul privind drepturile civile şi politice. Ele dezvoltă drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului consacrate în Declaraţia Universală, stabilind totodată şi limite în exercitarea lor. Dacă în ceea ce priveşte forţa obligatorie a Declaraţiei Universale încă se mai poartă discuţii, Pactele Drepturilor Omului sunt tratate internaţionale ce creează obligaţii juridice pentru statele părţi. Pactul privind drepturile civile şi politice Din punctul de vedere al drepturilor consacrate, Pactul privind drepturile civile şi politice este mai cuprinzător decât Declaraţia Universală, el adăugând o serie de drepturi noi. În acelaşi timp, însă, o serie de drepturi consacrate în Declaraţie (dreptul de azil, dreptul de proprietate, ş.a.) nu se regăsesc în cuprinsul Pactului, datorită inexistenţei unor opinii comune între reprezentanţii blocurilor politice şi ideologice din cadrul ONU, în momentul elaborării acestui tratat. Pactul privind drepturile civile şi politice obligă statele părţi să respecte imediat drepturile consacrate, luând toate măsurile necesare (legislative sau de altă natură) pentru aducerea la îndeplinire a acestei obligaţii, spre deosebire de

	Pactul privind drepturile economice, sociale şi culturale, carta prevede o aplicare progresivă, în funcţie de posibilităţile statelor. În anumite situaţii excepţionale, statele părţi pot să suspende exerciţiul drepturilor recunoscute sau să limiteze exercitarea lor. Posibilitatea oferită de Pact statelor părţi, de a impune anumite limite în exercitarea drepturilor garantate, permite invocarea acestor dispoziţii de către statele lipsite de o justiţie puternică şi independentă, care, în practică, încalcă dispoziţiile Pactului. Articolul 5 alin. 1 impune însă condiţia ca aceste restricţii sau limitări ale drepturilor să nu le depăşească pe cele prevăzute în Pact. În vederea respectării angajamentelor asumate de către statele părţi la Pactul privind drepturile civile şi politice, acest tratat a creat un Comitet al Drepturilor Omului – ca mecanism de control. Pactul privind drepturile economice, sociale şi culturale Comparativ cu Declaraţia Universală, acest tratat consacră o paletă mai largă de drepturi cu caracter economic, social şi cultural. Pactul nu enumeră doar drepturile economice, sociale şi culturale, ci propune şi o definiţie amănunţită a acestora, prevăzând totodată şi etape pentru punerea lor în aplicare. Sunt edificatoare în acest sens, articolele 6 şi 7. În vederea punerii în aplicare a dispoziţiilor Pactului privind drepturile economice, sociale şi culturale, art.2 alin. l stabileşte angajamentul fiecărui stat parte de a lua măsuri, atât individual, cât şi prin asistenţă şi cooperare internaţională, cu precădere în domeniul economic şi tehnic, utilizându-şi la maxim resursele, în scopul de a ajunge treptat la înfăptuirea deplină a drepturilor recunoscute în Pact, prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative. Aşa cum rezultă din text, spre deosebire de Pactul privind drepturile civile şi politice, statele părţi nu se obligă să pună în practică imediat dispoziţiile Pactului, ci îşi iau angajamentul de a lua măsuri "pentru ca exercitarea deplină a drepturilor

	recunoscute în prezentul pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate...". **ALTE INSTRUMENTE CU CARACTER UNIVERSAL DE PROTECŢIE A DREPTURILOR OMULUI** Alături de Carta ONU, de actele constitutive ale unor instituţii specializate ale Naţiunilor Unite şi de Carta Internaţională a Drepturilor Omului, ONU a elaborat şi promulgat, în timp, un număr important de tratate internaţionale, declaraţii şi rezoluţii privind diferite forme de încălcări ale drepturilor omului sau referitoare la anumite categorii de persoane. În literatura de specialitate convenţiile, pactele şi acordurile privind drepturile omului au fost clasificate astfel: a) convenţii cu caracter general: universale, europene, americane şi africane; b) convenţii specifice: privind genocidul, crimele de război şi crimele împotriva umanităţii, asupra torturii, sclaviei, muncii forţate, azilului, privind securitatea socială, libertatea informaţiei şi a vieţii private ; c) convenţii privind discriminarea rasială, sexuală, în domeniul educaţiei şi în materie profesională; d) convenţii privind protecţia unor anumite categorii de persoane: copii, femei, minorităţi, apatrizi, refugiaţi, emigranţi, combatanţi şi prizonieri.
	Convenţia pentru prevenirea şi reprimarea crimei de genocid
	La 9 decembrie 1948, Adunarea Generală adopta Convenţia pentru prevenirea şi reprimarea crimei de genocid, intrată în vigoare la 12 ianuarie 1951. Genocidul este definit de Convenţie în articolul 2, ca fiind "oricare dintre actele de-mai jos, comise cu intenţia de a distruge, în totalitate sau numai în parte, un grup naţional, etnic, rasial sau religios, cum ar fi :omorârea membrilor unui grup; atingerea gravă a integrităţii fizice sau mentale a membrilor unui grup; supunerea intenţionată a grupului la condiţii de existenţă care antrenează distrugerea fizică totală sau parţială; măsuri care vizează

	scăderea natalităţii în sânul grupului; transferarea forţată a copiilor dintr-un grup în altul". Pentru ca faptele prevăzute în art. 2 să fie apreciate ca genocid, este necesar ca ele să fie comise cu intenţia vădită de a distruge, în totalitate sau în parte, membrii unui grup naţional, etnic, rasial sau religios. în cazul în care faptele au ca efect distrugerea parţială a grupului, pot fi calificate ca fiind genocid, în ipoteza săvârşirii lor cu intenţia de a distinge grupul în întregime sau o parte substanţială a acestuia. Iar potrivit art. 3 al Convenţiei, va fi pedepsit nu numai genocidul, ci şi înţelegerea în vederea comiterii genocidului, incitarea directă şi publică la comiterea unui genocid, tentativa de genocid şi complicitatea la genocid . Articolul 6 al Convenţiei prevede că persoanele acuzate de genocid vor fi aduse în faţa unei Curţi Criminale Internaţionale, însă o astfel de curte nu a fost încă înfiinţată. Conform art.7 al Convenţiei, deoarece genocidul nu este considerat o crimă cu caracter politic, statele părţi se angajează să acorde extrădarea făptuitorilor.
	Convenţia internaţională asupra eliminării tuturor formelor de discriminare rasială
	Convenţia a fost adoptată prin Rezoluţia Adunării Generale a ONU 2106A (XX) din 21 decembrie 1965 şi a intrat în vigoare la 4 ianuarie 1969. Discriminarea rasială este definită de Convenţie în art. l alin. l, ca fiind "orice deosebire, excludere, restricţie sau preferinţă întemeiată pe rasă, culoare, ascendenţă sau origine naţională sau etnică, care are ca scop sau efect de a distruge sau compromite recunoaşterea, folosinţa sau exercitarea, în condiţii de egalitate, a drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale în domeniile politic, economic, social şi cultural sau în oricare alt domeniu al vieţii publice." În conformitate cu alin.2 al art. l, în accepţiunea Convenţiei, discriminarea rasială nu priveşte deosebirile, excluderile, restricţiile sau

	preferinţele stabilite de către un stat parte, după cum este vorba de proprii cetăţeni sau de străini şi nici nu afectează reglementările adoptate de statele părţi privind naţionalitatea, cetăţenia sau naturalizarea, cu condiţia ca aceste reglementări să nu conţină discriminări faţă de o anumită naţionalitate (alin. 3 al art. 1). În art. 3 al Convenţiei sunt condamnate segregaţia rasială şi apartheidul, statele părţi asumându-şi obligaţia de a preveni, de a interzice şi de a elimina toate practicile de această natură, pe teritoriile aflate sub jurisdicţia lor. Prin dispoziţiile art.6, statele părţi îşi iau angajamentul de a asigura oricărei persoane aflate sub jurisdicţia lor, "o protecţie şi o cale de recurs efective în faţa tribunalelor naţionale şi a altor organe de stat competente" împotriva actelor de discriminare rasială, "precum şi dreptul de a cere acestor tribunale satisfacţie sau despăgubire dreaptă şi adecvată", pentru pagubele suferite ca urmare a discriminării. În sfârşit, art.7, care încheie prima parte a Convenţiei, prevede obligaţia statelor părţi de a lua măsuri imediate şi eficiente în domeniul învăţământului, educaţiei, culturii şi informaţiei, "pentru a lupta împotriva prejudecăţilor ce duc la discriminare rasială şi pentru a favoriza înţelegerea, toleranţa şi prietenia între naţiuni şi grupuri rasiale sau etnice...". Partea a doua a Convenţiei priveşte instituirea unui mecanism menit a asigura punerea în aplicare a prevederilor acestui instrument, prin realizarea unui control internaţional asupra modului în care statele îşi respectă obligaţiile asumate şi le pun efectiv în aplicare (art. 8-16).
	Convenţia împotriva torturii şi a altor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante
	Acest instrument juridic a fost adoptată de Adunarea Generală a ONU la 10 decembrie 1984, prin Rezoluţia 39/46 şi a intrat în vigoare la 28 iunie 1987.

	Potrivit articolului 1 alin. 1 "termenul tortură înseamnă orice act prin care se provoacă unei persoane, cu intenţie, o durere sau suferinţe puternice, fizice ori psihice, mai ales cu scopul de a obţine de la această persoană sau de la o persoană terţă informaţii sau mărturisiri, de a o pedepsi pentru un act pe care aceasta sau o altă persoană l-a comis ori este bănuită că l-a comis, de a o intimida sau de a face presiuni asupra ei ori de a intimida sau a face presiuni asupra unei terţe persoane, sau pentru oricare alt motiv bazat pe o formă de discriminare, oricare ar fî ea, atunci când o asemenea durere sau astfel de suferinţe sunt aplicate de către un agent al autorităţii publice sau de orice altă persoană care acţionează cu titlu oficial, sau la instigarea sau cu consimţământul expres sau tacit al unor asemenea persoane". Şi Declaraţia universală a drepturilor omului dă o definiţiei noţiunii de tortură, însă aceasta nu este la fel de completă precum cea din Convenţie. Concret din definiţia enunţată trebuie să reţinem că vorbim nu doar de tortura practicată de funcţionarii publici, ci şi de cea săvârşită de persoane particulare sau grupuri de persoane instigate de aceşti funcţionari sau având consimţământul acestora. Statele părţi la Convenţie îşi asumă totodată şi o serie de obligaţii printe care să adopte "măsuri legislative, administrative, judii şi alte măsuri eficace", pentru a împiedica săvârşirea de aci tortură pe teritoriul lor (art.2 alin. l); să nu expulzeze, să nu respingă sau să nu extrădeze persoană către un alt stat atunci când există motive temeinice se creadă că aceasta "riscă să fie supusă la tortură"; să ia măsuri pentru ca toate actele de tortură; constituie infracţiuni potrivit dreptului lor penal şi si sancţioneze corespunzător gravităţii lor (art.4) etc. Trebuie subliniat un aspect deosebit de important cu privire la acest instrument juridic, şi anume că respinge orice motivaţie a torturii, chiar în cazul unor circumstanţe de excepţie, cum ar fi: ordinul unei autorităţi publice, al unui superior sau starea de război.

	De asemenea, în conformitate cu dispoziţiile art. 11 din Convenţie, statele părţi îşi asumă obligaţia de a supraveghea punerea în practică a interzicerii torturii, astfel încât: "fiecare stat parte va exercita o supraveghere sistematică asupra regulilor, instrucţiunilor, metodelor şi practicilor interogatoriului şi asupra dispoziţiilor privind paza şi tratamentul persoanelor reţinute, arestate, sau încarcerate sub orice formă, sau prizoniere pe oricare teritoriu aflat sub jurisdicţia sa, în scopul de a evita orice caz de tortură." Partea a II-a a Convenţiei se referă la înfiinţarea unui Comitet împotriva torturii, având sarcina de a pune în aplicare prevederile acestui instrument.
	Convenţia cu privire la drepturile copilului
	Adunarea Generală a ONU adoptat la 20 noiembrie 1989 acest tratat carea intrat în vigoare la 2 septembrie 1990. Convenţia cu privire la drepturile copilului inspirată din Carta internaţională a drepturilor omului, adaptează dispoziţiile acesteia la situaţia specială a copilului, în acest mod pentru prima dată fiind tratat ca subiect distinct de ceea ce numim totalitatea indivizilor. Prin termenul de copil, convenţia înţelege „o fiinţă umană sub vârsta de 18 ani, cu excepţia cazurilor când baza legii aplicabile copilului, majoratul este stabilit sub această vârstă" (art.l). Convenţia care recunoaşte copilului un număr mare de drepturi, atât din categoria celor civile şi politice, cât şi din categoria celor economice, sociale şi culturale, fără a se face nici o discriminare, atât în ceea ce-1 priveşte pe copil, cât şi referitor la părinţii sau la reprezentanţii săi legali (art.2 alin. 1), este guvernată în mod fundamental de principiul respectării cu prioritate a "intereselor superioare ale copilului", în toate deciziile care îl privesc, "fie că sunt luate de instituţii publice sau private de ocrotiri sociale, de către tribunale, autorităţi administrative sau de organe legislative" (art.3). Convenţia stabileşte copilului o serie importantă de drepturi precum dreptul la viaţă, statele părţi

	obligându-se să asigure, în măsura posibilului, supraviețuirea și dezvoltarea copilului (art.6); dreptul la nume, dreptul la cetățenie și, în măsura posibilului, dreptul de a-și cunoaște părinții și de a fi crescut de aceștia (art.7) ; dreptul de a-și păstra identitatea, inclusiv cetățenia, numele și relațiile de familie (art.8); dreptul de a nu fi separat de părinți împotriva voinței sale, excepție făcând situația în care autoritățile competente stabilesc contrariul (art.9 alin.l); dreptul copilului separat de părinții săi sau de unul dintre aceștia, de a avea legături personale sau contacte directe cu a părinții, cu excepția situației în care aceste relații ar contra interesului superior al copilului (art.9 alin.3); dreptul copilului la reîntregirea familiei, în situația în părinții săi se află pe teritoriul unui alt stat, iar în cazul în părinții au reședința în state diferite, copilul este îndreptățit să întrețină relații personale și contacte directe în mod regulat cu ambii părinți, în afara unor situații excepționale; de asemenea, recunoscut și dreptul copilului de a părăsi orice țară, inc propria țară și de a reveni pe teritoriul ei (art. 10); dreptul copilului cu discernământ de a-și exprima opinia în problemele care îl privesc, inclusiv dreptul de ascultat, direct sau prin reprezentant, în orice procedură judi sau administrativă (art. 12); libertatea de exprimare, care include libertatea de a c primi și difuza informații și idei de orice natură, în formă scrisă, artistică sau prin orice alte mijloace (art.13); libertatea de gândire, de conștiință și religie (art. 14); libertatea de asociere și libertatea de reuniune pașnică (art.15); interdicția imixtiunilor arbitrare sau ilegale în via personală, în familia, domiciliul sau corespondența sa atacurilor ilegale la onoarea și reputația sa și dreptul de a fi protejat prin lege împotriva unor astfel de imixtiuni sau atacuri (art. 16); dreptul la informare (art. 17) etc. **TEORIE (se va folosi în funcție de timpul rămas și nivelul elevilor)** **NOȚIUNI GENERALE PRIVIND PROTECȚIA JURIDICĂ A DREPTURILOR OMULUI**

	A. Ce sunt drepturile omului? „Toate fiinţele umane se nasc libere şi egale în demnitate şi în drepturi" — astfel începe articolul 1 din *Declaraţia Universală a Drepturilor Omului*. Cu alte cuvinte, fiecare individ dobândeşte la naştere anumite drepturi inalienabile. „Drepturile omului sunt drepturile proprii tuturor oamenilor, care îi protejează pe aceştia de eventualele abuzuri ale statului şi care sunt etern valabile, neputând fi limitate de nici un stat. Încă de pe vremea luptei împotriva absolutismului, ele au fost considerate a fi drepturi „înnăscute" şi „inalienabile". (...) La baza drepturilor omului şi a drepturilor fundamentale se află demnitatea umană, dreptul la liberă dezvoltare a personalităţii, egalitatea în faţa justiţiei şi tratamentul nepreferenţial, libertatea religioasă şi de conştiinţă, libertatea de expresie, a presei, a informaţiilor şi a educaţiei, liberatea de întrunire şi asociere, libertatea circulaţiei, libertatea profesiei şi a muncii, inviolabilitatea domiciliului, garantarea proprietăţii şi a dreptului de moştenire, dreptul la azil şi petiţie, precum şi drepturi legale ca de exemplu garanţia că nimeni nu va fi arestat în mod nejustificat (...)." „Termenul de drepturile omului desemnează, în limbajul politic uzual, acele libertăţi inerente calităţii de fiinţă umană, pe care o comunitate trebuie să le asigure, din motive etice, prin legi. Există drepturi naturale, pre-statale, înnăscute şi inalienabile, prin a căror respectare şi apărare se legitimează un sistem politic (...)." Drepturile omului sunt drepturi înnăscute, aceleaşi pentru toţi oamenii lumii. Toţi oamenii au dobândit dreptul să se bucure de ele prin calitatea lor de fiinţă umană, indiferent de apartenenţă etnică, religioasă sau de sex. **B. Categorii de drepturi** *Probleme puse în discuţie* *1. Care este deosebirea între drepturile omului şi drepturile fundamentale?* *2. Ce legătură este între drepturile omului şi democraţie?* *3. Care sunt categoriile de drepturi consacrate?*

	Drepturile omului vizează multe domenii distincte ale convieţuirii umane. De aceea este important să le împărţim în mai multe categorii: *a. drepturi ale persoanei* *b. drepturi politice şi civile* *c. drepturi socio-economice* *d. drepturi de generaţia a treia* Ne vom ocupa acum în ordine de aceste categorii distincte pentru a dobândi o imagine de ansamblu asupra drepturilor omului în general. Prima categorie include aşa numitele drepturi ale persoanei. Din această categorie fac parte drepturi care asigură indivizilor protecţia în faţa abuzurilor care îi pot leza demnitatea umană. Oamenii dispun astfel de dreptul la viaţă, un drept care constituie condiţia de bază pentru toate celelalte drepturi, şi dreptul la liberă dezvoltare a personalităţii. Ce efecte au aceste drepturi ale persoanei asupra vieţii noastre putem observa lesne: de exemplu, în secolul XX mai era permisă pedeapsa corporală, chiar şi în ţările democratice. Drepturile persoanei constituie nucleul drepturilor omului, ele se regăsesc în toate documentele şi cataloagele privitoare la drepturile omului. Drepturile politice şi civile, libertăţile individuale clasice de inspiraţie liberală, constituie cea de-a doua categorie de drepturi. Aceste drepturi s-au născut în prima fază pe plan intern, pentru ca ulterior să pătrundă şi în sfera dreptului internaţional. Drepturile politice şi civile au rolul de a garanta participarea neîngrădită a tuturor oamenilor la viaţa politică din cadrul unei comunităţi, fără ca aceştia să se teamă că pot fi pedepsiţi. Dreptul la liberă exprimare şi libertatea presei joacă un rol deosebit de important în acest punct, pentru că la acest nivel sunt reflectate atitudinile oamenilor cu privire la conducerea unui stat şi gradul în care sunt satisfăcuţi de activităţile acesteia. Dacă aceste atitudini sunt cenzurate, conducerea unei ţări nu mai poate pretinde că reprezintă în mod democratic cetăţenii. O altă categorie este cea a drepturilor socio-economice, de asemenea, apărute mai întâi în plan intern şi apoi în plan internaţional. Aceste drepturi

	sunt de inspiraţie socialistă şi presupun obligaţii pozitive din partea statelor. Drepturile socio-economice garantează faptul că toţi oamenii dispun de un minimum de supravieţuire şi susţin dreptul la educaţie al tuturor indivizilor. Dacă pornim de la ipoteza că pentru a trăi o viaţă demnă este nevoie de mult mai mult decât de asigurarea unei hrane minime, atunci este necesar ca fiecare să beneficieze şi de o bază educaţională care să îi permită să atingă un anumit ideal. Aşa numitele drepturi de generaţia a treia au fost adăugate de curând. Ele sunt expresia vie a faptului că drepturile omului nu sunt elemente imobile, acestea aflându-se într-o permanentă dezvoltare şi schimbare. Această a patra categorie de drepturi reflectă în plus faptul că apar mereu noi probleme care periclitează dreptul oamenilor la viaţă şi care ar trebui întâmpinate cu introducerea unor noi drepturi în catalogul drepturilor omului. În afară de drepturile de dezvoltare, care au rolul de a diminua prăpastia dintre cei bogaţi şi cei săraci, printre aceste drepturi de generaţia a treia se numără şi drepturile care privesc mediul înconjurător. Aceste drepturi au rolul de a garanta că mediul natural al omului nu este afectat sau chiar distrus în întregime. De la *summitul* de la Rio de Janeiro din 1992, drepturi precum dreptul omului la un mediu intact – mai ales în ceea ce priveşte generaţiile următoare – au devenit din ce în ce mai importante. Putem observa aşadar că, drepturile omului nu au fost stabilite o dată pentru totdeauna, ci că ele sunt suficient de flexibile pentru a putea reacţiona la noi provocări ca de exemplu problemele globale ale mediului. Drepturile din ultimile două categorii - deseori numite şi *„drepturi de solidaritate"* – sunt deseori disputate fiind vagi sub aspectul conţinutului, dar mai ales pentru faptul că nu este clar nici cine sunt titularii drepturilor (fiind greu de spus dacă sunt drepturi individuale ori drepturi colective, aparţinând statelor sau comunităţii internaţionale) şi nici cine sunt titularii obligaţiilor corelative (statele, un grup de state, comunitatea internaţională). Ele se deosebesc din punct de vedere calitativ de drepturile din primele două

	categorii, care pot fi aplicate mereu şi pretutindeni. Schimbările din ultimul deceniu intervenite în sfera relaţiilor internaţionale au adus în prim plan două noi probleme şi anume, apariţia drepturilor colective şi caracterul universal al drepturilor omului în contrast cu multitudinea culturilor lumii. Unele documente internaţionale în materia drepturilor omului consacră şi instituţia obligaţiilor omului, sub diverse denumiri: obligaţii ale individului, obligaţii ale persoanelor, obligaţii ale omului, răspunderi ale indivizilor. Astfel, Declaraţia universală a drepturilor omului, Pactul internaţional relativ la drepturile civile şi politice afirmă existenţa obligaţiilor individului. **În concluzie, trebuie subliniat că drepturile omului esenţiale pentru fiinţa umană nu sunt conferite sau acordate de normele juridice internaţionale în materie, ci sunt doar consacrate şi garantate, de acestea.** **C. Particularităţi specifice protecţiei juridice a drepturilor omului** *Probleme puse în discuţie* *1. Importanţa instituţiei drepturilor omului în cadrul dreptului internaţional public* *2. Poziţia particularului în sistemele de protecţie a drepturilor omului* *3. Principiul subsidiarităţii* **A. Caracterul recent al protecţiei internaţionale a drepturilor omului** Această instituţie, distinctă de dreptul internaţional public începe să se contureze abia în a doua jumătate a secolului al XlX-lea. Apariţia a cesteia a fost determinată în principal de violările grave, masive şi sistematice ale drepturilor omului, comise înainte şi în timpul celui de-al doilea război mondial, fapt care a determinat o poziţie comună a statelor în cadrul societăţii internaţionale, în sensul că protecţia drepturilor omului nu mai poate depinde de puterea discreţionară a statelor, ci se impune o cooperare internaţională în materie. Momentul apariţiei a ceea ce numim protecţia internaţională a drepturilor omului este marcat de

	adoptarea Declarației universale a drepturilor omului, printr-o rezoluție a Adunării Generale a ONU, la 10 decembrie 1948, la Paris. Declarația nu este un tratat internațional, ci doar un act internațional de soft law. Despre protecția juridică a drepturilor omului la nivel internațional se poate vorbi din două puncte de vedere: universal și regional. Din punct de vedere universal, drepturile omului au cunoscut o evoluție marcată de două etape: declaratorie și convențională. Din punct de vedere regional, drepturile omului se dezvoltă în cadrul a trei mari sisteme de consacrare și garantare: sistemul european, sistemul interamerican și sistemul african. **2. Excluderea competenței naționale exclusive în materia drepturilor omului și limitarea suveranității statului prin consacrarea și garantarea internațională a drepturilor omului, presupune faptul că statul nu mai dispune de puteri absolute asupra indivizilor aflați sub jurisdicția sa.** Statul este obligat să respecte drepturile acestora, consacrate pe plan internațional, prin urmare suveranitatea sa este astfel limitată de normele juridice internaționale în materia drepturilor omului, pe care va fi obligat să le respecte. Practic, suveranitatea statului se oprește acolo unde încep drepturile omului, consacrate și garantate prin norme juridice internaționale, căci „ar fi o parodie de drept și o trădare a nevoii universale de justiție dacă noțiunea de suveranitate ar putea fi utilizată cu succes împotriva drepturilor omului". Prin urmare, în materia drepturilor omului există o îmbinare a dreptului internațional și a dreptului intern pentru consacrarea și garantarea acestora, de unde și necesitatea stabilirii unor relații între cele două tipuri de norme juridice prezente. **3. Subsidiaritatea consacrării și garantării internaționale a drepturilor omului față de consacrarea și garantarea lor la nivel intern -** Atât sub aspectul consacrării, cât și al garantării

	drepturilor omului, nivelul internaţional de protecţie reprezintă doar un standard minimal de la care statele nu pot, în plan intern, să deroge în sens descrescător, dar o pot face crescător asigurând o protecţie sporită a drepturilor omului la nivel naţional. De aceea, chiar şi prevederile tratatelor conţin dispoziţii conform cărora nu este permisă suprimarea sau limitarea drepturilor omului care sunt deja sau vor fi consacrate la un nivel superior prin norme juridice interne sau prin alte norme juridice internaţionale. Subsidiaritatea se manifestă şi sub aspectul garantării drepturilor omului căci principalul rol în acest sens revine statelor, ele sunt cele chemate în primul rând să respecte drepturile omului şi să intervină atunci când acestea au fost violate. Structurile internaţionale intervin numai în mod subsidiar, în ultimă instanţă, atunci când mecanismele statale au fost nesatisfăcătoare. Din punctul de vedere al protecţiei internaţionale a drepturilor omului, răspunderea internaţională aparţine numai statelor. Subsidiaritatea procedurilor internaţionale de protecţie a drepturilor omului în raport cu cele interne se exprimă, între altele, în regula obligativităţii parcurgerii prealabile complete a căilor interne înainte de sesizarea unui organ internaţional, precum şi în posibilitatea pe care o au părţile unui litigiu internaţional privind violarea drepturilor omului de a rezolva cauza în mod amiabil, dacă această rezolvare asigură respectarea drepturilor omului. Scopul principal al structurilor internaţionale de garantare a drepturilor omului nu este sancţionarea statelor vinovate, ci respectarea drepturilor omului, adică restabilirea drepturilor încălcate şi repararea prejudiciilor suferite de victimă. **4. Aplicabilitatea directă a normelor internaţionale în materia drepturilor omului în dreptul intern. Caracterul direct aplicabil al normelor internaţionale în materia drepturilor omului depinde de elemente atât interne, cât şi internaţionale.**

	Din punct de vedere intern, tratatele internaţionale sunt direct aplicabile numai în statele care consacră sistemul monist, iar nu şi în statele care practică dualismul. Din perspectiva dreptului internaţional, aplicabilitatea directă a normelor internaţionale convenţionale referitoare la drepturile omului în dreptul intern depinde de două elemente. În primul rând, prin natura ei, norma trebuie să fie susceptibilă de aplicare directă. Aceasta presupune, pe de o parte, ca norma să fie precisă şi completă. Spre exemplu, art.1 din Convenţia europeană a drepturilor omului conţine direct obligaţia statelor de a respecta drepturile omului: „înaltele părţi contractante recunosc oricărei persoane ţinând de jurisdicţia lor drepturile şi libertăţile definite în titlul I al prezentei Convenţii". În al doilea rând, norma respectivă trebuie să fie în vigoare. Aceasta înseamnă că statul în cauză şi-a exprimat consimţământul de a fi legat din punct de vedere juridic prin acel tratat, că acesta a intrat în vigoare, atât cu caracter general, cât şi pentru acel stat, şi că norma respectivă nu a făcut obiectul unei rezerve, respectiv, dacă este cazul, a fost aleasă ca dispoziţie aplicabilă. În temeiul caracterului direct aplicabil al normelor internaţionale, indivizii devin beneficiari de drepturi direct din normele internaţionale în materie, obligatorii pentru statul respectiv, fără a mai fi nevoie ca acel stat să consacre respectivele drepturi şi printr-un act normativ intern. **5. Superioritatea normelor internaţionale în materia drepturilor omului faţă de normele dreptului intern. Superioritatea normelor internaţionale relative la drepturile omului faţă de normele juridice interne, indiferent că problema se pune în plan internaţional sau la nivel intern, trebuie corelată cu principiul subsidiarităţii consacrării internaţionale, al nivelului minimal asigurat de aceasta.** O normă internaţională are superioritate asupra uneia de drept intern şi o înlătură de la aplicare numai dacă este mai favorabilă. Dimpotrivă, o normă internă mai favorabilă nu înlătură de la aplicare o normă internaţională mai restrictivă, prin

	invocarea superiorităţii normei internaţionale, deoarece norma internaţională are caracter subsidiar, constituind doar nivelul minimal de protecţie, de la care ea însăşi permite expres statelor să deroge printr-o protecţie sporită a drepturilor omului la nivel intern. **6. Garantarea drepturilor omului prin intermediul unor tribunale internaţionale specializate au ca obiect protejarea drepturilor omului şi sancţionarea statelor care au încălcat aceste drepturi.** În prezent, există două asemenea tribunale, Curtea Europeană a Drepturilor Omului şi Curtea Interamericană a Drepturilor Omului, urmând ca după intrarea în vigoare a tratatului corespunzător, să fie înfiinţată şi Curtea Africană a Drepturilor Omului şi Popoarelor. Tribunale internaţionale specializate în domeniul drepturilor omului nu există decât la niveluri regionale, iar nu şi la nivel internaţional universal, deoarece la nivel regional apropierea poziţiilor statelor a permis acceptarea unei asemenea instituţii, fapt deocamdată imposibil la nivelul întregii societăţi internaţionale. **7. Poziţia particularului de subiect al dreptului internaţional al drepturilor omului -** Tradiţional, particularul (fie că este vorba de un individ, fie de un subiect colectiv de drept privat intern) nu este subiect al dreptului internaţional public. În cazul protecţiei internaţionale a drepturilor omului însă situaţia este diferită. Astfel, normele internaţionale în domeniu se adresează direct indivizilor şi le creează în mod direct drepturi, aceştia devenind titulari de drepturi direct în temeiul normelor juridice internaţionale. Ei pot invoca aceste drepturi direct în faţa organelor interne şi internaţionale, inclusiv a jurisdicţiilor şi pot participa la raporturile juridice internaţionale, cel puţin la cele cu caracter procedural privind respectarea drepturilor omului, alături de state. Situaţia cea mai favorabilă pentru particular există în sistemul de protecţie a drepturilor omului creat, în cadrul Consiliului

	Europei, de Convenţia europeană a drepturilor omului, în forma amendată prin Protocolul nr. 11, unde Curtea Europeană a Drepturilor Omului are jurisdicţie obligatorie, particularul este parte la procedurile în faţa ei, el poate sesiza direct instanţa internaţională şi se află, din punct de vedere procesual, pe o poziţie de egalitate cu statul.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
DEMOCRAȚIE ȘI SOCIETATE

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**DEMOCRAȚIE ȘI SOCIETATE**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Lecția se adresează atât elevilor din învățământul gimnazial (clasele a V-a – a VIII-a) cât și elevilor din învățământul lical (clasele a IX-a – a XII-a)
DURATA	3 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	- Creșterea nivelului de cunoștințe al elevilor în ceea ce privește tema abordată; - Familiarizarea cu elemente de drept constituțional; - Stimularea gândirii critice a elevilor
TIPUL DE ACTIVITATE	activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin împărțirea orei de curs în două etape: (1) expunerea temei și (2) discuție liberă Alternativ, tema poate fi expusă sub formă de prezentare Power Point
BIBLIOGRAFIE (opţional)	*Democrație si societate*, Constantin V. Lucian, Oscar Print, 2011 *Democracy and Education*, John Dewey, Digireads.com Publishing, 2013 http://politeia.org.ro/magazin-istoric/platon-despre-democratie-in-republica/4214/
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	MOTTO Abordarea temei poate avea ca motto ceea ce declara Winston Churchill (prim-ministru al Regatului Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord între anii 1940-1945 şi 1951-1955, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1953), în noiembrie 1947, în faţa Camerei Comunelor: *„Nimeni nu pretinde că democrația ar fi perfectă sau atotștiutoare. Într-adevăr s-a spus că democrația este cea mai rea formă de guvernământ cu excepția tuturor formelor încercate de-a lungul timpului”.* TERMINOLOGIE

	Democraţia este un sistem de guvernare caracterizat prin participarea cetăţenilor la procesul de conducere. Cuvântul *„democraţie "* provine din greacă şi este format din cuvintele *„demos "* = *popor* şi *„kratos "* = *putere*, prin urmare înseamnă puterea poporului. Acest regim politic s-a dezvoltat şi se dezvoltă numai în măsura în care relaţia dintre conducători şi conduşi (guvernanţi şi guvernaţi) se înclină în favoarea celor din urmă, când conduşii impun conducătorilor, prin modalităţi şi mijloace variate, respectarea drepturilor fundamentale ale individului. SCURT ISTORIC Lectorul va prezenta o scurtă istorie a evoluției formulelor democratice de organizare. - Forme democratice de organizare în perioadă prestatala. Gintele; - Forme de democraţie din Grecia antică și la alte popoare; - Democraţia atenianã, prima formă clasică de democraţie. Republica din Atena; - Democraţia modernă; izvoarele sistemelor democratice; - Liberalismul VALORI SI PRINCIPII DEMOCRATICE Democrația este regimul politic bazat pe principiul conform căruia poporul participa, direct sau prin reprezentanti, la viata politica in stat. Regimurile democratice functioneaza in baza unor valori si principii specifice. Valorile democratice Valorile unei societăți democratice reprezintă idei si credințe considerate importante pentru membrii unei comunități, care devin practici concrete prin comportamentul cetățenilor si al autoritarilor publice. Astfel de valori democratice sunt: *libertatea, egalitatea in fata legii, transparenta, toleranta, competiția dreapta, egalitatea șanselor si egalitatea in drepturi*, etc. Principiile democrației

	Principiile democratice orientează acțiunea politica în funcție de anumite valori. Pe baza lor sunt concepute si puse in practica mecanismele democratice, precum votul sau organizarea si funcționarea autoritarilor publice. Astfel de principii sunt: - **Autoritatea** este prezenta în relațiile dintre oameni atât in viața privata, cât și în viața publică. Autoritatea înseamnă puterea legitimă a unui grup de persoane de a-și impune propria voință celorlalți. În statul democratic, autoritatea este mult diferită de exercitarea puterii intr-un regim totalitar sau autoritar. - **Libertatea** este capacitatea persoanelor de a acționa in conformitate cu propria lor voința si de a alege astfel modul de acțiune propriu. Intr-o societate democratica liberala, libertatea este valoarea fundamentala, dar ea este asociata cu responsabilitatea pentru propriile acțiuni si cu necesitatea ca libertatea proprie sa nu fie folosita in dauna libertății celorlalți. - **Responsabilitatea** – fiecare cetățean răspunde pentru faptele sale si pentru consecințele acestora, iar cei aflați la putere trebuie sa dea socoteala celor care i-au ales sau i-au numit pentru îndeplinirea mandatului lor. - **Dreptatea** - respectarea de către autorități si de catre cetățeni a normelor morale si juridice bazate pe drepturile omului si pe prevederile constituționale. - **Proprietatea** este o relație între persoane și bunuri care implică posesia, utilizarea si dreptul de dispoziție. Totodată, ea presupune puterea de a dispune si puterea de vânzare si donație. In democrațiile liberale, dreptul la proprietatea privată se regăsește în Constituție. - **Principiul pluralismului** se refera la existenta mai multor centre efective de putere, în opoziție cu unul singur, precum in statele nedemocratice. Forme ale pluralismului in societățile democratice sunt pluralismul politic (mai multe partide, doctrine etc.) si religios (mai multe biserici si culte). - **Principiul separării puterilor în stat** asigura exercitarea puterii politice in mod divizat de

	către mai multe autoritatea publice diferite,care au funcții specifice. Acest principiu previne folosirea puterii in mod abuziv. - **Reprezentativitatea** - democrațiile moderne funcționează ca democrații reprezentative, în care deciziile politice sunt luate în numele cetățenilor, de către reprezentanți ai acestora, investiți prin vot cu încrederea lor. În anumite situații cetățenii pot depinde direct. - **Participare** - democrațiile participative se manifesta printr-un interes crescut al cetățenilor pentru treburile publice si prin implicarea lor concrete in luarea deciziilor care privesc soarta unei comunități. - **Domnia legii** - cetățenii unei societăți democratice se supun legilor, deoarece acestea sunt elaborate, chiar daca indirect, de către ei înșiși. Intr-o societate democratica, nimeni nu este mai presus de lege, iar controlul puterii se realizează pe baza normelor de drept. Legile trebuie sa fie cunoscute si sa aibă stabilitate in timp. **Discuție despre fragilitatea democrației** Democrația este mult mai avantajoasa pentru viața oamenilor decât regimurile nedemocratice, dar succesul ei nu se poate produce de la sine. Democrația este amenințata de numeroase slăbiciuni și există permanent riscul ca sub ocrotirea principiilor democratice să-si facă apariția și să prindă teren valori, principii si mecanisme ale regimurilor nedemocratice. MAJORITATE - MINORITATE Unul dintre principiile cele mai importante, prin consecințele sale, este cel al majorității, căruia, într-o democrație liberală, se pune un accent deosebit pe principiul protecției minorităților și respectarea drepturilor acestora. Majoritate si minoritate A fi în majoritate sau în minoritate implică mai multe elemente decât numărul de persoane care își manifestă apartenența la un grup anume. În multe

	situații, partea populației care deține puterea într-o comunitate este numeric în minoritate prin raportare la cei care nu dețin puterea. (discuție, exemple) Principiul majoritarii În orice colectivitate umană, luarea deciziilor în chestiuni de importanță publică pune probleme deosebite. Conform regulii majoritarii, decizia se ia in funcție de opțiunea numeric exprimata a majoritarii, ca expresie a „voinței generale". În România, ca și în alte țări, Parlamentul folosește diferite proceduri de vot pentru a obține majoritatea: majoritatea simpla (jumătate plus unu) sau majoritatea calificată (cel puțin trei sferturi dintre cei prezenți, doua treimi, etc.). (discuție despre adoptarea legilor organice și ordinare) Protecția minoritarii Punerea in practica a principiului majoritarii, ca expresiei a voinței generale, prezintă însă riscului abuzului de putere in numele majorității, situație numita tirania majorității. Diferiți gânditori au încercat sa găsească soluții practice pentru ca, păstrându-se regula majoritarii, minoritățile sa nu sufere. Consiliul Europei a elaborat o serie de recomandări privind protecția minoritarilor etnice în țările membre. În prezent, protecția minoritarilor este o prioritate a Organizației Națiunilor Unite, a Uniunii Europene, a Consiliului Europei si a altor organisme internaționale.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
ASPECTE PRIVIND PROCESUL LEGISLATIV DIN ROMÂNIA

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**Aspecte privind procesul legislativ din România**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele a-IX-a, a –X-a, XI-a şi a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: a) activitate la nivel curricular b) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii”, urmată de dezbatere interactivă
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României, Legea nr. 52/2003 privind transparenţa decizională în administraţia publică
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	În cadrul temei vor fi detaliate în mod adecvat nivelului de dezvoltare al elevilor, aspectele reglementate de următoarele acte normative: - art. 61, 62 şi 73 din Constituţia României, referitoare la Parlamentul României, art. 102 şi 108 din Constituţie, referitoare la Guvernul României, art. 74, 76, 77 şi 78 din Constituţie, referitoare la legiferare - art. 4 şi art. 7 din Legea nr. 52/2003 privind transparenţa decizională în administraţia publică Astfel, se vor oferi şi explica cel puţin următoarele informaţii: **Parlament** - este organul reprezentativ suprem al poporului român şi **unica autoritate legiuitoare a ţării.** - este alcătuit din Camera Deputaţilor şi Senat. - Camera Deputaţilor şi Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat - Camera Deputaţilor şi Senatul adoptă legi, hotărâri şi moţiuni

	- legile adoptate de Parlament pot fi legi constituţionale, legi organice şi legi ordinare (legile constituţionale sunt cele de revizuire a Constituţiei, legile organice sunt cele care reglementează anumite domenii expres prevăzute de Constituţie – spre exemplu, organizarea generală a învăţământului, organizarea şi funcţionarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instanţelor judecătoreşti, a Ministerului Public, organizarea Guvernului, infracţiunile, pedepsele şi regimul executării acestora etc., iar legile ordinare sunt cele care reglementează alte domenii decât cele de mai sus. **Guvern** - este alcătuit din prim-ministru, miniştri şi alţi membri - primul-ministru conduce Guvernul şi coordonează activitatea membrilor acestuia - Guvernul adoptă hotărâri şi ordonanţe (hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor, iar ordonanţele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare – se va explica ce înseamnă o astfel de lege). **Legiferarea de către Parlament** - iniţiativa legislativă aparţine, după caz, Guvernului, deputaţilor, senatorilor sau unui număr de cel puţin 100.000 de cetăţeni cu drept de vot - iniţiativa legislativă reprezintă dreptul subiectelor de drept menţionate mai sus de a sesiza una dintre Camerele Parlamentului şi obligaţia Camerei respective de a se pronunţa cu privire la sesizare, în sensul admiterii sau al respingerii -cetăţenii care îşi manifestă dreptul la iniţiativă legislativă trebuie să provină din cel puţin un sfert din judeţele ţării, iar în fiecare din aceste judeţe, respectiv în municipiul Bucureşti, trebuie să fie înregistrate cel puţin 5.000 de semnături în sprijinul acestei iniţiative. -nu pot face obiectul iniţiativei legislative a cetăţenilor problemele fiscale, cele cu caracter internaţional, amnistia şi graţierea. - după adoptarea unei legi de Parlament, aceasta se trimite, spre promulgare, Preşedintelui României.

	- promulgarea legii este ultima fază a procedurii legislative şi se face în termen de cel mult 20 de zile de la primire. - promulgarea legii se face prin emiterea unui decret al Preşedintelui României - înainte de promulgare, Preşedintele poate cere Parlamentului, o singură dată, reexaminarea legii, în cazul în care constată că aceasta nu cuprinde soluţiile potrivite sau nu corespunde din punct de vedere al redactării, al acurateţii, precum şi în alte situaţii. - legile se publică în Monitorul Oficial al României şi intră în vigoare la 3 zile de la data publicării sau la o dată ulterioară prevăzută în textul ei (se va explica ce înseamnă intrarea în vigoare a legii) **Transparenţa decizională în cazul adoptării de acte normative de către Guvern** - după cum s-a arătat, Guvernul adoptă hotărâri de Guvern şi ordonanţe de Guvern -hotărârile de Guvern se emit în temeiul unei legi adoptate de Parlament şi reglementează aspecte care ţin de punerea în executare a legii respective, adică detaliază anumite proceduri pe care legea în cauză le prevede sau cuprinde diferite reglementări care sunt necesare pentru a facilita aplicarea legii în temeiul căreia este emisă hotărârea de Guvern - ordonanţele de Guvern se emit numai în temeiul unei legi de abilitare dată Guvernului de către Parlament -legea de abilitare trebuie să stabilească, în mod obligatoriu, domeniul şi data până la care Guvernul poate emite ordonanţe -dacă legea de abilitare o cere, ordonanţele se supun aprobării Parlamentului, potrivit procedurii legislative redate mai sus, până la împlinirea termenului de abilitare. **Transparenţa decizională -** procedura de mai jos se aplică în cazul autorităţilor administraţiei publice centrale: ministerele, alte organe centrale ale administraţiei publice din subordinea Guvernului sau a ministerelor, serviciile publice descentralizate ale acestora, precum şi autorităţile administrative autonome şi al autorităţilor

	administraţiei publice locale: consiliile judeţene, consiliile locale, primarii, instituţiile şi serviciile publice de interes local sau judeţean. -în cadrul procedurilor de elaborare a proiectelor de acte normative autoritatea administraţiei publice are obligaţia să publice un anunţ referitor la această acţiune în site-ul propriu, să-l afişeze la sediul propriu, într-un spaţiu accesibil publicului, şi să-l transmită către mass-media centrală sau locală, după caz -autoritatea administraţiei publice va transmite proiectele de acte normative tuturor persoanelor care au depus o cerere pentru primirea acestor informaţii. -anunţul referitor la elaborarea unui proiect de act normativ va fi adus la cunoştinţa publicului cu cel puţin 30 de zile lucrătoare înainte de supunerea spre avizare de către autorităţile publice. -la publicarea anunţului, autoritatea administraţiei publice va stabili o perioadă de cel puţin 10 zile calendaristice pentru a primi în scris propuneri, sugestii sau opinii **de la orice persoană interesată** cu privire la proiectul de act normativ supus dezbaterii publice. -persoanele sau organizaţiile interesate care transmit în scris propuneri, sugestii sau opinii cu privire la proiectul de act normativ supus dezbaterii publice vor specifica articolul sau articolele din proiectul de act normativ la care se referă, menţionând data trimiterii şi datele de contact ale expeditorului. -autoritatea publică în cauză este obligată să decidă organizarea unei întâlniri în care să se dezbată public proiectul de act normativ, dacă acest lucru a fost cerut în scris de către o asociaţie legal constituită sau de către o altă autoritate publică. - după adoptarea de către Guvern, hotărârile şi ordonanţele de Guvern se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistenţa hotărârii sau a ordonanţei.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
ATRIBUTE DE IDENTIFICARE

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**Atribute de identificare**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele III-IV, V-VIII, IX-XII
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: c) activitate la nivel curricular d) activitate la nivel extra-curricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată folosind ca metode: expunerea și dezbaterea interactivă, precum și prezentarea unor situații de fapt și anecdote. Se va avea în vedere, anterior expunerii temei, verificarea/sondarea informațiilor deținute de elevi privind noțiunile de nume, domiciliu și stare civilă (care este nivelul de cunoaștere privind tema, ce semnifică, cum ar putea fi definite), discuțiile realizându-se într-o manieră interactivă. Ulterior, vor fi furnizate informații privind tema, așa cum sunt detaliate în cele ce urmează, iar activitatea se va încheia prin prezentarea unor situații de fapt.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	- Constituția României (art. 25) - Codul civil (art. 82-103, art. 496-497 NCC) - Ordonanța Guvernului nr. 41/2003 privind dobândirea și schimbarea pe cale administrativă a numelor persoanelor fizice - Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 97/2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români, republicată, cu modificările ulterioare - Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată, cu modificările ulterioare - Ordonanța de urgenta a Guvernului nr. 97/2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români, republicată - Drept civil. Persoanele, Marian Nicolae (coordonator), Vasile BÎCU, George-Alexandru ILIE, Radu RIZOIU, Universul juridic, București, 2016
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	

CONȚINUTUL ACTIVITĂȚII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂȚI PRACTICE PROPUSE	*În **partea introductivă** a activității, pot fi abordate o serie de aspecte ce țin de subiectele de drept civil (persoanele fizice și persoanele juridice).* ***Definirea persoanei fizice și juridice*** *Persoana fizică este omul, privit individual, ca titular de drepturi și de obligații civile.* *Persoana juridică este orice formă de organizare care, întrunind condițiile cerute de lege, este titulară de drepturi și de obligații civile.* *Identificarea persoanei fizice este indispensabilă pentru realizarea raportului juridic civil concret, dar și a calității de membru al societății, dincolo de relațiile sociale reglementate juridic. Societatea este interesată de la naștere până la deces de identificarea fiecărui subiect de drept. În lipsa acesteia raporturile juridice ar fi incerte.* *Orice persoană are dreptul la nume, domiciliu, reședință și o stare civilă. Există și alte atribute de identificare specifice, cum ar fi codul numeric personal, amprentarea sau fotografierea, realizate de autoritățile polițienești.* *Atributele de identificare a persoanei fizice sunt o specie a drepturilor personale nepatrimoniale, Noul Cod Civil (NCC) calificându-le implicit și protejându-le prin dispozițiile Titlului V, Cartea I "Apărarea drepturilor nepatrimoniale" (art. 252-257). Art. 254 reglementează ca atare apărarea dreptului la nume și pseudonim. Atributele de identificare nu au un conținut economic și nu sunt evaluabile în bani.* **1.Numele și prenumele** Identificarea persoanei fizice se face prin nume. Numele este un atribut de identificare a persoanei fizice care constă în cuvintele prin care aceasta se individualizează în familie și în societate. Numele este un drept personal nepatrimonial. Orice persoană are dreptul la numele stabilit sau dobândit. **Numele cuprinde numele de familie şi prenumele.** Cele două elemente trebuie luate împreună, alcătuind un tot unitar care individualizează ființa umană. Numele de familie se dobândeşte prin efectul filiaţiei şi poate fi modificat prin efectul schimbării stării civile. **Prenumele** se stabileşte la data înregistrării naşterii, pe baza declaraţiei de naştere. Este interzisă înregistrarea de către ofiţerul de stare civilă a prenumelor indecente, ridicole şi a altora asemenea, de natură a afecta ordinea publică şi bunele moravuri ori interesele copilului, după caz. Ambele sunt drepturi absolute,

	inalienabile, imprescriptibile, insesizabile, personale și universale. **1.1. Numele** Spre deosebire de prenume, care poate fi ales, în principiu liber, **numele de familie** este determinat de lege și are funcția de a exprima apartenența la o familie, aspect ce îi conferă imutabilitate. Numele de familie se dobândește prin *efectul filiației* și poate fi modificat numai prin efectul schimbării stării civile. **Stabilirea (dobândirea) numelui de familie** În cazul copilului născut în timpul căsătoriei părinților și în cazul în care părinții au nume de familie comun, atunci numele de familie al copilului este întotdeauna numele de familie comun al părinților (art. 449 alin. 1 NCC). ***În măsura în care nivelul de învățământ și clasa este de final de gimnaziu sau liceu se pot prezenta în detaliu situațiile de mai jos în care părinții nu au numele de familie comun*** *(de exemplu, un părinte și-a păstrat numele anterior sau numai un părinte și-a reunit numele cu celălalt). Atunci stabilirea numelui de familie al copilului se face prin învoiala părților, și anume: numele de familie al tatălui, mamei sau cel rezultat din reunirea numelor de familie ale părinților. Dacă părinții nu se înțeleg, stabilirea numelui de familie al copilului se face de către primarul localității unde se înregistrează nașterea, prin dispoziție scrisă, după ascultarea prealabilă a părinților.* ***Copilul născut din afara căsătoriei*** *ia numele de familie al aceluia dintre părinți față de care filiația a fost mai întâi stabilită. În cazul în care filiația a fost stabilită ulterior și față de celălalt părinte, copilul, prin acordul părinților, poate lua numele de familie al părintelui față de care și-a stabilit filiația ulterior sau numele reunite ale acestora. În cazul în care copilul născut din afara căsătoriei și-a stabilit filiația în același timp față de ambii părinți, atunci numele copilului se stabilește în aceleași condiții ca și numele copilului născut în timpul căsătoriei părinților (art. 450 NCC).* ***Numele de familie şi prenumele copilului găsit, născut din părinţi necunoscuţi, precum şi cele ale copilului care este părăsit de către mamă în spital, iar identitatea acesteia nu a fost stabilită în termenul prevăzut de lege,*** *se stabilesc prin dispoziţia primarului localităţii în a cărui rază teritorială a fost găsit copilul ori, după caz, s-a constatat părăsirea lui (art. 84 alin. 3 NCC).*

	Modificarea numelui de familie Numele de familie poate fi înlocuit urmare unor schimbări intervenite în starea civilă a persoanei. Acestea pot fi schimbări în filiație, modificări determinate de adopție, căsătorie și divorț. ***La fel, în măsura în care nivelul de învățământ și clasa este de final de gimnaziu sau liceu se pot prezenta în detaliu schimbări care pot interveni în starea civilă a persoanei:*** ***-schimbări în filiație****. Copilul născut din părinți necunoscuți poate fi recunoscut voluntar sau printr-o acțiune în justiție. În acest caz se vor aplica regulile copilului din căsătorie (art. 449 NCC) sau din afara căsătoriei (art. 450 NCC). Totodată, filiația copilului din afara căsătoriei față, de cel de-al doilea părinte, poate fi recunoscută voluntar (caz în care copilul poate lua numele părintelui față de care și-a stabilit ulterior filiația sau numele reunite) sau printr-o acțiune în justiție (tăgada paternității sau contestarea prezumției de paternitate; contestarea recunoașterii voluntare de filiație sau acțiunea în declarare a nulității recunoașterii voluntare de filiație sau de contestare a filiației față de mamă).* ***-modificări determinate de adopție****. Copilul adoptat dobândește numele de familie al celui care adoptă. Dacă adopția se face de către soți sau de soțul care adoptă copilul celuilalt soț, iar soții au nume comun, copilul adoptat poartă acest nume. În caz contrar, soții sunt obligați să declare instanței care încuviințează adopția numele copilului pe care urmează să îl poarte.* ***Prenumele copilului peste 10 ani poate fi schimbat, pentru motive temeinice, cu consimțământul copilului****. În cazul adopției unei persona căsătorite, care poartă nume comun cu celălalt soț, soțul adoptat poate lua numele adoptatorului cu consimțământul celuilalt soț. Dacă soții și-au păstrat numele anterior căsătoriei, niciunul dintre ei nu este ținut să păstreze acest nume, adoptatul putând modifica numele fără acordul soțului. În cazul încetării adopției (desfacerea, declararea nulității sau desființarea adopției), adoptatul revine la numele avut anterior. Pentru motive temeinice, instanța poate încuviința ca adoptatul să păstreze numele dobândit prin adopție.* ***-modificări determinate de căsătorie****.* ***Prin încheierea căsătoriei*** *soții pot conveni să își păstreze numele dinaintea căsătoriei, să ia numele oricăruia dintre ei sau numele lor reunite. Un soț poate să își păstreze numele dinaintea căsătoriei, iar celălalt să poarte numele lor reunite. La* ***desfacerea căsătoriei prin divorț****, fiecare dintre foștii soți va purta după divorț numele dinaintea căsătoriei și, în mod excepțional, soții pot conveni să păstreze numele purtat în timpul căsătoriei.* ***În***

	***cazul declarării nulității căsătoriei**, soții revin la numele de dinaintea căsătoriei. **În cazul încetării căsătoriei prin decesul unuia dintre soți**, nu se modifică numele soțului care a preluat numele de familie al soțului decedat.* **Schimbarea numelui de familie pe cale administrativă** Cetățenii români pot obține schimbarea pe cale administrativă a numelui de familie şi a prenumelui sau numai a unuia dintre acestea. Schimbarea poate interveni numai pentru motive temeinice, de exemplu: numele este format din expresii indecente, ridicole ori transformat prin traducere în alt mod; persoana a folosit în exercitarea profesiei un anumit nume în domeniul literar, artistic etc.; existența unor mențiuni greșite cauzate de neatenția/necunoașterea ofițerilor de stare civilă; persoana are un nume format din nume reunite (mai multe cuvinte) și solicită schimbarea; copii solicită să poarte numele părinților rezultat urmare schimbării acestuia pe cale administrativă; ambii soți solicită schimbarea optând pentru numele dobândit la naștere sau la cel anterior căsătoriei; fostul soț solicită să poarte numele de familie avut în timpul căsătoriei pentru a avea un nume comun cu cel al copiilor încredințați spre creștere și educare etc. **Retranscrierea numelui de familie** Retranscrierea numelui de familie și prenumelui intervine atunci când acestea au fost înregistrate în acte de stare civilă tradus în altă limbă decât cea maternă ori cu ortografia altei limbi. Interesul poate aparține cetățenilor străini care dobândesc cetățenia română sau celor care au avut schimbat numele în timpul unei ocupații străine. **1.2. Prenumele** Prin prenume se identifică persoana în raport cu ceilalți membri ai familiei, dat fiind faptul că poartă același număr de familie. În societate, prenumele și CNP-ul ajută la distingerea persoanei de alte persoane care au același nume de familie. Prenumele se stabilește de comun acord de părinți la data nașterii, nefiind limitat numărul cuvintelor sau neexistând criterii de determinare. Părinții au o libertate limitată în sensul că nu pot alege nume indecente, ridicole sau care afectează ordinea publică, bunele moravuri sau interesul copilului. Prenumele poate fi retranscris pentru aceleași motive menționate la retranscrierea numelui și poate fi schimbat pe cale administrativă din motive temeinice (de exemplu, numele purtat este specific sexului opus, persoanei i s-a încuviințat schimbarea sexului prin hotărâre judecătorească definitivă etc.)

1.3. Pseudonimul
Pseudonimul este un fals nume pe care, de obicei, o persoană și-l dă iei însăși (auto-desemnare) pentru a fi individualizată într-un domeniu în care activează (cultural, artistic, științific) pentru a-și păstra anonimatul. Pseudonimul nu este obligatoriu. Acesta este protejat juridic, ca și dreptul la nume , în condițiile art. 254 NCC.

1.4. Porecla
Porecla este cuvântul sau șirul de cuvinte cu care alții pot identifica o persoană de o manieră publică și constantă. Ea pornește de la calități sau defecte. Nu are valoare juridică și nu este protejată legal. Ea este folosită în documente oficiale, în special în caziere judiciare și rechizitorii în formula ”zis și ... ”.

1.5. Alte atribute de identificare specifice sunt codul numeric personal, amprentarea sau fotografierea, realizate de autoritățile polițienești. Codul numeric personal sau CNP-ul cum este prescurtat este un cod de 13 cifre prin care este identificat orice persoană născută și/sau rezidentă în România. Sistemul a fost introdus pe 2 martie 1978. Primele şapte reprezintă datele de identificare, iar următoarele 6 sunt cifre unice, după modelul SAALLZZJJNNNC.

2. Domiciliul și reședința
Domiciliul poate fi definit ca acel atribut de identificare a persoanei fizice care o individualizează în spațiu prin indicarea unui loc având această semnificație juridică.
Domiciliul persoanei fizice, în vederea exercitării drepturilor şi libertăţilor sale civile, este acolo unde aceasta declară că îşi are locuinţa principală. **Reşedinţa persoanei fizice este în locul unde îşi are locuinţa secundară.**
Domiciliul este de trei feluri: de drept comun (voluntar), legal și ales (convențional), ultimul putând fi, după caz, și profesional.

2.1.Domiciliul de drept comun (voluntar) În vederea exercitării drepturilor și libertăților sale civile, domiciliul de drept comun (voluntar) este acolo unde persoana declară că își are locuința principală. Acesta se stabilește sau se schimbă de către titular, în principiu, persoana cu capacitate de exercițiu deplină. Minorul cu capacitate de exercițiu restrânsă poate avea domiciliu de drept comun, autoritatea tutelară putând încuviința copilului, la cererea acestuia, după împlinirea vârstei de 14 ani, să își schimbe să aibă locuința pe care o cere desăvârșirea învățăturii. La

	majorat, persoana fizică își vede convertit domiciliul legal în domiciliu de drept comun. Cetăţenii români au dreptul să îşi stabilească ori să îşi schimbe, în mod liber, domiciliul sau reşedinţa, în ţară sau în străinătate. O persoană fizică nu poate să aibă în acelaşi timp decât un singur domiciliu şi o singură reşedinţă, chiar şi atunci când deţine mai multe locuințe. Stabilirea sau schimbarea domiciliului nu operează decât atunci când cel care ocupă sau se mută într-un anumit loc a făcut-o cu intenţia de a avea acolo locuinţa principală. Dovada intenţiei rezultă din declaraţiile persoanei făcute la organele administrative competente să opereze stabilirea sau schimbarea domiciliului, iar, în lipsa acestor declaraţii, din orice alte împrejurări de fapt. Reşedinţa va fi considerată domiciliu când acesta nu este cunoscut. În lipsă de reşedinţă, persoana fizică este considerată că domiciliază la locul ultimului domiciliu, iar dacă acesta nu se cunoaşte, la locul unde acea persoană se găseşte. Dovada domiciliului şi a reşedinţei se face cu menţiunile cuprinse în cartea de identitate. În lipsa acestor menţiuni ori atunci când acestea nu corespund realităţii, stabilirea sau schimbarea domiciliului ori a reşedinţei nu va putea fi opusă altor persoane. Aceste dispoziţii nu se aplică în cazul în care domiciliul sau reşedinţa a fost cunoscută prin alte mijloace de cel căruia i se opune. Mențiunile din cartea de identitate a persoanei nu au efect constitutiv în ceea ce privește determinarea domiciliului, ci doar rolul probatoriu. **2.2.Domiciliul legal este domiciliul stabilit de lege pentru anumite categorii de persoane fizice (minori, interzișii judecătorești, persoanele ocrotite prin curatelă) și coincide cu domiciliul de drept comun al persoanei fizice care exercită ocrotirea. Proba se face cu actul de identitate al persoanei fizice care exercită reprezentarea/ocrotirea, iar, după împlinirea vârstei de 14 ani, cu actul de identitate.** *În măsura în care vor fi adresate întrebări cu privire la ocrotirea persoanei fizice se pot preciza că sunt supuși unor măsuri speciale de ocrotire minorii și cei care, deși capabili, din cauza bătrâneții, a bolii sau a altor motive prevăzute de lege nu pot să își administreze bunurile și nici să își apere interesele în condiții corespunzătoare.* *Ocrotirea minorului se realizează prin părinți, prin instituirea tutelei, prin darea în plasament sau, după caz, prin alte măsuri de protecție specială.*

	Ocrotirea majorului are loc prin punerea sub interdicție judecătorească sau prin instituirea curatelei. **Domiciliul minorului** care nu a dobândit capacitate deplină de exerciţiu este la părinţii săi sau la acela dintre părinţi la care el locuieşte în mod statornic. În cazul în care părinţii au domicilii separate şi nu se înţeleg la care dintre ei va avea domiciliul copilul, instanţa de tutelă, ascultându-i pe părinţi, precum şi pe copil, dacă acesta a împlinit vârsta de 10 ani, va decide ţinând seama de interesele copilului. Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti, minorul este prezumat că are domiciliul la părintele la care locuieşte în mod statornic. Prin excepţie, domiciliul minorului poate fi la bunici, la alte rude ori persoane de încredere, cu consimţământul acestora sau la o instituţie de ocrotire. **Domiciliul persoanei puse sub curatelă.** În cazul în care s-a instituit o curatelă asupra bunurilor celui care a dispărut, acesta are domiciliul la curator, în măsura în care acesta este îndreptăţit să îl reprezinte. Schimbarea domiciliului legal intervine ca urmare a schimbării domiciliului de drept comun al reprezentantului/ocrotitorului legal, fie ca urmare a schimbării persoanei care exercită reprezentarea/ocrotirea. Domiciliul legal încetează la data încetării ocrotiri. Astfel, la vârsta de 18 ani domiciliul legal al copilului devine domiciliul de drept comun. **2.3. Domiciliul profesional**. Cel care exploatează o întreprindere are domiciliul şi la locul acelei întreprinderi, în tot ceea ce priveşte obligaţiile patrimoniale ce s-au născut sau urmează a se executa în acel loc. **2.4**. **Domiciliul ales.** Părţile unui act juridic pot să aleagă un domiciliu în vederea exercitării drepturilor sau a executării obligaţiilor născute din acel act sau pentru soluționarea unui proces și comunicarea actelor de procedură. Alegerea domiciliului nu se prezumă, ci trebuie făcută în scris. **2.5. Reședința** este un atribut de identificare în spațiu a persoanei fizice, prin indicarea locuinței vremelnice sau temporare. Reședința poate fi considerată domiciliu atunci când domiciliul nu este cunoscut. Dovada nu se face în actele de identitate, ci într-un document care însoțește cartea de identitatea (dovada de reședință).

	3. Starea civilă (statutul civil al persoanei fizice) Starea civilă este dreptul persoanei de a se individualiza, în familie şi societate, prin calităţile strict personale care decurg din actele şi faptele de stare civilă. Aceasta cuprinde situaţia familială (filiaţia), situaţia matrimonială (căsătorit, necăsătorit, divorţat, văduv, recăsătorit), relaţia de rudenie sau afinitate, sexul, vârsta, cetăţenia etc. Legea este cea care stabileşte starea civilă la naşterea acesteia. Persoana nu poate modifica direct starea civilă , dar are posibilitatea de a îndeplini anumite acte care pot antrena schimbări în starea sa civilă. Pentru dobândirea unei anumite stări civile este necesar să intervină anumite împrejurări, fapte juridice (naşterea, adopţia, căsătoria, decesul) de care legea leagă diferite efecte, interesând statutul juridic al persoanei. Un alt izvor al stării civile poate fi hotărârea judecătorească (de exemplu, cea de divorţ). **Starea civilă nu se confundă cu folosinţa stării civile (posesia de stat), întrucât prima noţiune are în vedere statica, pe când cea de-a doua are în vedere dinamica atributului de identificare în discuţie. Folosinţa stării civile (posesia de stat) reprezintă acea stare juridică ce rezultă din întrunirea a trei elemente (art. 410 NCC): nomen** (individualizarea unei persoane prin purtarea numelui), **tractatus** (considerarea unei persoane ca fiind persoana căreia îi aparţine starea civilă)**, fama** (recunoaşterea ca fiind persoana căreia îi aparţine starea civilă). **Dovada stării civile.** Starea civilă se dovedeşte prin actele de naştere, căsătorie şi deces întocmite în registrele de stare civilă, precum şi prin certificatele de stare civilă eliberate pe baza acestora. Înregistrările sunt de două feluri, şi anume **actele de stare civilă** (certificatele de naştere, căsătorie, deces) şi **înregistrările sub forma înscrierii marginale** (filiaţie, adopţie, căsătorie, divorţ, schimbare nume pe cale administrativă, schimbare sex etc.). Actele de stare civilă sunt înscrisuri autentice şi fac dovada, până la înscrierea în fals, pentru ceea ce reprezintă constatările personale ale ofiţerului de stare civilă şi, până la proba contrară, pentru celelalte menţiuni. **Înscrierea menţiunilor pe actul de stare civilă.** Anularea, completarea, modificarea şi rectificarea unui act de stare civilă sau a unei menţiuni înscrise pe acesta, dispuse prin hotărâre judecătorească rămasă definitivă ori, după caz, prin dispoziţie a primarului, se înscriu numai prin menţiune pe actul de stare civilă corespunzător. În acest scop, hotărârea judecătorească rămasă definitivă se comunică de îndată, din oficiu, de către instanţa care s-a pronunţat ultima asupra fondului.

	Alte mijloace de dovadă a stării civile Starea civilă se poate dovedi, înaintea instanţei judecătoreşti, prin orice mijloace de probă, dacă nu au existat registre de stare civilă; registrele de stare civilă s-au pierdut ori au fost distruse, în tot sau în parte; nu este posibilă procurarea din străinătate a certificatului de stare civilă sau a extrasului de pe actul de stare civilă; întocmirea actului de stare civilă a fost omisă sau, după caz, refuzată. ***În măsura în care nivelul de învățământ și clasa este de final de gimnaziu sau liceu, precum și în măsura în care durata va permite, se pot prezenta pe scurt acțiunile de stare civilă și acțiunile privind actele de stare civilă.*** ***Acțiunile de stare civilă sunt acțiuni în reclamație de stat*** *prin care se urmărește obținerea unei alte stări civile (de exemplu, acțiune în stabilirea maternității/paternității)* ***și acțiuni în contestație de stat*** *prin care se urmărește înlăturarea unei alte stări civile (tăgada paternității, contestarea recunoașterii voluntare de maternitatea/paternitate, nulitatea căsătoriei/adopției). Acestea produc efect retroactiv. În ceea ce privește* ***acțiunile în modificare de stat****, prin care se urmărește o schimbare doar pentru viitor (de exemplu, divorț), efectul este constitutiv.* ***Acțiunile de stare civilă pot fi clasificate, în funcție de persoanele îndreptățite să le exercite,*** *în acțiuni ce pot fi pornite numai de către titularul stării civile (de ex. divorț); titularul, reprezentantul legal sau procuror (stabilirea maternității/paternității); și de către anumite organe sau persoane (tăgada paternității); orice persoană interesată (contestarea recunoașterii voluntare de filiație, contestarea filiației din căsătorie). Acțiunile de stare civilă mai pot fi clasificate, în funcție de prescripția extinctivă, în* ***acțiuni imprescriptibile (cum sunt majoritatea) sau prescriptibile (****de exemplu, acțiunea în declararea nulității relative a căsătoriei). Hotărârea judecătorească dată cu privire la starea civilă a unei persoane este opozabilă oricărei alte persoane cât timp printr-o nouă hotărâre nu s-a stabilit contrariul. Dacă printr-o hotărâre judecătorească s-a stabilit o anumită stare civilă a unei persoane, iar printr-o hotărâre judecătorească ulterioară este admisă o acțiune prin care s-a contestat starea civilă astfel stabilită, prima hotărâre își pierde efectele la data rămânerii definitive a celei de a doua hotărâri.*

	Anularea, completarea, modificarea sau rectificarea actelor de stare civilă *Anularea, completarea sau modificarea actelor de stare civilă și a mențiunilor înscrise pe acestea se poate face numai în temeiul unei hotărâri judecătorești definitive. Rectificarea actelor de stare civilă și a mențiunilor înscrise pe marginea acestora se poate face, din oficiu sau la cerere, numai în temeiul dispoziției primarului de la primăria care are în păstrare actul de stare civilă. Starea civilă poate fi modificată în baza unei hotărâri de anulare, completare sau modificare a unui act de stare civilă numai dacă a fost formulată și o acțiune de modificare a stării civile, admisă printr-o hotărâre judecătorească rămasă definitivă. Hotărârea judecătorească prin care se dispune anularea, completarea sau modificarea unui act de stare civilă, precum și înregistrarea făcută în temeiul unei asemenea hotărâri sunt opozabile oricărei alte persoane cât timp printr-o nouă hotărâre nu s-a stabilit contrariul. Actul administrativ prin care s-a dispus rectificarea unui act de stare civilă, precum și înregistrarea făcută în baza lui sunt opozabile oricărei persoane până la proba contrară.* ***Acțiunile de stare civilă au ca obiect chiar starea civilă a persoanei, iar efectele hotărârilor de admitere au ca efect modificarea unui element al stării civile. Acțiunile privind actele de stare civilă au efect numai asupra actelor care probează starea civilă.*** **7) Situații de fapt și anecdote** **În partea finală a activității sau pe parcursul prezentării, vor putea fi analizate situații de fapt (dacă timpul permite) și anecdote privind numele, domiciliul, actele de stare civilă și identitatea în general.** *[=linie, linie, punct si punct [sprâncenele si ochii] linie, linie si-un rotund [nasul, gura si capul] linie, linie si-un balon, asta-i trupul lui Ion [cele doua linii reprezintă gatul, iar balonul corpul in sine]. si in timp ce spui "asta-i trupul lui Ion"]* *[Ia, am fost si eu, in lumea asta, un boț cu ochi, o bucată de huma însuflețită din Humulești, care nici frumos pana la douăzeci de ani, nici cuminte pana la treizeci si nici bogat pana la patruzeci nu m-am făcut. Dar si sărac așa ca in anul acesta, ca in anul trecut si ca de când sunt, niciodată n-am fost!" (Ion Creanga - Amintiri din copilărie)]*

Numele

1) **Dreptul la nume nu poate fi înstrăinat**. Totuși, ca nuanță, există o excepție în sensul că este posibilă o transmisiune *sui generis* în cazul stabilirii numelui, prin aceea că numele de familie este preluat, fără ca transmițătorul să îl piardă.
2) Arborele genealogic este o reprezentare grafică între urmașii unei persoane, pentru a arăta schematic gradul de înrudire. Ce nume au bunicii materni și ce nume a avut mama înainte de căsătoria cu tata ? Ce nume a avut bunica înainte de căsătorie ?

Numele meu

Numele mamei Numele tatălui

Numele bunicii materne Numele bunicului matern Numele bunicii paterne Numele bunicului patern

3) Care este numele și prenumele care a făcut obiectul retranscrierii numelui și prenumelui lui Mihai EMINESCU ? Mihail EMINOVICI

Prenumele

4) Ce **prenume** au nașii mei de botez ? De unde vine prenumele meu ? Când îmi serbez onomastica și când îmi serbez ziua de naștere ?

Pseudonimul literar, artistic etc.

5) Pseudonimul lui Ion CREANGĂ - Popa Smântână, Ioan Vântură-Țară.
6) Numele și prenumele adevărate ale lui Smiley (Andrei Tiberiu Maria) și CRBL (Eduard Mihail Andreianu)

Domiciliul

7) Nu am împlinit 14 ani și fac dovada domiciliului cu cartea de identitate a părinților.
8) Dacă am o casă de vacanță unde merg 1 lună/an nu înseamnă că, în vacanță, am reședința acolo.
9) Dacă rudele mele lucrează de mulți ani în străinătate, atunci reședința acestora este în străinătate.
10) O rudă este pilot/marinar și vine acasă numai în weekend sau vara, atunci domiciliul său este tot în România.

Acte de stare civilă

	11) Până la 14 ani mă identific cu certificatul de naștere. 12) Pașaportul nu este un act de stare civilă, ci un document de călătorie.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
CAPACITATEA DE EXERCIȚIU

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**Capacitatea de exercițiu**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele IX-XII
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: e) activitate la nivel curricular f) activitate la nivel extra-curricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată folosind ca metodă, expunerea, precum și dezbaterea interactivă şi prezentarea unor situații de fapt. Se va avea în vedere anterior expunerii temei, verificarea/sondarea informațiilor deținute de elevi privind capacitatea de exercițiu (care este nivelul de cunoaștere privind tema, ce semnifică, cum ar putea fi definit conceptul), discuțiile realizându-se într-o manieră interactivă. Ulterior, vor fi furnizate informații privind tema, așa cum sunt detaliate în ceea ce urmează, iar activitatea se va încheia prin prezentarea unor situații de fapt.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	- Codul civil (art. 37-48, art. 140 și urm., art. 171 și urm., art. 272, art. 501-502, alte dispoziții: art. 28-29, art. 34-36, 49-57, art. 652 și urm., art. 1652 și urm., art. 1180 -1181) - Drept civil. Persoanele, Marian Nicolae (coordonator), Vasile BÎCU, George-Alexandru ILIE, Radu RIZOIU, Universul juridic, București, 2016
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	*În **partea introductivă** a activității, pot fi abordate o serie de aspecte ce derivă din noțiunea de capacitatea civilă a persoanei fizice.* *Capacitatea civilă a persoanei fizice este acea parte a capacității juridice care constă în aptitudinea persoanei de a avea drepturi subiective civile și obligații civile și în aptitudinea de a dobândi și exercita drepturi subiective civile, precum și de a-și asuma și executa obligații civile, prin încheierea de acte juridice civile personal și singur.*

	Capacitatea civilă este alcătuită din capacitatea de folosință și capacitatea de exercițiu. ***Capacitatea de folosință*** *este aptitudinea persoanei de a avea drepturi și obligații civile. Capacitatea de folosință începe la nașterea persoanei și încetează odată cu decesul acesteia. Drepturile copilului sunt recunoscute de la concepțiune, însă numai dacă el se naște viu.* ***Capacitatea de exercițiu*** *este aptitudinea persoanei de a încheia singură acte juridice civile. Se discută în doctrină și despre așa-numita capacitate delictuală civilă ca parte a capacității civile. Problema se pune conform art. 1366 NCC, în legătură cu minorii care nu au împlinit vârsta de 14 ani și cu incapabilii (persoanele puse sub interdicție judecătorească), care răspuns delictual numai dacă au acționat cu discernământ. Când acționează fără discernământ, aceștia răspund pentru prejudiciul cauzat doar în subsidiar față de cel îndatorat la a-i supraveghea, în condițiile art. 1368 NCC. Această așa – zis (in) capacitate delictuală civilă poate fi de fapt o condiție a răspunderii civile delictuale, și anume discernământul (fațetă a vinovăției persoanei fizice).* *Capacitatea de a contracta (de a încheia acte civile) nu este o categorie distinctă alăturată capacității de folosință și capacității de exercițiu, ci se identifică total sau parțial, după caz, cu fiecare dintre acestea.* *Capacitatea civilă este o parte a capacității juridice a persoanei. Pornind de la dihotomia capacitate de folosință – capacitate de exercițiu, doctrina a definit* ***capacitatea procesuală civilă*** *astfel:* - *capacitatea de folosință (aptitudinea de a sta în judecată)* - *capacitatea de exercițiu (aptitudinea de a angaja și conduce personal procesul, îndeplinind obligațiile și realizând drepturile procesuale pentru a valorifica în justiție dreptul litigios).* ***Incapacitățile speciale de folosință*** *care privesc incapacitatea de a contracta (de a dobândi anumite drepturi și obligații ca urmare a încheierii unor acte juridice civile) nu se confundă cu incapacitatea de exercițiu (de exemplu, situația în care o persoană nu poate încheia singur actul, dar o poate face prin*

	reprezentare sau cu autorizare). Incapacitățile speciale de folosință nu se confundă cu: - *incompatibilitățile (imposibilitatea cumulării anumitor funcții publice, mandate elective cu anumite ocupații etc.),* - *inalienabilitățile (calitatea unui bun/drept care nu poate fi înstrăinat, prin voința omului sau în puterea legii, de exemplu apartamentele achiziționate de chiriași, terenurile care au făcut obiectul constituirii) sau* - *autorizările prealabile necesare desfășurării unor activități (de exemplu, o anumită activitatea poate fi desfășurată numai de către o societate comercială).* **Persoanele care au capacitatea de exercițiu deplină sunt majorii (la împlinirea vârstei de 18 ani) și, înainte de împlinirea vârstei de 18 ani (anticipat), minorii căsătoriți sau emancipați, în condițiile art. 39-40 NCC.** **Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice** este acea parte a capacității civile constând în aptitudinea persoanei fizice de a dobândi/exercita drepturi și asuma/executa obligații prin încheierea de acte juridice civile, personal și singură. Mai concis, aceasta este aptitudinea persoanei de a încheia singură acte juridice civile. **Premisele** sunt existența capacității de folosință și aptitudinea persoanei de a-și da seama de semnificația socială a actelor și consecințelor actelor, aceasta din urmă neapărând odată cu capacitatea de folosință**. În funcție de acest discernământ, legea recunoaște o capacitatea de exercițiu reziduală (0-14 ani), una de tranziție (14-18 ani) și una deplină (la 18 ani), în baza unei prezumții. Discernământul este afectat de vârstă sau de starea de sănătate mintală (***art. 211 LPA NCC definind-o ca incompetența psihică a persoanei de a acționa critic și predictiv privind consecințele social-juridice care pot decurge din exercitarea drepturilor și obligațiilor civile).* Absența discernământului nu înseamnă însă automat o incapacitate. Rezultă că orice persoană fizică se poate raporta la instituția capacității de exercițiu în unele din următoarele moduri:

1. **Lipsa capacității de exercițiu a persoanei fizice** (posibilitatea de a încheia acte juridice numai prin reprezentant), cu excepția anumitor cazuri în care legea decantează o formă de capacitate
2. **Capacitatea de exercițiu restrânsă** (aptitudinea minorului de 14-18 ani de a încheia personal acte juridice, dar cu respectarea dispozițiilor legale de protecție, și dacă nu a fost pus sub interdicție judecătorească)
3. **Capacitatea de exercițiu deplină,** pe care o are majorul nepus sub interdicție judecătorească și minorul în situații excepționale (căsătorie, emancipare).

1. Lipsa capacității de exercițiu a persoanei fizice

Nu au capacitate de exercițiu:

- minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani;
- interzisul judecătoresc;
- alte situații (debitorul profesionist persoană fizică, supus procedurii organizării judiciare/falimentului)

Pentru aceștia actele juridice se încheie, în numele acestora, de reprezentanții lor legali, în vederea protejării acestora de urmările actelor juridice păgubitoare.
Reprezentanții legali sunt părinții minorului, tutorele sau curatorul.
Reprezentarea este generală.

Cu toate acestea, persoana lipsită de capacitatea de exercițiu poate încheia singură actele anume prevăzute de lege, actele de conservare (de exemplu, înscriere ipotecă, trimitere somație), precum şi actele de dispoziţie de mică valoare, cu caracter curent şi care se execută la momentul încheierii lor (achiziționare de bilete de transport sau rechizite). Actele pe care minorul le poate încheia singur pot fi făcute şi de reprezentantul său legal, afară de cazul în care legea ar dispune altfel sau natura actului nu i-ar permite acest lucru.
În cazul special al art. 42 NCC, al actelor juridice privind munca, îndeletnicirile artistice sau sportive ori referitoare la profesia sa, minorul poate încheia actul personal, dar cu acordul ocrotitorului său legal. Însă, minorul sub 14 ani nu poate dispune singur de veniturile obținute.

	Reprezentantul legal poate încheia toate actele patrimoniale și nepatrimoniale care nu sunt acte strict personale ale celui reprezentat, prin determinarea sau prin natura lor. Reprezentantul legal poate încheia: - **acte de conservare** (chiar dacă minorul le poate încheia și singur), - **acte de administrare,** - **acte de dispoziție, cu avizul consiliului de familie și cu autorizarea instanței de tutelă/autorității tutelare (**de exemplu, înstrăinare, ipotecare, grevare cu alte sarcini reale, renunțare la drepturi patrimoniale). Autorizarea se emite numai dacă actul răspunde unei nevoi sau prezintă un folos, pentru fiecare act în parte și, în cazul vânzării, se indică modul în care se întrebuințează sumele obținute (condiție care nu afectează valabilitatea actului, ci fixează o regulă de conduită ulterioară pentru reprezentantul legal. Reprezentantul legal nu poate încheia donații și să garanteze obligațiile altuia. Reprezentantul legal nu poate încheia un act între minor și o rudă a reprezentantului legal. Lipsa capacității de exercițiu a persoanei fizice încetează la împlinirea vârste de 14 de către minor sau după ridicarea măsurii punerii sub interdicție. **2. Capacitatea de exercițiu restrânsă** Au capacitate de exercițiu restrânsă minorii între 14-18 ani, cu excepția minorilor puși sub interdicție sau cu excepția minorilor emancipați sau căsătoriți. Minorii între 14-18 ani pot încheia personal acte juridice Actele juridice ale minorului cu capacitate de exercițiu restrânsă se încheie de către acesta singur sau cu încuviințarea părinților sau, după caz, a tutorelui, iar în cazurile prevăzute de lege, şi cu autorizarea instanţei de tutelă. Încuviințarea sau autorizarea poate fi dată, cel mai târziu, în momentul încheierii actului. Minorul cu capacitate de exercițiu restrânsă poate face singur acte de conservare, acte de administrare care nu îl prejudiciază, precum şi acte de dispoziţie de mică valoare, cu caracter curent și care se execută la data încheierii lor.

	Minorul poate să încheie acte juridice privind munca, îndeletnicirile artistice sau sportive ori referitoare la profesia sa, cu încuviinţarea părinţilor sau a tutorelui, precum şi cu respectarea dispoziţiilor legii speciale, dacă este cazul. În acest caz, minorul exercită singur drepturile şi execută tot astfel obligaţiile izvorâte din aceste acte şi poate dispune singur de veniturile dobândite. **Actele juridice ale minorului cu capacitate de exerciţiu restrânsă încheiate de către acesta singur:** - cele care puteau fi încheiate și până la 14 ani, și anume, de conservare sau mărunte (de exemplu, achiziționare bilete, rechizite); - de administrare, în măsura în care nu îl prejudiciază (de exemplu, închirierea unui bun frugifer - susceptibil de a produce fructe naturale, industriale sau civile); -exercitarea drepturilor și obligațiilor rezultate din contractele încheiate în temeiul art. 42 NCC privind munca, îndeletnicirile artistice sau sportive ori referitoare la profesia sa, inclusiv dispoziția asupra veniturilor obținute; - cont curent și depozit CEC (încheierea contractelor și extragerea sumelor). **Actele juridice ale minorului cu capacitate de exercițiu restrânsă încheiate de minor cu încuviințarea prealabilă și scrisă a ocrotitorului legal (părinte, tutore, curator):** - acte de administrare; - actele menționate la art. 42 NCC privind munca, îndeletnicirile artistice sau sportive ori referitoare la profesia sa, dacă este cazul; - contract de muncă de la vârsta de 15 ani; capacitatea de exercițiu, de a încheia un constract de muncă se naște de la 16 ani conform codului muncii; - acceptarea unei donații libere de sarcini. **Actele juridice ale minorului cu capacitate de exercițiu restrânsă încheiate de minor cu încuviințarea prealabilă și scrisă a ocrotitorului legal (părinte, tutore, curator) și autorizarea instanței de tutelă/autorității tutelare** sunt actele de înstrăinare, împărțeală, ipotecare, grevare cu alte sarcini reale a bunurilor minorului, renunțare la drepturile patrimoniale. La fel, ca în cazul minorului sub 14 ani, nu se pot încheia donații și nu se pot garanta obligațiile altuia. Nu sunt valabile actele încheiate între minor și o rudă a reprezentantului legal.

	Lipsa capacității de exercițiu restrânse a persoanei fizice încetează la împlinirea vârstei de 18 de către minor, după căsătorie, emancipare sau după ridicarea măsurii punerii sub interdicție. **3. Capacitatea de exercițiu deplină, pe care o are majorul care nu este pus sub interdicție judecătorească și minorul în situații excepționale (căsătorie, emancipare).** Minorul dobândeşte, prin căsătorie, capacitatea deplină de exerciţiu. În cazul în care căsătoria este anulată, minorul care a fost de bună-credinţă la încheierea căsătoriei păstrează capacitatea deplină de exerciţiu. Căsătoria se poate încheia dacă minorul a împlinit 16 ani. Pentru motive temeinice (de exemplu minorul plecat la studii locuiește separat și la distanță de părinții săi), instanţa de tutelă poate recunoaşte minorului care a împlinit vârsta de 16 ani capacitatea deplină de exerciţiu. În acest scop, vor fi ascultaţi şi părinţii sau tutorele minorului, luându-se, când este cazul, şi avizul consiliului de familie. Pentru aceasta se va ține cont de interesul superior al minorului, precum și faptul dacă are discernământ și maturitatea de a veghea singur propriile interese. Lipsa capacității de exercițiu încetează prin deces, instituirea măsurii interdicției judecătorești, desființarea căsătoriei minorului. ***În măsura în care durata va permite, se poate prezenta pe scurt nulitatea actului juridic.*** **Sancțiunea nerespectării regulilor privitoare la capacitatea civilă a persoanei fizice constă în nulitatea actului juridic civil** Actele făcute de persoana lipsită de capacitate de exerciţiu sau cu capacitate de exerciţiu restrânsă, altele *decât cele privind actele de conservare, acte de administrare care nu îl prejudiciază, precum şi acte de dispoziţie de mică valoare, cu caracter curent şi care se execută la data încheierii lor* , precum şi actele făcute de tutore **fără autorizarea instanţei de tutelă**, atunci când această autorizare este cerută de lege, **sunt anulabile, chiar fără dovedirea unui prejudiciu**. Cel lipsit de capacitate de exerciţiu sau cu capacitate de exerciţiu restrânsă poate invoca şi singur, în apărare, anulabilitatea actului pentru incapacitatea sa rezultată din minoritate ori din punerea sub interdicţie judecătorească.

	Simpla declaraţie că este capabil să contracteze, făcută de cel lipsit de capacitate de exerciţiu sau cu capacitate de exerciţiu restrânsă, nu înlătură anulabilitatea actului (frauda comisă de incapabil). Dacă însă a folosit manopere dolosive, instanţa, la cererea părţii induse în eroare, poate menţine contractul atunci când apreciază că aceasta ar constitui o sancţiune civilă adecvată. Persoanele capabile de a contracta nu pot opune minorului sau celui pus sub interdicţie judecătorească incapacitatea acestuia. Acţiunea în anulare poate fi exercitată de reprezentantul legal, de minorul care a împlinit vârsta de 14 ani, precum şi de ocrotitorul legal. Atunci când actul s-a încheiat fără autorizarea instanţei de tutelă, necesară potrivit legii, aceasta va sesiza procurorul în vederea exercitării acţiunii în anulare. Persoana lipsită de capacitate de exerciţiu sau cu capacitate de exerciţiu restrânsă nu este obligată la restituire decât în limita folosului realizat, dispozițiile privind restituirea prestațiilor (în natură sau prin echivalent) aplicându-se în mod corespunzător. A se vedea art. 1.635 - 1.649 din C.civ. Minorul devenit major poate confirma actul făcut singur în timpul minorității, atunci când el trebuia să fie reprezentat sau asistat. După descărcarea tutorelui, el poate, de asemenea, să confirme actul făcut de tutorele său fără respectarea tuturor formalităților cerute pentru încheierea lui valabilă. În timpul minorității, confirmarea actului anulabil se poate face numai în condițiile art. 1.263 şi 1.264 din C.civ. privind condițiile confirmării și cuprinsul actului confirmativ. **7) Situații de fapt** **În partea finală a activității sau pe parcursul prezentării, vor putea fi analizate situații de fapt (dacă timpul permite) privind capacitatea de exercițiu.** 1. **Lipsa capacității de exercițiu a persoanei fizice** Pentru transportul cu trenul și cu RATB-ul îmi pot achiziționa singur un bilet/abonament cu reducere 50%. Pot călători în străinătate neînsoțit de la 18 ani. Sub 18 ani avem nevoie de acordul părinților și trebuie să fiu însoțit de un adult.

	O fată din cartier are 13 ani și a născut un copil. Prietenul ei are tot 13 ani și nu se pot căsători. Mama minoră și copilul nou-născut vor fi reprezentați de părinții (bunici) materni. 2. **Capacitatea de exercițiu restrânsă** Minorul de 16 ani se poate logodi/căsători. La 16 ani pot obține permis de conducere pentru categoria: - AM (mopede/scutere care nu depășesc 50cmc) - A1 (motociclete cu cilindree maximă de 125 cmc, cu puterea maximă de 11 kW și cu un raport putere/greutate de cel mult 0,1 kW/kg și tricicluri cu motor cu puterea maximă de 15 kW) și - B1 (cvadricicluri a căror masă proprie nu depășește 400 kg , 550 kg pentru vehiculele destinate transportului de mărfuri, neincluzând masa bateriilor în cazul vehiculelor electrice, și care sunt echipate cu motor cu ardere internă a cărui putere netă maximă nu depășește 15 kW sau cu motor electric a cărui putere nominală continuă maximă nu depășește 15 kW) - Vârsta minima pentru obținerea unui card de debit este de 14 ani. Daca nu am peste 18 ani, pentru emiterea unui astfel de card trebuie sa vii împreuna cu unul dintre părinți sau cu tutorele legal. Mă pot angaja de 15 sau 16 ani, 6 ore/zi, 30 de ore/săptămâna. Locuiesc cu părinții în Anglia și am 15 ani. Pentru plata studiilor am hotărât cu părinții să vând apartamentul donat de bunica mea. Pentru aceasta am nevoie de autorizarea autorității tutelare. **3. Capacitatea de exercițiu deplină** Pot încheia un contract de telefonie numai după 18 ani. Vecinul meu, diagnosticat cu sindromul Down, a împlinit 18 ani. Pentru a primi o donație din străinătate este necesar ca acesta să

	fie pus sub interdicție judecătorească și unul din părinți să fie numit tutore printr-o hotărâre judecătorească.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
DELINCVENȚA JUVENILĂ

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**Delincvența juvenilă**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele a-IX-a, X-a, XI-a şi a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: a) activitate la nivel curricular b) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată folosind ca metodă, expunerea, dar și dezbaterea interactivă şi prezentarea unor studii de caz. Se va avea în vedere anterior expunerii temei, verificarea/sondarea informațiilor deținute de elevi privind delincvența juvenilă (care este nivelul de cunoaștere privind tema, ce semnifică, cum ar putea fi definit conceptul, care sunt cauzele, precum și care pot fi consecințele), discuțiile realizându-se într-o manieră interactivă. Ulterior, vor fi furnizate informații privind tema, așa cum sunt detaliate în ceea ce urmează, iar activitatea se va încheia prin prezentarea unor studii de caz (hotărâri judecătorești prin care s-a dispus condamnarea unor minori pentru săvârșirea de infracțiuni, cu accent pe fapta comisă, măsura educativă aplicată).
BIBLIOGRAFIE (opţional)	- Legea nr.187/2012 pentru punerea în aplicare a legii nr 286/2009 privind Codul penal - Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală - Legea nr. 252/2013 privind organizarea și funcționarea sistemului de probațiune - Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative şi a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, precum și normele de aplicare a legilor probațiunii *-Delincvența juvenilă*, Emilian Stănișor, Editura Oscar Print 2003 Articole:

	http://irp.md/news/519-ce-este-delicvena-juvenil-i-care-sunt-motivele-apariiei-ei.html http://www.criminalistic.ro/delincventa-juvenila-cauze-si-conditii-favorizante/
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	*În partea introductivă a activității, pot fi abordate o serie de aspecte ce derivă din noțiunea de delincvență juvenilă, ca formă a devianței și fenomen ce se încadrează în sfera infracționalității, precum și cauzele generale și specifice ale delincvenței juvenile. Sub aspectul conținutului,* **1) Definirea conceptului – delincvență juvenilă** Delincvenţa juvenilă este o formă de devianţă, manifestată prin incapacitatea unor minori/adolescenți de a se adapta la normele de conduită din societate, ca urmare a unor cauze de ordin bio-psiho-social. **Delincvența, ca formă a devianței sociale** **2) Cauzele specifice ale delincvenței juvenile:** -creşterea situaţiilor de abandon şcolar; - lipsa unei activităţi constructive de timp liber; -lipsa supravegherii parentale sau a unui sistem de valori promovate în familia de proveniență; - familiile dezorganizate sau membri ai familiei cu antecedente penale; -necunoaşterea din timp a anturajului, a locurilor şi mediilor frecventate de minori; -lipsa unei legături permanente între familie şi şcoală; -influenţa anturajului și a mediului social ; - consumul de droguri şi alcool; -copierea unor comportamente deviante, mediatizate în presă, din tendinţa de teribilism, - nonconformism, insuficientă maturizare; -obținerea pe căi nelegale a unor avantaje de natură materială. **3) Răspunderea penală a minorilor** **Regimul răspunderii penale a minorului** Art. 113 Cod Penal Limitele răspunderii penale (1) Minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani nu răspunde penal. (2) Minorul care are vârsta între 14 şi 16 ani răspunde penal numai dacă se dovedeşte că a săvârşit fapta cu discernământ. (3) Minorul care a împlinit vârsta de 16 ani răspunde penal potrivit legii. **4) Consecinţele răspunderii penale**

	Art.114 Cod penal (1) Faţă de minorul care, la data săvârşirii infracţiunii, avea vârsta cuprinsă între 14 şi 18 ani se ia o măsură educativă neprivativă de libertate. (2) Faţă de minorul prevăzut în alin. (1) se poate lua o măsură educativă privativă de libertate în următoarele cazuri: a) dacă a mai săvârşit o infracţiune, pentru care i s-a aplicat o măsură educativă ce a fost executată ori a cărei executare a început înainte de comiterea infracţiunii pentru care este judecat; b) atunci când pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea săvârşită este închisoarea de 7 ani sau mai mare ori detenţiunea pe viaţă. **Măsurile educative aplicabile minorilor – privative – neprivative** (art 115, art 117-121, art.124-125 Cod penal) Măsurile educative sunt neprivative de libertate sau privative de libertate. 1. Măsurile educative neprivative de libertate sunt: a) stagiul de formare civică; b) supravegherea; c) consemnarea la sfârşit de săptămână; d) asistarea zilnică. 2. Măsurile educative privative de libertate sunt: a) internarea într-un centru educativ; b) internarea într-un centru de detenţie. *Se va avea în vedere prezentarea succintă a fiecărei măsuri educative, a perioadei minime și maxime pentru care poate fi dispusă, precum și a scopului acesteia și a obligațiilor ce pot fi impuse minorului, potrivit prevederilor legale. Informațiile expuse pot fi extrase din materialul următor.* **5) Măsurile educative neprivative de libertate:** **Organizarea executarii masurilor educative neprivative de libertate Art. 63 din Legea nr 253/ 2013** - Masurile educative neprivative de libertate se executa in comunitate, pe durata executarii acestora asigurandu-se mentinerea si intarirea legaturilor minorului cu familia si comunitatea, dezvoltarea libera a personalitatii minorului, precum si implicarea acestuia in programele derulate, in scopul formarii sale in spirit de responsabilitate si respect pentru drepturile si libertatile celorlalti. -Minorului aflat in executarea unei masuri educative neprivative de libertate i se asigura, potrivit principiului interesului superior

	al copilului, respectarea drepturilor si libertatilor fundamentale prevazute de Constitutie, conventiile internationale la care Romania este parte si de legislatia speciala, in masura in care exercitarea acestora nu este incompatibila cu natura si continutul masurii. -Continutul modalitatilor concrete de executare a masurilor educative neprivative de libertate se stabileste tinand seama de varsta, personalitatea, starea de sanatate, situatia familiala si sociala a minorului. **Stagiul de formare civică** - Măsura educativă a stagiului de formare civică constă în obligaţia minorului de a participa la un program cu o durată de cel mult 4 luni, pentru a-l ajuta să înţeleagă consecinţele legale şi sociale la care se expune în cazul săvârşirii de infracţiuni şi pentru a-l responsabiliza cu privire la comportamentul său viitor. - Organizarea, asigurarea participării şi supravegherea minorului, pe durata cursului de formare civică, se fac sub coordonarea serviciului de probaţiune, fără a afecta programul şcolar sau profesional al minorului. **Supravegherea** Măsura educativă a supravegherii constă în controlarea şi îndrumarea minorului în cadrul programului său zilnic, pe o durată cuprinsă între două şi 6 luni, sub coordonarea serviciului de probaţiune, pentru a asigura participarea la cursuri şcolare sau de formare profesională şi prevenirea desfăşurării unor activităţi sau intrarea în legătură cu anumite persoane care ar putea afecta procesul de îndreptare a acestuia. **Consemnarea la sfârşit de săptămână** - Măsura educativă a consemnării la sfârşit de săptămână constă în obligaţia minorului de a nu părăsi locuinţa în zilele de sâmbătă şi duminică, pe o durată cuprinsă între 4 şi 12 săptămâni, afară de cazul în care, în această perioadă, are obligaţia de a participa la anumite programe ori de a desfăşura anumite activităţi impuse de instanţă. - Supravegherea se face sub coordonarea serviciului de probaţiune. **Asistarea zilnică** -Măsura educativă a asistării zilnice constă în obligaţia minorului de a respecta un program stabilit de serviciul de probaţiune, care conţine orarul şi condiţiile de desfăşurare a activităţilor, precum şi interdicţiile impuse minorului.

	- Măsura educativă a asistării zilnice se ia pe o durată cuprinsă între 3 şi 6 luni, iar supravegherea se face sub coordonarea serviciului de probaţiune. **Obligaţii ce pot fi impuse minorului:** - Pe durata executării măsurilor educative neprivative de libertate, instanţa poate impune minorului una sau mai multe dintre următoarele obligaţii: a) să urmeze un curs de pregătire şcolară sau formare profesională; b) să nu depăşească, fără acordul serviciului de probaţiune, limita teritorială stabilită de instanţă; c) să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanţă; d) să nu se apropie şi să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanţii la săvârşirea infracţiunii ori cu alte persoane stabilite de instanţă; e) să se prezinte la serviciul de probaţiune la datele fixate de acesta; f) să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală. **Consecinţele nerespectării condiţiilor măsurii educative neprivative de libertate** **Art. 123 Cod penal** **Prelungirea sau înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate** (1) Dacă minorul nu respectă, cu rea-credinţă, condiţiile de executare a măsurii educative sau a obligaţiilor impuse, instanţa dispune: a) prelungirea măsurii educative, fără a putea depăşi maximul prevăzut de lege pentru aceasta; b) înlocuirea măsurii luate cu o altă măsură educativă neprivativă de libertate mai severă; c) înlocuirea măsurii luate cu internarea într-un centru educativ, în cazul în care, iniţial, s-a luat măsura educativă neprivativă de libertate cea mai severă, pe durata sa maximă.(2) În cazurile prevăzute în alin. (1) lit. a) şi lit. b), dacă nici de această dată nu sunt respectate condiţiile de executare a măsurii educative sau a obligaţiilor impuse, instanţa înlocuieşte măsura educativă neprivativă de libertate cu măsura internării într-un centru educativ.

	6) Măsurile educative privative de libertate (art. 123 – 124 Cod penal) **Internarea într-un centru educativ** - Măsura educativă a internării într-un centru educativ constă în internarea minorului într-o instituţie specializată în recuperarea minorilor, unde va urma un program de pregătire şcolară şi formare profesională potrivit aptitudinilor sale, precum şi programe de reintegrare socială. - Internarea se dispune pe o perioadă cuprinsă între unu şi 3 ani. **Internarea într-un centru de detenţie** - Măsura educativă a internării într-un centru de detenţie constă în internarea minorului într-o instituţie specializată în recuperarea minorilor, cu regim de pază şi supraveghere, unde va urma programe intensive de reintegrare socială, precum şi programe de pregătire şcolară şi formare profesională potrivit aptitudinilor sale. - Internarea se dispune pe o perioadă cuprinsă între 2 şi 5 ani, afară de cazul în care pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea săvârşită este închisoarea de 20 de ani sau mai mare ori detenţiunea pe viaţă, când internarea se ia pe o perioadă cuprinsă între 5 şi 15 ani **7) Studii de caz** În partea finală a activității, va fi prezentat un studiu de caz (dacă timpul permite mai multe) privind situația unui minor față de care s-a dispus o măsură educativă privativă/neprivativă, prin menționarea infracțiunii săvârșite, a vârstei minorului, a sancțiunii în concret. Pe baza acestora, vor fi dezvoltate discuții și dezbateri.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
DREPTURILE COPILULUI

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**Drepturile copilului**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasa pregătitoare - clasa a IV-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: g) activitate la nivel curricular h) activitate la nivel extra-curricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată folosind ca metode: expunerea și dezbaterea interactivă, precum şi prezentarea unor situații de fapt și anecdote. Se va avea în vedere, anterior expunerii temei, verificarea/sondarea informațiilor deținute de elevi privind noțiunile de drepturi, copil, drepturile copilului, discuțiile realizându-se într-o manieră interactivă. Ulterior, vor fi furnizate informații privind tema, așa cum sunt detaliate în cele ce urmează, iar activitatea se va încheia prin prezentarea unor situații de fapt.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	- Conveția Organizației Națiunilor Unite ratificată prin Legea nr. 18/1990 - Convenția europeană a drepturilor omului - Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului - Codul civil
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	*În **partea introductivă** a activității, pot fi abordate o serie de aspecte ce țin de persoana fizică ca subiect de drept civil, titular de drepturi și de obligații civile, de familie, copil, familie extinsă, reprezentant legal al copilului, interesul superior al copilului.* ***Definiții*** ***Persoana fizică** este omul, privit individual, ca titular de drepturi și de obligații civile.*

	***Familia** se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora, precum și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea și educarea copiilor lor. Ea poate fi definită ca o formă specifică de comunitate umană, formată dintr-un grup de persoane unite prin căsătorie, filiație, rudenie, precum și din alte raporturi asimilate relațiilor de familie, între care există drepturi și obligații.* *Legislația civilă reafirmă principiul consacrat în legea fundamentală potrivit căruia, autoritățile statului ocrotesc viața de familie, iar statul are obligația de a sprijini, prin măsuri economice și sociale încheierea căsătoriei, dezvoltarea și consolidarea familiei. În sensul legii nr. 272/2004, familia este alcătuită din părinți și copiii acestora.* *Potrivit legii privind protecția și promovarea drepturilor copilului, **copilul** este persoana care persoana care nu a împlinit vârsta de 18 ani și nici nu a dobândit capacitatea deplină de exercițiu.* ***Familia extinsă** este alcătuită din rudele copilului până la gradul IV inclusiv.* ***Reprezentantul legal al copilului** este părintele sau persoana desemnată, potrivit legii, să exercite drepturile și să îndeplinească obligațiile părintești față de copil.* *Copiii din afara căsătoriei sunt egali în fața legii cu cei din căsătorie, precum și cu cei adoptați.* *Părinții au dreptul și îndatorirea de a crește copilul, îngrijindu-se de sănătatea și dezzvolvatrea lui fizică, psihică și intelectuală, de educația, învățătura și pregătirea profesională a acestuia.* *Privitor la dreptul la protecția vieții de familie, acesta se află sub protecția Convenției europene a drepturilor omului, astfel că datorită împrejurării nașterii copilului, între acesta și părinți există o legătură constitutivă de viață de familie, indiferent dacă minorul este provine din căsătorie sau din afara căsătoriei.* *În cazul în care copilul nu locuiește cu părinții săi sau, după caz, la unul dintre ei, are dreptul de a avea legături personale cu aceștia. Exercițiul acestui drept poate fi restrâns în situația în care este în interesul superior al copilului.*

	Principiul interesului superior al copilului *are caracter obligatoriu și trebuie respectat în luarea oricăror măsuri privitoare la copil, indiferent de autorul ei. Acest principiu se restrânge asupra dreptului copilului de a avea o dezvoltare fizică și morală normală, la echilibru socio-afectiv și la viața de familie.* *Principiul interesului superior al copilului este opozabil atât părinților, reprezentanților legali și autorităților statului care au competență de a lua măsuri cu privire la exercitarea autorității părintești.* *Determinarea interesului superior al copilului reprezintă orice intervenție în spiritul acestui principiu, în vederea îmbunătățirii standardului de viață.* *În procedurile administrative sau judiciare care îl privesc, ascultarea copilului care a împlinit vârsta de 10 ani este obligatorie. Și minorii care nu au împlinit vârsta de 10 ani pot fi ascultați dacă autoritatea competentă consideră că acest lucru este necesar petru soluționarea cauzei.* *Drepturile tuturor copiilor trebuie respectate, indiferent de rasa, etnia sau naționalitatea fiecăruia, de culoarea pielii, de limba vorbită, de religia practicată, indiferent dacă sunt fete sau băieți. Copiii trebuie să fie protejați împotriva oricărei forme de discriminare.* *Drepturile copilului prevăzute de Conveția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului:* • *Orice copil are dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare.* • *Orice copil are dreptul la un nume, la o naționalitate, are dreptul, în măsura posibilului, să-și cunoască părinții și să fie îngrijit de aceștia.* • *Copilul capabil de discernământ are dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește. Copiii au dreptul de a se informa, de a fi ascultați.*

	• *Orice copil are dreptul la libertatea de a gândi, de a avea o religie, de a participa la întruniri pașnice care nu încalcă drepturile celorlalți.* • *Copiilor trebuie să li se asigure condiții pentru a se bucura de cea mai bună stare de sănătate posibilă și de a beneficia de servicii medicale și de recuperare. Părinții lor vor fi informați despre avantajele alăptării, ale igienei și curățeniei mediului înconjurător, despre modalitățile de prevenire a accidentelor și a practicilor dăunătoare sănătății copiilor.* • *Copiii au dreptul la o educație de calitate care să le asigure egalitatea de șanse și dezvoltarea personalității lor. Ei au dreptul la învățământ primar obligatoriu și gratuit, la asigurarea accesului la liceu și facultate, la servicii de informare și orientare școlară și profesională.* • *Copilul care are altă etnie, religie, vorbește altă limbă decât majoritatea are dreptul la viață culturală proprie, are dreptul să își declare apartenența religioasă și să practice propria religie. Are, de asemenea, dreptul de a folosi limba proprie.* • *Copiii trebuie protejați împotriva oricăror forme de exploatare, împotriva violenței, abuzului, abandonului și a altor tratamente dăunătoare.* *Drepturile și obligațiile părinților prezentate în Codul Civil:* • *Autoritatea părintească este ansamblul de drepturi și îndatoriri care privesc atât persoana, cât și bunurile copilului și aparțin în mod egal ambilor părinți.* • *Părinții exercită autoritatea părintească numai în interesul superior al copilului, cu respectul datorat persoanei acestuia, și îl asociază pe copil la toate deciziile care îl privesc, ținând cont de vârsta și de gradul său de maturitate.* • *Ambii părinți răspund pentru creșterea copiilor lor minori.* • *Autoritatea părintească se exercită până la data când copilul dobândește capacitatea deplină de exercițiu.* • *Copilul datorează respect părinților săi indiferent de vârsta sa.*

	• *Părinții au dreptul și îndatorirea de a crește copilul, îngrijind de sănătatea și dezvoltarea lui fizică, psihică și intelectuală, de educația, învățătura și pregătirea profesională a acestuia, potrivit propriilor lor convingeri, însușirilor și nevoilor copilului; ei sunt datori să dea copilului orientarea și sfaturile necesare exercitării corespunzătoare a drepturilor pe care legea le recunoaște acestuia.* • *Părinții au îndatorirea de a crește copilul în condiții care să asigure dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală și socială în mod armonios.În acest scop, părinții sunt obligați:* *a) să coopereze cu copilul și să îi respecte viața intimă, privată și demnitatea;* *b) să prezinte și să permită informarea și lămurirea copilului despre toate actele și faptele care l-ar putea afecta și să ia în considerare opinia acestuia;* *c) să ia toate măsurile necesare pentru protejarea și realizarea drepturilor copilului;* *d) să coopereze cu persoanele fizice și persoanele juridice cu atribuții în domeniul îngrijirii, educării și formării profesionale a copilului.* • *Copilul are dreptul de a primi o educație care să îi permită dezvoltarea, în condiții nediscriminatorii, a aptitudinilor și personalității sale.* • *Părinții copilului au cu prioritate dreptul de a alege felul educației care urmează să fie dată copiilor lor și au obligația să înscrie copilul la școala și să asigure frecventarea cu regularitate de către acesta a cursurilor școlare.* ***Drepturile părintelui minor*** • *Părintele minor care a împlinit vârsta de 14 ani are numai drepturile și îndatoririle părintești cu privire la persoana copilului.* • *Drepturile și îndatoririle cu privire la bunurile copilului revin tutorelui sau, după caz, altei persoane, în condițiile legii.*

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
DREPTURI ALE PERSONALITĂŢII

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Drepturi ale personalității. Dreptul la viață, la sănătate și la integritate fizică și psihică. Respectul vieții private și al demnității persoanei umane.
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasa a V-a – Clasa a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: i) activitate la nivel curricular j) activitate la nivel extra-curricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată folosind ca metode: expunerea și dezbaterea interactivă, precum și prezentarea unor situații de fapt și anecdote. Se va avea în vedere, anterior expunerii temei, verificarea/sondarea informațiilor deținute de elevi privind noțiunile de viaţă, integritate fizică şi psihică, viaţă privată, domiciliu și stare civilă (care este nivelul de cunoaștere privind tema, ce semnifică, cum ar putea fi definite), discuțiile realizându-se într-o manieră interactivă. Ulterior, vor fi furnizate informații privind tema, așa cum sunt detaliate în cele ce urmează, iar activitatea se va încheia prin prezentarea unor situații de fapt.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	- Constituția României - Codul civil - Convenția europeană a drepturilor omului - Declaraţia Universală a Drepturilor Omului - Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene reglementează - Legea nr. 8/1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe - Marieta Safta, Drept constituțional. Teoria generală, Editura Hamangiu, București, 2016 - Fl.A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coordonatori) Noul Cod civil Comentariu pe articole, ediția a II-a,Editura C.H. Beck, București, 2014.
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	

CONȚINUTUL ACTIVITĂȚII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂȚI PRACTICE PROPUSE	*În **partea introductivă** a activității, pot fi abordate o serie de aspecte ce țin de persoana fizică ca subiect de drept civil, titular de drepturi și de obligații civile.* ***Definirea persoanei fizice*** *Persoana fizică este omul, privit individual, ca titular de drepturi și de obligații civile.* *Drepturile personalității sunt calificate, în general, drepturi inerente calității de ființă umană, drepturi care aparțin oricărui individ prin însuși faptul că este om. Noul Cod civil împarte drepturile personalității în două categorii: drepturile care privesc protecția corpului uman (dreptul la viață, dreptul la sănătate, dreptul la integritate fizică și psihică) și respectul vieții private și al demnității persoanei umane, care privește drepturi ținând cont de valori morale sau sociale (dreptul la viață privată, dreptul la liberă exprimare, dreptul la propria imagine).* ***Enumerarea drepturilor personalității:*** • *dreptul la viață, sănătate, integritate fizică și psihică* • *dreptul la libera exprimare* • *dreptul la viața privată* • *dreptul la demnitate* • *dreptul la propria imagine* • *dreptul la respectarea vieții private* ***Caracteristicile drepturilor personalității:*** • ***sunt inerente** calității de ființă umană: aparțin oricărui individ prin însuși faptul că este om și ocrotesc caracteristici fizice și morale ale ființei umane, individualitatea sau personalitatea acesteia;* • ***nu sunt drepturi patrimoniale**: viața, demnitatea, onoarea, imaginea, viața privată nu pot fi evaluate în bani;* • ***sunt netransmisibile**: aparțin doar titularului lor;* • ***sunt imprescriptibile**: indiferent cât timp titularul său nu ar exercita un drept al personalității, el nu se va stinge și nici nu va putea fi dobândit de o altă persoană.* ***Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică*** ***Articolul 22 din Constituție** prevede că: „(1) Dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate. (2) Nimeni nu poate fi supus torturii și nici unui*

	fel de pedeapsă sau de tratament inuman ori degradant. (3) Pedeapsa cu moartea este interzisă". ***Articolul 3 şi art. 5 din Declaraţia Universală a Drepturilor Omului** prevăd că „Orice ființă umană are dreptul la viață (…)"; „Nimeni nu va fi supus torturii, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante".* ***Articolul 2 şi art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale** reglementează dreptul la viață, respectiv interzicerea torturii, iar prin Protocolul nr. 6 la Convenție, semnat la Strasbourg la 28 aprilie 1983, a fost abolită pedeapsa cu moartea. Având în vedere însă că acest Protocol nu excludea pedeapsa cu moartea pentru unele acte comise în timpul războiului sau în timpul unui pericol iminent de război, în 2002 a fost adoptat Protocolul nr. 13 la Convenție cu privire la abolirea pedepsei cu moartea în orice împrejurări.* ***Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene reglementează în art. 2-4:*** *- dreptul la viață: „(1) Orice persoană are dreptul la viață. (2) Nimeni nu poate fi condamnat la pedeapsa cu moartea sau executat";* *- dreptul la integritate al persoanei: „(1) Orice persoană are dreptul la integritate fizică și psihică. (2) În domeniile medicinii și biologiei trebuie respectate în special: a) consimțământul liber și în cunoștință de cauză al persoanei interesate, în conformitate cu procedurile prevăzute de lege; b) interzicerea practicilor de eugenie, în special a celor care au drept scop selecția persoanelor; c) interzicerea utilizării corpului uman și a părților sale, ca atare, ca sursă de profit; d) interzicerea clonării ființelor umane în scopul reproducerii".* *- interzicerea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante: „Nimeni nu poate fi supus torturii şi nici pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante".* *Din dispozițiile **art. 22 din Constituţie** reiese că dreptul la viață nu poate fi conceput fără integritatea fizică, atingerea adusă integrității fizice a unei persoane însemnând o lezare a dreptului la viață. De asemenea, latura psihică a vieții reprezintă o prelungire a dreptului la viață și nu poate fi disociată nici de integritatea fizică.* *Pentru a cunoaște limitele dreptului la viață trebuie analizat momentul în care acesta începe să existe și momentul în care încetează. De-a lungul tipului au existat mai multe teorii cu privire la existența dreptului la viață, printre care enumerăm*

	momentul concepției, momentul declanșării nașterii și momentul instalării vieții extrauterine cu condiția ca ființa umană să fi respirat măcar o singură dată. Opinia majoritar acceptată este cea potrivit căreia o persoană este în viață în momentul dezlipirii corpului de către corpul mamei, al existenței autonome a copilului. *Dreptul la viață încetează în momentul în care încetează activitatea cerebrală.* *Statul are obligația de a proteja și garanta dreptul la viață, integritate fizică și psihică, obligație care devine eficientă cu ajutorul normei penale care implică o sancționare specifică în cazul încălcării lor.* *Tot în sfera obligațiilor pozitive intră existența îndatoririi, pentru autoritățile publice, de a lua măsuri de natură să asigure sănătatea publică sau de a lua toate măsurile necesare pentru a împiedica producerea unor împrejurări în care viața persoanelor să fie pusă în primejdie.* *În strânsă legătură cu dreptul la viață se găsește interzicerea practicilor eugenice prin care se tinde la orgaizarea selecției persoanelor. Eugenia este disciplina care studiază aplicațiile practice ale biologiei ereditare în ameliorarea genetică a indivizilor.* *De asemenea, sunt interzise intervențiile: asupra caracterelor genetice cu privire la modificarea descendeței persoanei (cu excepția cazului în care este necesară evitarea unor maladii ori tratamentul acestora), având drept scop crearea unei ființe umane genetic identice unei alte ființe umane vii sau moarte, crearea de embrioni umani în scopuri de cercetare. Nici prin tehnica reproducerii umane asistate nu este permisă alegerea sexului viitorului copil, excepție făcând situația în care se urmărește evitarea unei boli ereditare grave legate de sexul acestuia.* *Din interpretarea textului de lege rezultă că este permisă crearea de embrioni umani în scopul reproducerii umane asistate medical, iar intervențiile asupra caracterelor genetice sunt permise în situații în care să se țină seama de principiul priorității interesului și binelui ființei umane.* *De asemenea, potrivit legii civile, corpul uman este inviolabil, iar orice persoană are dreptul la integritate fizică și psihică, neputându-se aduce atingere integrității ființei umane decât în cazurile și în condițiile expres și limitativ prevăzute de lege.* *Excepțiile de la principiul inviolabilității corpului uman prezintă o dublă perspectivă: în ce situații este permis a se aduce atingere corpului unei persoane fără consimțământul ei și care sunt intervențiile asupra propriului corp asupra cărora*

	persoana își poate da consimțământul. Dacă pacientul se află în imposibilitatea de a își exprima consimțământul, acesta trebuie dat de reprezentantul legal sau de ruda cea mai apropiată, de altfel sunt autorizate intervențiile medicale fără obținerea consimțământului în cazul urgenței, când intervalul de timp pentru obținerea consimțământului ar pune pacientul în stare de pericol și în mod ireversibi sănătatea ori viața acestuia. ***Dreptul la libera exprimare*** *Libertatea de exprimare este consacrată atât în legea fundamentală a țării, cât și în Convenția europeană a drepturilor omului. Acest drept se referă la libera exprimare a gândurilor, a opiniilor, ori a credințelor și la libertatea creațiilor de orice fel, fie că sunt create prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau orice alte mijloace de comunicare. Dreptul la libera exprimare implică posibilitatea oricărei persoane de a aduce la cunoștință publică gândurile, ideile, opiniile și credințele sale indiferent dacă acestea sunt argumentate ori dacă sunt apreciate favorabil sau din contră, contrariază. Cu privire la mijloacele folosite în aducerea la cunoștință publică a acestora, pot fi diverse: comunicare directă, mijloace tehnice, mijloace de comunicare în masă, modalități de exprimare artistică.* *Dreptul la libera exprimare nu este un drept nelimitat, el poate fi îngrădit doar în cazurile expres și limitativ prevăzute de lege, astfel că, legea fundamentală stabilește că această libertate nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară și dreptul la propria imagine. Aceste restrângeri asupra dreptului la libera exrimare sunt realizate în scopul de a proteja dreptrile persoanlității care aparținaltor persoane și interesele superioare ale societății.* ***Dreptul la viața privată*** *Dreptul la viața privată face parte din categoria drepturilor persoanlității protejate atât de dispozițiile constituționale, cât și de cele ale Convenției europene a drepturilor omului. Dispozițiile legii constituționale fac referire la obligația statului de a respecta și ocroti viața intimă, familială și privată și de asemenea la iviolabilitatea domicliului, ca spațiu în care se consumă cea mai mare parte a vieții private.* *Curtea Europană a Drepturilor Omului a reținut că viața privată include: dreptul persoanei la viața privată intimă, personală, dreptul la viața privată socială și dreptul acesteia la un mediu înconjurător sănătos.* *Din dispozițiile legii civile reiese că noțiunea de viață privată înglobează și noțiunile de reședința, corespondența, manuscrise,*

	alte documente personale, precum și informații din viața privată a unei persoane. Acestui drept îi corespunde o obligație ce le incmbă atât autorităților, cât și particularilor de a se abține de la orice imixtiune sau ingeriță în afacerile altuia și de la orice intruziuni în intimitatea unei persoane. *Dimensiunile dreptului la viața privată diferă de la individ la individ având în vedere că aceste valori sunt strâns legate de persoană și de stilul acesteia de viață.* ***Dreptul la demnitate*** *Dreptul la demnitate, în concepția legii civile cuprinde **onoarea** și **reputația** persoanei. Acest drept face parte din categoria drepturilor sociale expuse unor grave amenințări prin clonare, eutanasie, selecție eugenică a speciilor sau cercetare medicală asupra ființei umane.* *Aspectele experimentale desfășurate pe subiecți umani sunt în relație cu respectul și stima de sine. **Onoarea** este un sentiment complex, înnăscut, determinat de percepția pe care fiecare persoană o are despre demnitatea sa, dar și de modul în care ceilalți o percep sub acest aspect. **Reputația** este un sentiment dobândit prin modul exemplar în care o persoană se comportăîn viața privată ori în viața socială.* ***Dreptul la propria imagine*** *Legiuitorul constituant prevede în art. 30 alin. (6) din Constituție că* *„libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine”.* *Legea civilă face referire în art. 73 alin. (2) la înfățișarea fizică și la vocea persoanei, astfel că, în exercitarea dreptului la imagine, persoana se opune reproducerii portretului său, prin orice mijloace și utilizării acestuia, indiferent dacă fotografia ori filmarea se produce într-un spațiu privat ori public. Privitor la persoanele cu o activitate celebră, la actori de cinema sau la manechini, dreptul la imagine face parte din patrimoniul lor, întrucât acesta este comercializabil. Legea nr. 8/1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe prevede expres necesitatea consimțământului persoanei/succesorilor persoanei care apare al cărui portret apare într-o operă. Vocea, cel de-al doilea atribut al personalității urmează același regim ca înfățișarea fizică, fiind interzisă înregistrarea, reproducerea, și difuzarea vocii unei persoane, respectiv a imitării acesteia dacă*

	este susceptibilă să creeze confuzii sau orice altă modalitate de a putea crea un prejudiciu.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
CONSUMUL DE DROGURI ȘI CONSECINȚELE COMPORTAMENTULUI ADICTIV

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Consumul de droguri și consecințele comportamentului adictiv
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele a-IX-a, X-a, XI-a și a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: k) activitate la nivel curricular l) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Se vor prezenta participanții și va fi introdusă tema de discuție, folosind o manieră interactivă; elevii vor fi invitați să participe activ pe întreaga derulare a activității, cu scopul identificării nivelului de cunoștințe și de conștientizare a implicațiilor și consecințelor consumului de droguri; vor fi abordați factorii care predispun sau favorizează debutul în comportamentul adictiv, precum și factorii protectivi ai consumului de droguri, clarificarea noțiunilor de specialitate, principalele tipuri de droguri și metodele de consum, consecințele de ordin familial, social, dar și juridic, etapele și mecanismul consumului, riscurile asociate, cum recunoaștem și cum putem ajuta consumatorii din familie sau grupul de colegi / prieteni, instituții și ONG-uri care oferă servicii adresate consumatorilor de droguri.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului si consumului ilicit de droguri; rapoartele Agenției Naționale Antidrog privind datele statistice la nivel național, în perioada 2015-2017; Everything you need to know about drug addiction, Jeanne Nagle, New York 1999; TRIPAT ce trebuie să știi despre droguri: de la alcool la ecstasy, Cynthia Kuhn, Scott Swartzwelder, Wilkie Wilson, ed. Trei, 2014; vizionare de filme – Trainspotting, Requiem for a dream, Toto si surorile lui; https://nudroguri.wordpress.com/160/ - informații droguri, servicii oferite consumatorilor.
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	

CONȚINUTUL ACTIVITĂȚII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂȚI PRACTICE PROPUSE	*NOTĂ: informațiile oferite au caracter orientativ, tema abordată fiind extrem de vastă pentru a putea fi acoperită pe parcursul unei activități didactice (durata fiind de numai 50 de minute), impunandu-se astfel o selecție care să asigure acoperirea aspectelor importante.* **IDENTIFICAREA FACTORILOR CARE PREDISPUN ȘI CARE PROTEJEAZĂ ADOLESCENȚII ÎN DEBUTUL CONSUMULUI ADICTIV:** Astfel, **factorii de risc în consumul de droguri** sunt acele circumstanţe care contribuie la creşterea probabilităţii ca o persoană să fie predispusă la iniţierea consumului de droguri: • Deprivarea economică şi socială - copiii şi tinerii care trăiesc în medii sociale disfuncţionale şi în grupuri care au legătură cu criminalitatea au multe şanse să câştige comportamente antisociale şi să aibă probleme legate de consumul de droguri; • Dezorganizarea în mediul social imediat - atunci când o populaţie este confruntată cu schimbări culturale bruşte, se produce o deteriorare a abilităţilor familiei în a transmite valori prosociale copiilor şi adolescenţilor. Această deteriorare în funcţia de socializare a mediului social imediat (familie, cartier, reţele sociale de sprijin) poate conduce la apariţia problemelor legate de abuzul de alcool şi alte substanţe psihoactive. • Atitudini şi comportamente familiale permisive faţă de consumul de droguri - modelarea exercitată de către părinţi prin propriul lor comportament de consum influenţează semnificativ consumul de droguri de către copii. Această asociere pozitivă a fost în mod consistent observată atât pentru drogurile legale cât şi pentru cele ilegale. • Disfuncţii educative ale familiei - diverse studii arată relaţia existentă între ineficacitatea sau inconsistenţa în exercitarea rolurilor parentale şi a funcţiilor familiale în stabilirea de norme de comportament în familie şi problemele de abuz de droguri, mai ales la copiii care prezintă comportamente dezadaptative (tulburări de atenţie, iritabilitate şi agresivitate). • Lipsa unor legături afective familiale - absenţa părinţilor sau a unor tutori capabili să ofere suport emoţional pozitiv copiilor lor, absenţa unor legături afective puternice în

	mediul familial, poate fi relaţionată pe termen lung cu dezvoltarea unor comportamente de abuz de droguri. • Eşecul şcolar - randamentul şcolar scăzut a fost identificat ca factor de predispoziţie a frecvenţei şi intensităţii consumului de droguri. • Anturajul - în cazul copiilor care se asociază cu egali care consumă droguri, există o probabilitate mai mare ca aceştia să devină consumatori. **Factorii de protecţie în consumul de droguri** sunt reprezentaţi de acele circumstanţe care micşorează probabilitatea începerii consumului de droguri, acţionând ca elemente de protecţie faţă de potenţiale răspunsuri problematice: • Canalizarea pozitivă a curiozităţii adolescentului, cu scopul de a-i atrage atenţia de la orice comportament şi situaţie periculoase. Acest lucru se realizează prin derularea unor campanii informative prin care se oferă tinerilor informaţii corespunzătoare cu privire la riscurile asociate consumului de droguri. • Iniţiativele orientat spre compensarea cu argumente raţionale a impulsului de curiozitate favorizează decizii libere în faţa unei oferte previzibile de droguri. • Promovarea educaţiei prin valori şi atitudine care denotă apreciere, respect şi responsabilitate pentru sănătatea proprie şi cea a comunităţii. • Stimularea stimei de sine cu scopul reducerii riscului de consum ca alternativă la îmbunătăţirea imaginii de sine - se realizează prin intermediul activităţilor de prevenire a consumului de droguri dar un rol important îl are şi intervenţia părinţilor în acest sens. • Dezvoltarea abilităţilor sociale - antrenarea copiilor şi adolescenţilor spre acele modele de relaţionare centrate pe valori sociale (respect, colaborare, ajutor etc.). • Promovarea unei întrebuinţări diverse şi fructuoase a timpului liber care să ajute adolescentul să îşi satisfacă necesităţile conform dezvoltării sale şi să construiască modele pozitive de întrebuinţare a timpului său liber, plecând de la posibilităţile mediului în care locuieşte. • Favorizarea exercitării raţionale a autorităţii paterne care să permită copiilor şi adolescenţilor însuşirea unor norme acceptabile de convieţuire şi luarea unor decizii cât mai responsabile chiar dacă acţionează sub impulsul curiozităţii şi plăcerii. Comitetele de părinţi ocupă în acest caz un loc foarte important în momentul în care chiar

	tinerii au nevoie ca părinţii să stabilească nişte limite clare. • Supervizare - supervizarea parentală, participarea semnificativă a părinţilor la activităţile copiilor. • O bună legătură cu şcoala - existenţa unei legături pozitive cu şcoala şi cu profesorii, existenţa unui randament şcolar bun, cu aspiraţii de a continua studiile. Aprecierea factorilor de risc şi de protecţie are importante implicaţii practice în ceea ce priveşte reducerea cererii de droguri, deoarece intervenţiile din aria prevenirii consumului de droguri se centrează pe informarea populaţiei în legătură cu riscurile asociate consumului de droguri, minimizarea factorilor de risc în consumul de droguri precum şi pe promovarea stabilizării factorilor de protecţie pe termen lung. *(Sursa: Agenția AntiDrog)* **NOȚIUNI DE SPECIALITATE / TERMENI UTILIZAȚI ÎN DOMENIUL CONSUMULUI DE DROGURI:** *Dictionarul Enciclopedic roman* defineste drogul ca fiind din punct de vedere farmaceutic o „materie prima de origine vegetala, animala sau minerala ce serveste la prepararea anumitor medicamente”, iar din aceeasi sursa aflam ca activitatea de drogare, din punct de vedere medical ”consta in administrarea exagerata de medicamente unui bolnav. Drogarea duce la obisnuinta, la necesitatea maririi continue a dozei, fapt care are repercusiuni negative asupra organismului”. La ora actuala sensul cel mai apropiat de acceptiunea comuna admisa pentru cuvantul drog, retinut si utilizat de limbajul diurn al omului modern si nu neaparat al specialistilor este cea potrivit careia „ drogul este orice substanta, susceptibila de a da nastere toxicomaniei”. Si totusi, nici aceasta definitie nu este suficient de corecta. In anul 1931 ***Societatea Natiunilor***, preocupata de problema toxicomaniei, insarcineaza un grup de specialisti sa dea o definitie clara ”drogurilor daunatoare”, sintagma sub care figurau drogurile in primele mari tratate de drept international, semnate intre cele doua razboaie mondiale, dar fara a se reusi realizarea acestui deziderat.

	In anul 1950, **O.M.S**. a incredintat aceeasi sarcina dificila *Comitetului de experti in droguri apte de a da nastere toxicomaniei*, din subordinea sa. Acestia reusesc in anul 1952 sa dea prima definitie a toxicomaniei relativ unanim acceptata, facand totodata, in premiera pe plan stiintific mondial, o diferentiere neta intre doua fenomene care se suprapuneau: ***obisnuinta*** si ***toxicomania*** si calificand, paradoxal drogul. Astfel, notiunea de ***obisnuinta*** este definita ca fiind *„o stare rezultata din consumarea repetata a unui drog. Caracteristicile sale sunt in deosebi:* *- o dorinta de a continua luarea drogului din cauza senzatiei de bine pe care el o creeaza;* *- o usoara tendinta de a creste dozele;* *- o dependenta de ordin psihic cu privire la efectele drogului;* *- efectele daunatoare care, daca exista, privesc, inainte de orice, individul.”* La randul sau, ***toxicomania*** este definita ca fiind acea *„stare de intoxicare cronica sau periodica nascuta din consumarea repetata a unui drog natural sau de sinteza. Principalele caracteristici ale toxicomaniei sunt:* *- o dorinta nestavilita sau o nevoie de a continua sa consume droguri si de a si-l procura prin toate mijloacele;* *- tendinta de a mari dozele;* *- efecte daunatoare asupra individului si a societati”.* Din analiza celor doua definiti propuse in anul 1952, de catre experti ***O.M.S.***, se puteau identifica de acum mai bine drogurile cere creeaza toxicomania, precum si acele substante si produse care dau nastere doar la o simpla obisnuinta. Astfel, un individ acomodat cu un anumit drum poate oricand sa renunte la consumul acestuia pe cand un toxicoman nu poate face un asemenea gest, eliberandu-se singur din plasa drogului cu proprietati dependogene.

	Definitiile amintite, desi conturau tot mai exact fenomenul toxicomaniei nu erau nici ele in masura sa avanseze un criteriu sigur care sa individualizeze, in mod concret, drogul sau produsele si substantele apte a fi supuse controlului international in materie. Pe de alta parte definitia ***O.M.S.*** din anul 1952 nu era suficient de completa deoarece nu ingloba, de fel, canepa indiana si frunzele de coca din care se extrag groguri si care nu creeaza dependenta fizica. ***O.M.S.,*** in scopul evitarii contradictiilor dintre normele juridice internationale privind drogurile si definitiile date acelor substante si produse ce genereaza toxicomania, recomanda, in 1963, renuntarea la termenii ***obisnuinta*** si ***inrobire*** si utilizeaza notiunile mai evoluate conceptual de ***dependenta*** si ***toleranta***. Nici chiar expresia *"abuz de droguri"*, prezenta in legislatia multor tari ca si in conventiile internationale, menita sa descrie o stare deosebita asociata cu cea a utilizarii drogurilor, nu mai corespundea nici ea, ceea ce impunea schimbari importante in terminologia utilizata de specialisti si in mandatul incredintat Comitetului de experti. Conform definitiei date de ***O.M.S.*** prin abuz de droguri se intelege orice utilizare excesiva continua ori sporadica, incompatibila sau in relatie cu practica medicala a unui drog. Abuzul poate fi: - exceptional, in scopul de a incerca o data sau de mai multe ori un drog, fara a continua insa; - ocazional, sub forma intermitenta, fara a se ajunge la dependenta; - episodic, intr-o circumstanta determinata; - sistematic, caracterizat prin dependente. In anul 1978, ***O.I.P.C.-INTERPOL*** evidentiaza o lista numita ***Terminologia drogurilor***, in scopul uniformizarii termenilor privind drogurile, folositi de catre serviciile specializate in rapoarte si statistici. Lista a fost intocmita dupa consultarea Diviziei de stupefiante a **O.N.U**., a unor tari membre ale ***O.I.P.C.-INTERPOL*** si ***Drug Enforcement Administration*** din **S.U.A**

DEPENDENȚELE, TOLERANȚA ȘI FARMACODEPENDENȚA

In anul 1964, *Comitetul de experti in droguri apte de a da nastere toxicomaniei* defineste notiunile de ***dependenta*** si ***toleranta***.

De acum inainte, dependenta psihica este definita ca fiind „starea in care un drog produce un sentiment de satisfactie si o inclinatie psihica ce cere o administrare periodica sau continua a drogului pentru obtinerea placerii ori evitarea starii de rau".

In ceea ce priveste ***dependenta fizica***, aceasta este, la randul sau, considerata „*o stare adaptiva caracterizata prin aparitia unor tulburari fizice intense atunci cand administrarea drogului este intrerupta sau cand actiunea acestuia este contracarata printr-un antagonism specific. Aceste tulburari, adica simptomele de sevraj ori de abstinenta, se compun din simptome de natura fizica sau psihica caracteristice fiecarui drog".*

In sensul termenilor utilizati de catre specialisti mai apare si o noua notiune: ***toleranta***, care este, de acum apreciata a fi „*proprietatea posedata de organismul uman de a suporta, fara manifestari de reactie, administrarea dozelor obisnuite active ale unei substante determinate. In materie de droguri, aceasta toleranta poate conduce la o marire a dozelor in scopul regasirii efectului cautat".*

Distinctia propusa dintre cele doua forme de dependenta, generate de drog, este vizibila; cea ***psihica***, mult mai usoara, permitand individului sa renunte la consum, iar cea ***fizica***, cu mult mai acutizata, cerand eforturi deosebite, mai ales in timpul ***sevrajului*** din partea subiectului aflat In situatia respectiva.

Dar, si intr-un caz si in celalalt, rezulta ca, de acum inainte, orice substanta ori produs care da nastere la dependenta fizica ori psihica, trebuie supusa controlului international si, fireste, national, calificandu-se astfel, cu alte cuvinte, drogul, din punct de vedere juridic.

Si, concomitent, avansarea teoretica a notiunii de ***dependenta*** largeste sfera nationala a drogului, supunand regimului, alaturi de stupefiantele inscrise deja in documentele internationale, noile produse farmaceutice, de origine sintetica, aflate la moda asupra carora, in curand, se va extinde controlul international, situatie solicitata, in mod practic, chiar de

	realitatile unui fenomen aflat in evidenta expansiune si ce nu putea fi trecut cu vederea de specialisti. In plus, se impunea avansarea, pe de alta parte, a unui nou concept pentru a se evita paralelismele ce mai subzistau in terminologia specialistilor, dar si a nespecialistilor, care utilizau, inca, pe larg, termenul de ***toxicomanie***pentru a desemna, simultan, dependenta fizica si psihica, in timp ce prin ***obisnuinta*** se intelegea anterior doar ***dependenta psihica***. Si pentru ca utilizarea, in practica, fara obtine totusi rezultatul scontat, si anume acela de a preciza, cu claritatea dorita, diferenta dintre cele doua notiuni, ***„Comitetul Expertilor in droguri al Organizatiei Mondiale a Sanatatii***" devenit, intre timp, ***„Comitetul O.M.S. al expertilor in farmacodependenta***", Comitetul recomanda inlocuirea lor cu termenul nou creat anume ***„farmacodependenta***". La cea de a saisprezecea sa reuniune, comitetul a definit aceasta notiune ca fiind *"o stare psihica si uneori chiar fizica rezultand din interactiunea dintre un organism viu si un medicament, ce se caracterizeaza prin modificarea de comportament si prin alte reactii care cuprind, totdeauna, o tendinta de a lua medicamentul, in mod continuu, sau periodic, in scopul regasirii efectelor sale psihice si, cateodata, pentru a evita neajunsurile privarii. Aceasta stare poate sa fie insotita sau nu de toleranta. Acelasi individ poate fi dependent de mai multe medicamente".* Desi axata, in principal, pe substantele si produsele farmaceutice (denumite generic cu substantivul ***medicament***) prin o simpla inlocuire a acestuia cu cuvantul ***drog*** campul de aplicabilitate a formularii devine, dintr-o data, extrem de incapator, rasfrangandu-se chiar si asupra substantelor psihotrope, care cu ani mai tarziu, vor fi puse, si ele, sub control international de catre ***Conventia privind substantele psihotrope*** din 1971. Se parea, ca de acum inainte, pentru multi dintre specialisti, ca prin definirea ***farmacodependetei*** procesul mult dorit de calificare juridica drogului se incheiase intrucat toate caracteristicile sale (actiunea asupra sistemului nervos central, crearea dependentei, nasterea tolerantei, ca sa enumeram doar principalele sale efecte) erau in acest mod reunite pentru prima oara, si nu oarecum, ci chiar multumitor.

	Fr. Caballero nu este insa de acord in aceasta privinta si are o alta opinie: *„Din nefericire, formularea din 1969*(**farmacodependenta**) *pare tehnic inferioara celei din 1952* (**toxicomania**). *Ea nu integreaza in efect nocivitatea individuala si sociala a substantei, pe cand expertii din 1952 vizau, in plus de dorinta (1),* **toleranta** *(2) si* **dependenta***(3) si efectele daunatoare asupra individului si societatii".* Si, in continuare, reputatul specialist in domeniu, isi argumenteaza punctul de vedere conform caruia nu are sens, afirmarea ideii de dependenta fara ca ea sa fie raportata la nocivitate, deoarece *" nu poti fi dependent, dovedind o placere in absorbtia repetata a unei substante fara ca aceasta sa fie un drog daunator"* si exemplifica, spunem convingator, cu referire la o persoana bolnava de ***potomanie*** cand, bolnavul poate deceda ca urmare a ingurgitarii unor cantitati masive de apa, fara contenire si fara ca lichidul nostru vital sa fie drog in acceptie data de definitia farmacodependentei, deoarece, lucru stiut, apa e lipsita de nocivitate. (sa nu uitam, de asemenea, ca orice substanta ori aliment lipsit de toxicitate pot deveni la un moment dat daunatoare prin acumulare si nu prin toxicitatea lor intrinseca, fie ca este vorba de carne, mere, sare, morcov etc.). Travaliul expertilor si al specialistilor nu s-a oprit insa aici. Simultan cu edificarea, tot mai precisa a sistemului de control international al drogurilor, perfectabil de altfel si astazi, s-a cautat, pe mai departe, de catre cei in masura, o definire cat mai exacta si solida a fenomenelor nascute de drog. Si aceasta in scopul indepartarii echivocului si a evita interpretarile eronate voite ori involuntare, creand premisele necesare elaborarii unei strategii adecvate, cu bataie lunga, pentru reducerea problemelor legate de drog cu care este omenirea confruntata. Ca atare, pentru a defini cu mai multa acuratete, in acest sens, aspectele chimice ale farmacodependentei, *O.M.S.* a elaborat, tot prin expertii sai, un nou document de o importanta covarsitoare si anume directivele pentru diagnosticarea diverselor tulburari mentale si comportamentale nascute din utilizarea substantelor psihoactive. Astfel in ***Clasificarea internationala a tulburarilor mentale si a tulburarilor datorate comportamentului – Descrierile chimice si directivele pentru diagnosticare***, codificate sub denumirea generica ***CIM – 10*** se reda imaginea chimica a sindromului de sevraj, precum si caile de diagnosticare a acestora.

	Din comportarea atenta a definitiei ***farmacodependentei*** si descrierii chimice a ***sindromului de sevraj***avansat de catre directivele ***CIM –10*** s-a ajuns la concluzia ca nu exista incoerenta majora intre cele doua concepte, intrucat atat una cat si cealalta: *- „ pe de o parte, definesc o dorinta puternica ori compulsiva de a consuma o substanta si pun in evidenta un comportament de cautare a drogului greu de stapanit ca o componenta esentiala a dependentei;* *- pe de alta parte, considera sindromurile de sevraj si de toleranta ca fiind simple consecinte ale expunerii la drog, care nu sunt ele insele suficiente pentru a putea diagnostica farmacodependenta cu certitudine”.* Comitetul de experti a afirmat, totodata, doua idei deosebit de relevante in context si anume ca, distinctia dintre cele doua forme de dependenta este greu de realizat in context chimic si ca, de asemenea, distinctia respectiva nu corespunde opiniei moderne care doreste ca efectele drogului asupra individului sa fie potential decelabile si biologic. Conformandu-se totusi necesitatii imperioase de a inlatura confuzia care, iata mai persista, in continuare, pentru ca medicii apreciau semnele existentei sindromului de sevraj ca o dovada clara a unei dependente fizice mai mult decat a farmacodependentei, Comitetul se decide, in cele din urma, sa renunte la distinctia, cea atat de controversata, dintre dependentele psihica si fizica si da, in urma consultarilor, o noua definitie a farmacodependentei, care, astfel retusata, se prezinta dupa cum urmeaza: *„ Ansamblu de fenomene comportamentale, cognitive si fiziologice de o intensitate variabila, in cadru careia utilizarea uneia ori a mai multor substante psihoactive devine principala prioritate. Caracteristicile sale esentiale sunt dorinta obsesiva de a-si procura si de a lua substanta in cauza si a o cauta permanent. Factorii determinanti ai farmacodependentei si problemele care decurg din aceasta pot fi de natura biologica, psihologica ori sociala si care comporta, in mod obisnuit, o interactiune”.* Insa nu se poate renunta deocamdata, dupa cum se remarca, la notiunea *dependentei fizice* care, in domeniul farmacologiei, a

	insemnat o etapa importanta fara a starni mirare. De asemenea, pentru a se evita, pe viitor, confuzia cu *dependenta* in general, comitetul pe care de acum il cunoastem, a decis introducerea in terminologie a conceptului ***sindromului de sevraj***, in redactarea urmatoare: *„Dupa administrarea repetata a anumitor substante care dau nastere la dependenta, cum ar fi, de exemplu, opiaceele, barbituricele si alcoolul, abstinenta la acestea poate accentua comportamentul ce consista in cautarea acestor substante in scopul de a evita ori de a usura efectele dureroase ale sevrajului, si/sau producerea de schimbari fiziologice suficient de grave pentru a necesita un tratament medical”.* Comitetul a considerat de cuviinta sa aduca, totodata, precizari importante si acestei notiuni care este ***toleranta***. Definitia acesteia, la ora actuala, este dupa cum urmeaza: *„O reducere a sensibilitatii fata de o substanta, dupa administrarea s-a repetata, care fac necesare doze mult mai ridicate pentru a produce acelasi efect ca si cel obtinut anterior cu o doza mai redusa. Aceasta crestere a dozei poate fi facuta necesara prin schimbarile din metabolizarea substantei sau printr-o adaptare celulara, fiziologica ori comportamentala cu privire la efectele sale”.* Cu prilejul celei de-a saisprezecea reuniune, Comitetul definise sintagma *abuz de droguri* ca fiind *„ folosirea excesiva, persistenta ori sporadica, incompatibila sau fara legatura cu o motivare medicala acceptabila”* Apreciind din nou necesitatea de a renunta, o alta ambiguitate si anume aceea a definitiei date abuzului de droguri, emisa in alte conditii, de acum depasite, acelasi for de decizie recomanda utilizarea, in locul sintagmei perimate, a expresiei ***utilizare nociva***. Aceasta va fi definita ca fiind *„ un mod de consumare a unei substante psihoactive daunatoare pentru sanatate, psihic sau fizic; consumarea unor asemenea substante are aspecte neplacute asupra familiei, comunitatii si societatii in general”.* La ora actuala, substanta psihoactiva este considerata a fi *„orice substanta care, introdusa intr-un organism viu, ii poate modifica*

	acestuia perceptia, comportamentul ori functiile sale cognitive sau motrice”. Comitetul de experti ai *O.M.S.*, prin cel de-al 28-lea sau raport tehnic cu nr. 836, constatand ca noii definitii a farmacodependentei (care nu este in mod necesar, dupa cum s-a remarcat, nociva prin ea insasi), trebuie sa i se alature si unele precizari cu privire la acele substante care produc, in anumite doze, modificari fizice ori comportamentale ce au, apoi, consecinte sociale si de sanatate publica. Iata, in lumina acestor precizari, care sunt, la ora actuala: *„Substantele sau clasele de substante psihoactive a caror autoadministrare poate produce tulburari mintale si tulburari de comportament si bineinteles o dependenta, enumerata in **CIM-10**”*: - alcoolul; - opiaceele; - derivatele canabisului; - sedativele si hipnoticele; - cocaina; - alte stimulente si cofeina; - halucinogenele; - tutunul; - solventii volatili; - alte substante psihoactive si substante din diferite clase utilizate in asociere. *Sa retinem recomandarea de excludere a termenului drog si utilizarea, in locul sau, a sintagmei* substanta psihoactiva, *apreciata a fi mult mai cuprinzatoare si pe care o propunem a fi utilizata si in tara noastra, potrivit* O.M.S. *dar, mai ales, pentru acuratetea si larga s-a sfera nationala.* Folosirea de catre noi, in continuare, a cuvantului drog se justifica insa prin caracterul sau istoric ca si in sens larg, denominator, in acelasi timp al stupefiantelor si substantelor psihotrope, iar cand facem referire la *substanta*, vom intelege, totdeauna *substanta psihoactiva*. Se atrage atentia asupra includerii alcoolului si a tutunului printre substantele psihoactive ce sunt recomandate de O.M.S., de a fi puse controlului international, cu motivarea ca ele au in

	compozitia lor incontestabile proprietati dependogene si pot cauza grave consecinte pentru sanatatea consumatorului. Considerate de foarte mult timp droguri usoare si licite cu un net caracter recreativ, alcoolul si tutunul, apreciate astfel, fireste, in primul rand din ratiuni economice, iata-le, dintr-o data, asezate in randul substantelor psihoactive, fiind pe cale sa se puna punct unei politici mondiale discriminatorii in domeniul comertului cu acestea. Asupra acestui drog vom reveni, de altfel, cand vom face referire la drogurile licite si cele ilicite. **TIPURI DE DROGURI**: Substantele psihoactive si cu caracter dependogen pot fi clasificate in functie de criteriile de ordin: stiintific, medical sau juridic, cautand de fiecare data a determina si diferentia efectele date asupra individului de catre substantele active cele mai raspandite astazi. O clasificare generica a drogurilor ar fi : a) dupa modul de obtinere: - naturale; - semisintetice: - sintetice. b) dupa modul de actiune asupra *Sistemului Nervos Central*: - stimulente; - depresoare; - perturbatoare. c) dupa efectul actiunii lor asupra unui consumator: - stupefiante; - halucinogene. In afara acestor criterii enumerate mai exista si o serie de distinctii importante si ele, nu doar din punct de vedere teoretic, asupra carora vom face precizarile necesare ulterior.

	Conform *Dictionarului Enciclopedic de droguri*, drogurile sunt impartite in mai multe categorii cum ar fi : a) droguri dulci (ingerabile) – sunt astfel denumite amfetaminele si alte stimulente ale S.N.C., prizate in general; b) droguri inhalabile – produse chimice volatile la temperatura mediului ambiant ai caror vapori produc efecte similare celor date de alcool ori stupefiante; c) droguri injectabile – de obicei apeleaza la administrarea prin injectare consumatorii care au ajuns la un grad ridicat de dependenta iar drogurile administrate pe alte cai nu-i mai satisfac. Aceste droguri actioneaza imediat asupra SNC, efectele fiind foarte intense; d) droguri naturale – toate substantele stupefiante si psihotrope extrase sau preparate din plante, altele decat cele de sinteza ori semisinteza, fara a fi prelucrate chimic, ca de exemplu: cocaina, cannabisul, frunzele de coca, morfina, opiul; e) droguri psihice – categorie de produse si substante ce actioneaza direct asupra SNC, cum ar fi halucinogenele; f) droguri sintetice – substante obtinute pe cale chimica prin sinteza in conditii de laborator. O alta clasificare, foarte importanta este cea a marelui toxicolog german Lanis L. Lemin care a fost produsa in anul 1924 in lucrarea sa, intitulata *Les paradis artificiels*, devenita mai mult decat o referinta majora in materie. Astfel, profesorul Lemin, operand clasificarea doar cu substantele cunoscute la acea vreme si pe care le denumea „*agenti modificatori ai spiritului*”, in functie de actiunea lor asupra psihicului uman, le grupeaza in 5 grupe dupa cum se poate vedea in anexa I. Aceasta clasificare este de natura psihofarmacologica, evidentiind, inainte de orice, aspectul actiunii substantelor si produselor respective asupra SNC, fara a face insa acelasi lucru si cu privire al efectele secundare care, uneori, pot estompa chiar pe cele principale semanand, astfel, confuzie. In aceste conditii specialistii vor cauta o noua clasificare mai acceptabila.

In anul 1957, profesorul **Jean Delay** propune o alta asezare a substantelor ce actioneaza asupra SNC, pe criterii, de asta data, psihiatrice. Ea va fi acceptata si adoptata in anul 1961 de catre cel de-al treilea ***Congres Mondial de Psihiatrie***. **Jean Delay** evidentiaza 3 grupe de substante :

- psiholeptice;
- psihoanaleptice;
- psihodisleptice.

Dar clasificarea substantelor psihotrope, clasice si moderne, realizata de catre savantul francez ***Pierre Deniker*** pare cea mai interesanta si corespunzatoare, dupa cum se poate observa in Anexa I.

O alta clasificare consacrata de ***Conventia unica privind stupefiantele*** din 1961 realizata de catre ***Policier*** si ***Thuiller*** este urmatoarea:

a) depresoare ale SNC:
   - alcoolul;
   - hipnoticele;
   - tranchilizantele;
   - neurolepticele;
   - analgezicele.

b) stimulente:

   - stimulente minore;
   - stimulente majore;
   - stimulente ale umorului si antidepresoare.

c) perturbatoare :

   - canepa indiana;
   - halucinogene;
   - solventii volatili.

Clasificari de ordin medical

In anul 1971 **OMS** propune in mod oficial o alta clasificare fondata pe proprietatea unei substante de a da nastere la dependenta ori de a induce toleranta. Astfel, substantele ori grupele de

	substante cu aceste caracteristici au fost ierarhizate in ordine alfabetica, dupa cum se poate observa in anexa II. Alti cercetatori cum ar fi M. Nahos, Trouve si altii, in lucrarea intitulata *Toxicomanie, Pharmacodependence*, pentru ierarhizarea unor droguri iau in calcul procentajul consumatorilor. Astfel pentru alcool se indica 7%, pentru cannabisul jamaican 50%, heroina – cocaina 90-95%. Dar nici aceasta scala nu pare a fi corecta intrucat din interpretarea acestor cifre reiese ca 7% dintre bautorii de alcool devin dependenti, pana la 50% din consumatorii de cannabis devin toxicomani, iar opiaceele dau nastere la dependenta prin proportie de 95%, ceea ce duce la concluzi arbitrare si care nu pot fi sustinute cu argumente solide. Specialistii francezi au redactat un raport ce cuprinde substante cu proprietati toxicomanogene clasificate in functie de capacitatea lor numita *clasificarea PELLETIER*. Meritul acestei clasificari este de a trata in mod unitar atat drogurile licite cat si pe cele ilicite, ce sunt controlate juridic. *Droguri **dure** si droguri **usoare*** Criteriul de departajare, in acest caz, este considerat a fi concentratia de principiu activ continuta de catre un drog sau altul. In functie de acest lucru, unele droguri pe care le vom numi ***dure*** au concentratii puternice de alcaloid, in timp ce acelea considerate ***usoare*** il contin intr-o proportie scazuta. Astfel, nu este tot una sa fumezi o tigara marijuana, intr-o anumita imprejurare si sa fumezi zilnic ***crak***. Totusi, problema nu este asa de simplu de tratat, cum ar parea la prima vedere, intrucat, in materie de consum de droguri, totdeauna doza este cea care determina intoxicatia si creeaza toleranta, potrivit unui principiu verificat de catre toxicologi. Aceasta inseamna ca o doza ridicata, chiar dintr-un drog considerat ***usor***, poate crea, la un moment dat, aceleasi probleme ca si un drog apreciat a fi ***dur***. Pe de alta parte, exista unele droguri care nu creeaza decat o dependenta redusa, chiar daca este apreciat ca este un drog dur. Este cazul LSD, a carei doza de cateva miligrame declanseaza puternice reactii in organismul toxicomanului, fiind un puternic halucinogen, dupa cum stim, pe cand in acelasi timp, opiu,

	apreciat, ca fiind un drog ***usor***, are, in schimb, un foarte puternic potential dependogen. În conformitate cu prevederile art.49 din ***Conventia din 1961***, o parte semnatara este indrituita sa-si rezerve dreptul de a autoriza temporar, pe teritoriul sau: a) – utilizarea opiului in scopuri cvasimedicale; b) – utilizarea opiului pentru fumat; c) – mestecarea frunzelor de coca; d) – utilizarea cannabisului, a rasinei de cannabis, extractelor si tincturilor de cannabis in scopuri nemedicale; e) – productia, fabricarea si comercializarea stupefiantelor vizate la literele a-d in scopurile mentionate in respectivele alineate. Mai mult chiar, acordand importanta necesara caracterului traditional si cultural al unor droguri naturale, aceeasi conventie cere abolirea consumului de opiu in scopuri cvasimedicale in 15 ani de la intrarea sa in vigoare. Mestecarea frunzelor de coca era prevazuta a fi, la randul sau, eradicata intr-un termen de 25 de ani, termen de gratie acordat si pentru utilizarea cannabisului in alte scopuri decat cele medicale sau stiintifice. *Substantele chimice esentiale si precursorii* La ora actuala, in cadrul eforturilor desfasurate pe plan mondial in scopul combaterii traficului si consumului abuziv de droguri, isi impune valentele pozitive o noua strategie, si anume, aceea a impiedicarii deturnarii din circuitul legal al anumitor substante si produse care servesc la obtinerea heroinei, a cocainei, a stupefiantelor semisintetice ori sintetice, in general, in laboratoarele clandestine create de catre traficanti. Fundamentarea juridica pentru punerea substantelor chimice esentiale si precursorii sub controlul international, o intalnim in art.12 din ***Conventia din 1988***. Alegerea produselor chimice cele mai pretabile de a fi clasificabile, din acest punct de vedere raspunderea de mare importanta, nu este o sarcina usoara.

Initial, figurau doar 12 substante si produse pe tablourile I si II ale ***Conventiei din 1988***, dupa cum urmeaza:

Tabloul I	**Tabloul II**
Efedrina	Anhidrida acetica
Ergotamina	Acetona
Ergometrina	Acidul antranilic
Acidul lisergic	Eterul dietilic
Fenil-1-propanona-2	Acidul fenilacetic
Pseudoefedrina	Piperidina

In urma unor recomandari insistente venite din partea forurilor competente, cu prilejul celei de-a 35-a sesiuni din luna aprilie 1992, care a avut loc la **Viena, *Comisia pentru stupefiante*** a decis includerea sub control a altor 10 precursori chimici ce pot servi, la randul lor, la obtinerea drogurilor ilicite in laboratoarele clandestine din toata lumea.

Acestia sunt, in ordinea votata, urmatorii: acidul N-acetilantracilic, metilene-dioxifenil 3,4-propanona 2, safrol, isosafrol, piperonal, metietilcetona, toluen, hipermanganat de potasiu, acid sulfuric si acid clorhidric.

Cele 22 de produse chimice au fost impartite in trei categorii:

Categoria I cuprinde 8 produse chimice utilizate la producerea stupefiantelor de sinteza si neavand o alta utilitate; 6 dintre acestea figureaza in Tabloul I al Conventiei din 1988, celelalte doua fiind suplimentare.

Categoria a II-a numara 7 produse chimice utilizate la producerea stupefiantelor, sintetice, dintre care, anhidrida acetica este, in aceeasi masura folosita ca element indispensabil la fabricarea heroinei.

Produsele chimice din aceasta categorie au si aplicatii licite ori comerciale mai largi decat cele cuprinse in categoria precedenta.

Categoria a II-a cuprinde 4 produse chimice care figurau deja pe Tabloul II al *Conventiei din 1988* s 3 sunt suplimentare.

Categoria a III-a include, la randul sau, 7 produse chimice ce sunt esentiale in productia de heroina si cocaina doua dintre ele,

respectiv, acetona si eterul dietilic, le regasim pe Tabloul II al *Conventiei din 1988*, celelalte 5 fiind suplimentare.

Categoria I	**Categoria a II-a**	**Categoria a III-a**
Efedrina	Anhidrida acetica	Acetona
Ergometrina	Acid antranilic	Eter dietilic
Ergotamina	Acid fenilacetic	Metiletilcetona
Acid lisergic	Piperidina	Toluen
Fenil-1-propanona-2	Isosafrol	Permanganat de potasiu
Pseudoefedrina	Piperonal	Acid sulfuric
Acid antranilic	Safrol	Acid clorhidric
Metilenedioxifenil 3,4-propanona-2		

Exista, din punct de vedere juridic vorbind mai multe mecanisme oficiale puse la punct pentru prevenirea deturnarii din circuitul legal al produselor chimice la care am facut referire. Ele isi manifesta actiunile la nivel national, bilateral, regional si international, fiind, in ultima instanta interdependente. Instrumentul cel mai de seama insa in ceea ce priveste controlul international al substantelor chimice esentiale si precursorilor, ramane totusi ***Conventia din 1988***, cea care a si avansat aceasta noua metoda de lupta impotriva proliferarii traficului si abuzului ilicit de droguri.

In acelasi timp, ***Organul International de Control al Stupefiantelor*** (O.I.C.S), ***Consiliul de Cooperare Vamala*** (C.C.D.) si ***Organizatia Internationala de Politie Criminala***(O.I.P.C.) – ***Interpol***, desfasoara la randul lor, alte eforturi, prin intermediul programelor proprii de tinere sub control a acestor substante si produse in timp ce la nivel regional, ***Organizatia Statelor Americane*** (O.A.S.) si ***Comunitatea Economica Europeana*** (C.E.E.) au introdus importante masuri de reglementare si cooperare in materie.

*Droguri **licite** si droguri **ilicite***

Cu privire la aceasta distinctie intre drogurile permise si cele supuse anumitor regimuri restrictive, exista o intreaga literatura scrisa, la ora actuala, in toata lumea. Aceasta deosebire ne este

	neaparat medicala, ci mai degraba juridica, adica din punct de vedere al modului cum este reglementat de lege. Cunoasterea regimului juridic de care de bucura un anumit drog califica, in mod concomitent, si activitatile economice al caror obiect material este ori poate fi drogul respectiv. Dar, din aceasta asertiune, rezulta ca separarea drogurilor in licite si ilicite are la baza, in ultima instanta, doar criteriul economic si asa cum arata un specialist in materie : „drogul este, intr-adevar, o marfa reglementata de lege.” Drogurile licite se divid, potrivit unor opinii, la randul lor in ***droguri recreative*** si ***droguri utilitare***. In randul celor dintai intalnim : alcoolul, ceaiul, cafeaua, tutunul, cola, betelul etc, iar printre cele din urma produsele farmaceutice si chimice, cu multiple utilizari terapeutice. Drogurile recreative nu sunt, cu rare exceptii, ingradite in ceea ce priveste fabricarea, depozitarea, transportul, detinerea si consumarea lor. Cele din a doua categorie fac insa obiectul unui regim juridic bine stabilit, cautandu-se pe aceasta cale, prevenirea deturnarii lor din circuitul legal si alimentarea pietelor subterane de consum. Aceasta distinctie ne obliga sa revenim la clasificarea drogurilor de catre documentele internationale, cand, dupa cum am vazut divizarea intre utilizarea legala si cea ilegala era hotarata doar de catre utilizarea lor terapeutica ori stiintifica. Conditionata, asadar, de artificiala clasificare, ambigua distinctie dintre droguri licite si cele ilicite este insa foarte importanta pentru noi si sub aspectul juridic, nu numai cel economic. Astfel, pentru drogurile apreciate traditional ca fiind licite consumul este nerestrictiv, putand fi comercializate pe orice piata, incurajandu-se chiar promovarea si publicitatea lor, pe cand in ceea ce priveste regimul juridic al drogurilor considerate ilicite, acesta este total diferit, in sensul ca productia si vanzarea sunt sever incorsetate, iar propaganda in favoarea lor este considerata ca fiind apologie si ca atare este nepermisa si sanctionata penal.

	Drept urmare, calificarea juridica in acest caz este diferita: „ consumul devine abuz, comercializarea se transforma in trafic, promovarea devine incitare”. Ca o alta consecinta, daca pentru drogurile licite se aplica regulile economiei de piata, cu valentele sale, pentru cele considerate ilicite se instituie, in schimb, un riguros program de contracarare, la toate nivelurile, in scopul eradicarii lor. Pe de alta parte, se impune sa evidentiem si faptul ca aceasta distinctie arbitrara ori chiar cu semnificatie politica are numeroase conotatii si de alt4 natura acer alimenteaza miscarile nascute pe plan international dar si la nivel national, tot mai numeroase, ce solicita dezincriminarea penala pentru consumul unor droguri ilicite. *SURSA: Notiuni generale despre droguri, produse si substante stupefiante (http://www.creeaza.com/familie/medicina/Notiuni-generale-despre-drogur383.php)* **CONSECINȚELE ȘI IMPLICAȚIILE CONSUMULUI DE DROGURI:** -De ordin social – cum este afectată viața socială a consumatorului? Devierea de la traseul educational și profesional – discuții libere, întarirea răspunsurilor corescte prin prezentarea secvențelor relevante din filmele propuse în bibliografia orientativă; -De ordin familial – cum sunt afectate relațiile în cadrul familiei? Marginalizare și etichetare; comunicarea și suportul familial – dezbateri și jocuri de rol; -În plan emotional și psihologic – degradarea proceselor psihice, preioada de recuperare sau mecanisme de înlocuire a funcțiilor pierdute cu caracter permanent – vizionare **„ Long Term Effects Of Drug Abuse”** (https://www.youtube.com/watch?v=gUJskxccax4) și discuții în completarea și fixarea informațiilor; -De ordin Juridic – săvârșirea de infracțiuni și pedepsele prevăzute de Codul Penal (art. 384-393), discutarea prevederilor utilizând ca sursă http://www.codpenal.ro/legislatie/document/lege-301-din-2018-codul-penal-parte-2-partea-speciala-1260-63233-pagina-25.html, precum și identificarea infracțiunilor asociate și posibilele consecințe.

ETAPELE ȘI RISCURILE ASOCIATE CONSUMULUI DE DROGURI:

Consumul (uzul)

Consumul sau uzul este acea formă de utilizare nonpatologică a unei substanţe, fără repercusiuni, comportamentele patologice de abuz sau dependenţă neregăsindu-se aşadar în această fază, ulterior, consumul putând însă conduce la ele. Este consumul de tip recreaţional sau experimental.

Intoxicaţia

Intoxicaţia este un sindrom reversibil manifestat prin modificări psiho-comportamentale dezadaptative, apărute în timpul sau imediat după consum şi cauzate de efectele substanţei asupra sistemului nervos central. Intoxicaţia depinde, printre altele, de particularităţile individuale, dar şi de factori exogeni precum durata de acţiune a substanţei sau cantitatea administrată. Efectele intoxicaţiei se pot manifesta mai mult decât poate fi detectată substanţa în organism, o cantitate chiar şi infimă de drog putând persista la nivel cerebral sau, prin efectul numit „loveşte şi fugi", poate avea loc o alterare a unui proces fiziologic pentru recuperarea căruia este necesar mai mult timp decât pentru eliminarea substanţei din organism.

Abuzul

Abuzul este un pattern maladaptativ al uzului, în care frecvenţa administrării substanţei poate fi continuă sau episodică. Spre deosebire de consumul obişnuit, abuzul presupune existenţa consecinţelor negative: medicale, de perturbare a funcţiei socio-familiale a individului (la serviciu, şcoală sau acasă) sau de tipul apariţiei unui pericol fizic în cazul efectuării unor activităţi (cum ar fi condusul maşinii).
De cele mai multe ori, evoluţia conduce spre dependenţă. Un criteriu al diagnosticului de abuz îl reprezintă episoadele de intoxicaţie care se succed în mod repetat. Pentru a se vorbi despre o problemă de abuz, acest pattern trebuie să apară de mai multe ori în cursul unui interval de minimum 12 luni.

Dependenţa

Nici conceptul de dependenţă nu are nişte delimitări în unanimitate acceptate, iar lucrările de specialitate propun

	variante care pot crea confuzie. În încercarea unei uniformizări, o definiţie succintă ar putea fi: pattern maladaptativ al uzului unei substanţe, cu simptomologie fiziologică, cognitivă sau comportamentală. Controversele apar însă la criteriile de diagnostic. Unele dintre lucrările de specialitate prezintă ca obligatorie prezenţa a trei aspecte: (1) toleranţă, (2) sevraj/sindrom de abstinenţă şi (3) uz compulsiv. Altele consideră că sunt necesare minimum trei criterii aleatorii din următoarele posibile: (1) *toleranța*: aceeaşi cantitate de substanţă începe să producă efecte mai mici, gradul de toleranţă fiind determinat şi de caracteristicile propriu-zise ale substanţei. (2) *sevrajul* sau *sindromul de abstinență* este răspunsul fiziologic şi cognitiv al organismului la diminuarea cantităţii de substanţă sau la întreruperea administrării ei, adică la abstinenţă. Opiaceele, de exemplu, clasă de substanţe cu prevalenţă mare a consumului, pot cauza, ca simptome ale abstinenţei: greaţă, vărsături, mialgii, diaree, febră, transpiraţii, rinoree, lacrimaţie, dilatare pupilară, insomnii sau piloerecţie, iar amfetaminele: tulburări ale somnului, oboseală, agitaţie, disforie etc. Severitatea sevrajului depinde nu doar de caracteristicile substanţei consumate, ci şi de durata consumului şi de modalitatea de administrare. Uneori, sindromul de abstinenţă este similar cu simptomatologia intoxicaţiei, iar diagnosticul corect poate fi pus doar prin stabilirea exactă a momentului apariţiei efectelor: după reducerea ori încetarea administrării – sevraj – sau în timpul ori imediat după administrare – intoxicaţie. Există totodată posibilitatea ca un consumator de polisubstanţă să aibă, simultan, un sindrom de abstinenţă ca urmare a consumului unui drog şi o intoxicaţie produsă de un altul. (3) *uzul compulsiv* (prezentat în secţiunea adresată dependenţei psihice); (4)*incapacitatea reducerii sau suprimării uzului compulsiv*; (5) *foarte mult timp destinat procurării substanței sau refacerii în urma consumului ei*; (6) *perturbare funcției socio-familiale a individului*, prin abandonarea sau neglijarea altor activităţi; (7) *incapacitatea de a reduce sau opri uzul de substanță*, în condiţiile în care consumatorul este conştient de problemele psihologice sau somatice cauzate de aceasta. Dependenţa prezintă două aspecte: (1) **dependenţa fizică** şi (2) **dependenţa psihică**:

	(1) Dependenţa fizică Se poate vorbi despre dependenţă fizică atunci când dependenţa de o substanţă este însoţită de toleranţă ori de sevraj. Dar simptomele de toleranţă şi sevraj pot apărea și în consumul recreaţional de droguri, situaţie în care nu se poate vorbi însă de dependenţă fizică. **(2) Dependenţa psihică** Dependenţa psihică reprezintă, de fapt, forma cea mai problematică a dependenţei, prin efectul de *pierdere a controlului* sau incapacitatea de a opri consumul, în ciuda conştientizării întregului repertoriu de consecinţe negative: socio-familiale, medicale sau juridice. Obţinerea drogului devine activitatea centrală a consumatorului dependent, iar în jurul acestui demers se concentrează întreaga lui existenţă. Vorbind despre dependenţă psihică putem vorbi, de altfel, şi despre conceptul de *craving* (poftă, engl.), adică „nevoia irezistibilă resimţită de un individ să consume […] chiar multă vreme după o lungă perioadă de abstinenţă". Pierderea controlului reprezintă, de fapt, *uzul compulsiv*, care presupune trei aspecte: (a) consolidarea, (b) nevoia şi (c) obişnuinţa: (a) Consolidarea face referire la acea primă etapă a consumului, în care efectul drogului este preponderent unul plăcut, prin stimularea centrilor plăcerii din creier (cum ar fi nucleus accumbens) sau prin ameliorarea stărilor de rău fizic sau psihic. Acum se întâmplă acea „gratificare a forţelor proprii", prin care consumatorul ajunge să creadă ca nu mai are nevoie de altceva pentru a uita de probleme sau ceea se mai numește "consolidare pozitivă". (b) Nevoia are atât o componentă fiziologică (cauzată de sevraj), cât şi una psihologică. Această nevoie nu apare neapărat ca urmare a efectelor fiziologice sau tulburărilor mentale induse de droguri, ci mai degrabă ca urmare a experienţei asociate consumului. Consumatorul nu doreşte, de fapt, drogul în sine, ci contextul în care acest lucru s-a realizat până acum, de regulă o anumită experienţă de socializare. Tot aici intervine şi conceptul de „amintire euforică", care cuprinde acele aşteptări pozitive ale unei persoane cu privire la efectele pe care le va avea drogul asupra sa, bazate tot pe experienţele anterioare, cu atât mai mult cu cât mecanismele de apărare ale creierului uman fac ca

	acesta să fie selectiv şi astfel amintirile plăcute să primeze celor mai puţin plăcute. (c) Obişnuinţa sau transformarea gestului de a consuma droguri într-un reflex automat al memoriei habituale. Diagnosticul de dependenţă se poate stabili aşadar, în condiţiile în care dependenţa fizică nu se manifestă, deci doar prin prezenţa dependenţei psihice, cum este situaţia dependenţei de feniciclidină, în care nu există nici toleranţă şi nici sevraj. Totodată, conform acestor criterii, dependenţa fizică nu este suficientă pentru a pune diagnosticul de persoană dependentă. În acest caz se poate vorbi, eventual, despre abuz. **Tulburările mentale induse de consumul de droguri** • *Delirium*: reducerea conştienţei (mai ales prin perturbări la nivelul atenţiei) şi/sau modificări de cunoaştere (la nivelul memoriei, orientării, limbajului) sau de percepţie. • *Demenţă*: degradarea memoriei şi/sau perturbări cognitive de tipul: afaziei, apraxie (deteriorarea funcţiei motorii), agnozie (nerecunoaşterea obiectelor). • *Tulburarea amnestică*: deteriorarea memoriei. • *Tulburarea psihotică*: idei delirante sau halucinaţii. • *Tulburarea afectivă*: perturbare afectivă caracterizată prin stare depresivă, scăderea interesului ori a plăcerii faţă de cele mai multe activităţi sau prin dispoziţie expansivă, iritabilă, episoade maniacale. • *Tulburarea anxioasă*: simptome anxioase (anxietate, atacuri de panică, fobii, obsesii, compulsii). • *Disfuncţia sexuală*: disfuncţie sexuală care creează dificultate interpersonală (reducerea dorinţei sexuale sau a excitaţiei, perturbarea orgasmului, durere). • *Tulburarea de somn*: perturbare a somnului, ca de exemplu: insomnia, hipersomnia sau parasomnia (tulburări în timpul somnului: coşmaruri, bruxism, somnambulism etc.). • *Tulburarea de percepţie persistentă halucinogenă (flashbacks)*: „recurenţa tranzitorie de perturbări de percepţie, care sunt reminiscenţe ale celor experientate în cursul uneia sau al mai multor intoxicaţii anterioare cu un halucinogen” (un criteriu de diagnostic al acestei tulburări îl reprezintă aşadar lipsa consumului recent de halucinogene).

	SURSA: http://terapeuti.ro/afectiuni-tuburari-psihice/consum-abuz-si-dependenta-de-droguri/ **RISCURILE ASOCIATE CONSUMULUI** – vizionarea unor secvențe relevante din filmele propuse ca material informative, identificarea riscurilor și discutarea implicațiilor și consencile asumării acestor riscuri (de ordin medical, psihologic, emotional, fiziologil, dar și sociofamilial și professional, chiar juridic). **INDICII ÎN RECUNOAȘTEREA CONSUMATORILOR DE DROGURI ȘI ABORDĂRILE POTRIVITE:** **Simptome fizice – în legătură cu consumul de droguri:** - intoxicaţie aparentă: stare generală de indispoziţie; - pleoape căzute, obosite, ochi întredeschişi; - ochi roşii; - pupile dilatate sau contractate; - ten schimbat, anormal de palid; - modificări ale ritmului de somn; - insomnie, pe un fond de oboseală cronică; - somn la ore neobișnuite; - îmbolnăviri dese, pe fondul scăderii rezistenţei organismului la infecţii; - schimbarea vocii; - guturai nejustificat, răguşeli dese; - tuse slabă, sâcâitoare; - dureri la nivelul toracelui; - creşterea bruscă a apetitului sau modificarea acestuia; - pierderi în greutate sau pierderea inexplicabilă a poftei de mâncare. **Schimbări de comportament:** - inexplicabile schimbări de dispoziţie, cu treceri rapide de la optimism - exagerat la pesimism exagerat; - depresie inexplicabilă; - anxietate (frică permanentă) sau o proastă dispoziţie care persistă; - reacţii exagerate la unele fapte sau la simple interpelări; - egoism, lipsă de consideraţie pentru ceilalţi: prieteni, cunoştinţe sau - persoane necunoscute; - caracter ascuns;

	- retragere din viaţa de familie, din colectiv, din anturajul de prieteni; - pierderea bruscă a interesului faţă de unele activităţi pe care le îndrăgea înainte; - lipsă de motivaţie pentru activităţi în general, plictiseală şi indiferenţă cronică; - letargie – somnolenţă de lungă durată; - lipsă de vlagă; - pierderea remarcabilă a puterii de concentrare; - pierderea memoriei imediate; - schimbarea sistemului de valori, a idealurilor, a credinţelor; - noi prieteni sau cunoştinţe pe care nu-i prezintă; - conversaţii telefonice pe ascuns; - persoane care sună la telefon şi refuză să-şi spună numele; - persoane care închid telefonul când răspunde o voce necunoscută; - absenţe inexplicabile de acasă, de la serviciu, de la şcoală; - infracţiuni: furt de bani, bunuri, obiecte, valori etc.; - dispariţia unor obiecte şi bunuri din casă care pot fi vândute uşor pentru - procurarea banilor; - purtarea ochelarilor de soare în momente nepotrivite. **<u>Indicii fizice</u>:** - pachete mici din aluminiu; - miros specific de marijuana în cameră, impregnat în haine, păr; - esenţe parfumate sau deodorante pentru încăperi; - picături pentru ochi; - ţigări rulate, tutun; - ţigări pe jumătate scuturate şi mărunţite; - cleştişori metalici, pensete, pentru ţigări cu marijuana, cu vârfurile înnegrite sau gudronate; - foiţă de ţigări; - prafuri, granule, comprimate, tablete, substanţe vegetale (resturi), ciuperci; - capsule sau comprimate ne inscripţionate, de origine necunoscută; - pipe, accesorii de pipă, filtre; - cântar, trusă pentru experienţe chimice, vase de laborator, ustensile specifice; - linguriţe, paie, lame de ras, oglinzi; - pungi mici din plastic, flacoane mici din sticlă; - cuţite cu capătul (vârful) ars; - brichete, lampă cu spirt, arzător cu propan.

	Important de reţinut este faptul că la constatarea unor „indicii fizice” din cele enumerate mai sus, dialogul cu tânărul rămâne elementul primordial. Orice imixtiune din partea unui apropiat în camera, spaţiul propriu, lucrurile etc. unui tânăr, poate agrava foarte mult situaţia. Acest tânăr poate deveni suspicios, fapt ce va dezvolta o neîncredere excesivă în toţi apropiaţii lui. ***<u>Schimbări înregistrate în mediul şcolar</u>*** - absenţe nejustificate de la şcoală, întârzieri repetate la ore; - scăderea randamentului şcolar, a capacităţii de concentrare, a atenţiei; - lipsa de participare la activităţile clasei; - oboseală excesivă, somn sau somnolenţă în timpul orelor; - ţinută neglijentă, haine sau igiena personală lăsând de dorit; - indiferenţă, apatie; - probleme de comportament necesitând măsuri disciplinare; - apariţia unui nou grup de prieteni în locul celor „tradiţionali”. Să presupunem că, un părinte, prieten(ă), educator etc., a aflat că cineva apropiat se droghează. Nu trebuie să vă lăsaţi cuprins de panică! Toate situaţiile au o rezolvare. Vă prezentăm succint, o listă de etape şi de referinţe care vă pot ghida în primii paşi pe care trebuie să-i faceţi pe tărâmul „consumului de droguri”: - nu intraţi în panică; - nu vă culpabilizaţi; - nu luaţi nici o decizie pripită; - documentaţi-vă despre droguri şi aflaţi că nu toate drogurile creează dependenţă; - nu începeţi o suită de reproşuri dacă cel dependent este sub influenţa drogului; - apelaţi la sprijin din partea organismelor comunitare din zona dumneavoastră; - informaţi-vă asupra drogurilor şi simptomelor aferente lor, pentru a înţelege mai bine modul în care acestea acţionează asupra toxicomanilor, atât din punct de vedere fizic cât şi psihic; - învăţaţi să respectaţi opţiunile toxicomanului; - cereţi toxicomanului să vă respecte şi el opţiunile; - nu vă lăsaţi manipulaţi, aveţi tot dreptul să spuneţi NU; - fiţi ferm în deciziile pe care le luaţi, în calitatea dumneavoastră de părinte, rudă, prieten sau educator; - dacă toxicomanul nu locuieşte sub acelaşi acoperiş cu dumneavoastră, îi puteţi interzice accesul acestuia la dumneavoastră, atunci când se află sub influenţa drogului;

	- stabiliţi clar cu persoana în cauză toate comportamentele pe care le consideraţi acceptabile şi pe acelea pe care nu le acceptaţi; **Important** Este de preferat să nu îi faceţi reproşuri, deoarece această atitudine poate provoca o serie de reacţii violente din partea toxicomanului; nu împrumutaţi niciodată bani dependentului pentru a-şi plăti o datorie contractată în vederea „cumpărării de droguri”, deoarece dumneavoastră nu aveţi de ce să vă asumaţi consecinţele nefaste ale acestei acţiuni. **Curele de dezintoxicare** Nu toate drogurile cer o cură de dezintoxicare la întreruperea consumului; aceasta depinde de tipul drogului de frecvenţa cu care este folosit şi de perioada în care l-a folosit. Până la cura de dezintoxicare, este un drum lung de parcurs. Să nu omiteţi că reuşita terapiei depinde de eforturile depuse de cel dependent. Dacă dependentul nu este pregătit să întreprindă demersul respectiv, va fi victima unor eşecuri continui. Nu puteţi face dumneavoastră cura în locul lui. Dependentul trebuie să-şi asume singur consecinţele opţiunii sale. Transcriem mai jos o listă de elemente şi condiţii. Dacă nu le veţi putea îndeplini, etapa următoare spre vindecare va fi puternic compromisă. dependentul vrea cu adevărat să se lase; o cură poate reuşi dacă dependentul poate începe demersul; verificaţi credibilitatea grupului sau a organismului de întrajutorare; dependenţa psihică cere o serie de eforturi susţinute după completarea terapiei; o cură de dezintoxicare nu serveşte la nimic dacă dependentul nu cooperează şi după terapie; nu uitaţi că o recădere este totuşi un pas spre vindecare; nu aveţi încredere în acele organisme care vă promit o vindecare uşoară; feriţi-vă de drogurile substitut (înlocuitoare), acestea sunt legale însă creează o dependenţă psihică de loc de neglijat; cine consumă acest gen de substanţe trebuie să facă obligatoriu o cură de dezintoxicare; cura de dezintoxicare trebuie efectuată sub control medical foarte strict.

	SURSA: *http://newsallert.ro/semne-si-simptome-ale-persoanelor-care-consuma-droguri* **IMPORTANȚA CUNOAȘTERII REȚELEI SOCIALE CE OFERĂ SERVCII CONSUMATORILOR DE DROGURI:** - Unde căutăm / solicităm informații și sprijin? - Este de folos întocmirea și actualizarea unei liste cu aceste servcii oferite, precum și distribuirea informațiilor în mediile direct afectate?; - Cercetarea și întocmirea unei astfel de liste precum și motivarea elevilor și familiilor acestora în implicarea în activități de voluntariat în domeniul prevenirii și diminuării consumului d edroguri.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
STATUL DE DREPT ȘI FUNCȚIONAREA ACESTUIA

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Statul de drept și funcționarea acestuia
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele a-V-a – a - VIII-a și a-IX-a –a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: m) activitate la nivel curricular n) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activității”, urmată de dezbatere interactivă
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituția Romaniei
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	În cadrul temei vor fi detaliate în mod adecvat nivelului de dezvoltare al elevilor, următoarele aspecte: - ce este statul; statul ca formă de organizare socială: - ce este statul de drept; statul de drept ca model de organizare socială construit ca un răspuns la anumite cerințe, statul de drept ca rezultat istoric - principiul separaţiei puterilor în stat - art. 1 alin. (3) din Constituţia României: ”România este un **stat de drept**, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme” **Repere privind definirea statului de drept**

	- statul de drept este structura socială în care statul și dreptul se află într-un raport de complemetaritate. Dreptul nu poate exista în afara statului, căci doar statul poate conferi normei juridice caracterul de juridicitate și obligativitate. Pe de altă parte, dreptul (normele juridice) limitează statul, impunînd un anume tip de acțiune a agenților statului.. Concluzionând, statul de drept se caracterizează prin ***forța dreptului și nu prin dreptul forței***. **Elementele statului de drept** **1. Puterea politică** Viața în societate presupune respectarea unor anumite reguli. Astfel s-a născut puterea, ca modalitate necesară pentru impunerea acestor reguli. Puterea politică presupune o ierarhizare între guvernanți (cei care creează regulile) și guvernați. Puterea politică este ***legitimă*** cât timp se bucură de încrederea celor guvernați, pentru că ei îi aleg pe guvernanți și implicit acceptă autoritatea acestora. Relațiile politice care se nasc între guvernanți și guvernați sunt relații de autoritate și de conformare în vederea atingerii scopului – folosirea autorității pentru binele comun **2. Puterea publică** În cadrul societății, relațiile politice presupun existența unor instituții, care sunt denumite, generic, STAT. Puterea astfel instituționalizată este oficială – putere etatică sau putere publică. Se caracterizează prim următoarele: - Puterea publică are ca obiectiv guvernarea - Autoritatea este deținută de instituție și nu de cei care o compun, ca indivizi - Puterea publică este a întregii societăți, este suverană, funcțiile

	sale se îndeplinesc de organisme autonome ale statului, care se coordonează și se controlează reciproc, pentru a împiedica exercitarea arbitrară a puterii **3. Separația puterilor în stat** Statul, prin autoritățile sale, emite, aplică și ocrotește normele de drept. Prin urmare, statul îndeplinește 3 funcții fundamentale: • Funcția legislativă = crearea normelor • Funcția executivă = aplicarea normelor • Funcția jurisdicțională = de sancționare a încălcării normelor Fiecare funcție/putere este exercitată de organe distincte – Parlament (funcția legislativă), Guvern (funcția executivă) și instanțele de judecată (funcția jurisdicțională) Organele trebuie să se afle într-o permanentă stare de colaborare și control reciproc, pentru ca abuzurile să poată fi împiedicate, după principiul ”puterea oprește puterea” **4. Colaborarea și controlul puterilor** Separația puterilor în stat se realizează prin autonomia autorităților publice care le exercită, precum și prin instituirea unor mijloace de colaborare și de control reciproc **5. Putere și reprezentativitate** Art. 2 din Constituție stipulează suveranitatea poporului – puterea de a impune ordinea juridică într-un stat fără imixtiuni. Suveranitatea se exercită prin reprezentativitate alegeri, precum și prin participare directă – referendum. Reprezentativitatea poate fi **directă** – membrii autorității în cauză sunt aleși în mod direct, sau **indirectă** – membrii

	altor autorități care sunt desemnați de organele alese direct **6. Justiția ca putere și serviciu public** Puterea judecătorească este independentă, independență care are ca scop supunerea față de lege a tuturor, inclusiv a celui care o aplică **7. Independența justiției și a judecătorilor** Asigurarea supremației legii poate fi privit ca element fundamental al statului de drept

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
TRAFICUL ȘI CONSUMUL ILICIT DE DROGURI, PRECUM ȘI OPERAȚIUNILE CU PRODUSE SUSCEPTIBILE DE A AVEA EFECTE PSIHOACTIVE

UNITATEA DEÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	TRAFICUL ȘI CONSUMUL ILICIT DE DROGURI, PRECUM ȘI OPERAȚIUNILE CU PRODUSE SUSCEPTIBILE DE A AVEA EFECTE PSIHOACTIVE. CONSECINȚE.
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele IX-XII
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	Educativ
TIPUL DE ACTIVITATE	Activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii”, urmată de dezbatere interactivă
BIBLIOGRAFIE (opţional)	**- Legea nr. 143/2000**privind prevenirea şi combaterea traficului şi consumului ilicit de droguri; - **Legea nr. 194/2011** privind combaterea operaţiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare;
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII	**A. Prezentarea unui caz din practica procurorilor DIICOT.** **B. Consecinţele juridice ale traficului şi consumului ilicit de droguri** Traficul și consumul ilicit de droguri, precum și operațiunile realizate fără drept cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, sunt sancționate în legislația noastră. • **Familiarizarea cu unii termeni folosiţi de legiuitor:**

	✓ **substanţele aflate sub control naţional:** drogurile şi precursorii înscrişi în tabelele-anexă nr. I - IV din Legea nr. 143/2000, care fac parte integrantă din această lege, iar respectivele tabelele pot fi modificate prin înscrierea unei noi plante sau substanţe, prin radierea unei plante sau substanţe ori prin transferarea acestora dintr-un tabel în altul, la propunerea ministrului sănătăţii sau a ministrului afacerilor interne. ✓ **drogurile:** plantele şi substanţele stupefiante ori psihotrope sau amestecurile care conţin asemenea plante şi substanţe, înscrise în tabelele nr. I – III din Legea nr. 143/2000, cu mențiunea că **drogurile de mare risc** sunt înscrise în tabelele nr. I şi II, iar drogurile de risc sunt înscrise în tabelul nr. III. ✓ **precursorii:** substanţe utilizate frecvent în fabricarea drogurilor, înscrise în tabelul nr. IVdin Legea nr. 143/2000, ✓ **inhalanţii** chimici toxici sunt substanţele stabilite ca atare prin ordin al ministrului sănătăţii. ✓ **consumul ilicit de droguri** vizează consumul de droguri aflate sub control naţional, fără prescripţie medicală ✓ **consumatorul** de droguri este persoana care îşi administrează sau permite să i se administreze droguri, în mod ilicit, prin înghiţire, fumat, injectare, prizare, inhalare sau alte căi prin care drogul poate ajunge în organism. ✓ **consumatorul dependent** de droguri: consumatorul care, ca urmare a administrării drogului în mod repetat şi sub necesitate ori nevoie, prezintă consecinţe fizice şi psihice conform criteriilor medicale şi sociale

	✓ **programul integrat de asistenţă a consumatorilor** şi a consumatorilor dependenţi de droguri se înțelege totalitatea serviciilor de sănătate şi a serviciilor de asistenţă psihologică şi socială asigurate în mod integrat şi coordonat persoanelor consumatoare de droguri, prin unităţile medicale, psihologice şi sociale, publice, private şi mixte ✓ **efecte psihoactive**: stimularea sau inhibarea sistemului nervos central al persoanei, având ca rezultat modificări ale funcţiilor şi proceselor psihice şi ale comportamentului ori crearea unei stări de dependenţă, fizică sau psihică. ✓ **consumul de substanțe susceptibile de a avea efecte psihoactive** constă în introducerea în organismul uman a unui produs, indiferent dacă acesta a fost dizolvat, impregnat, dispersat sau diluat, în una dintre următoarele modalităţi: pe cale orală ori injectabilă, inhalare, fumat sau aplicarea externă pe corpul unei persoane, în orice alt mod, în aşa fel încât produsul să ajungă în corpul unei persoane. Toate operaţiunile cu produse care sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive se supun autorizării de către Autoritatea Naţională Sanitară Veterinară şi pentru Siguranţa Alimentelor, denumită A.N.S.V.S.A., iar până la obţinerea autorizaţiei este interzisă desfăşurarea de operaţiuni cu produsul ce face obiectul autorizării. • **Incriminare şi sancționare:** ✓ Faptele de cultivare, producere, fabricare, experimentare, extragere,

	preparare, transformare, oferire, punere în vânzare, vânzare, distribuire, livrare cu orice titlu, trimitere, transport, procurare, cumpărare, deținerea ori alte operațiuni privind circulația drogurilor de risc, fără drept, constituie **infracțiunea de trafic de droguri de risc** și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani şi interzicerea unor drepturi(art. 2 alin. 1 din Legea nr. 143/2000). Dacă aceste fapte au ca obiect droguri de mare risc, constituie infracțiunea de trafic de droguri de mare risc și se pedepsește cu închisoarea de la 5 la 12 ani şi interzicerea unor drepturi (art. 2 alin. 2din Legea nr. 143/2000). ✓ Faptele de introducere sau scoatere din țară, precum și importul ori exportul de droguri de risc, fără drept, constituie infracțiunea de **trafic internațional de droguri de risc** și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani şi interzicerea unor drepturi, (art. 3 alin. 1 din Legea nr. 143/2000). Dacă aceste fapte au ca obiect droguri de mare risc, constituie infracțiunea de trafic de droguri de mare risc și se pedepsește cu închisoarea la 7 la 15 ani şi interzicerea unor drepturi (art. 3 alin. 2 din Legea nr. 143/2000). ✓ Cultivarea, producerea, fabricarea, experimentarea, extragerea, prepararea, transformarea, cumpărarea sau **deţinerea de droguri de risc pentru consum propriu**, fără drept, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă (art. 4 alin. 1 din Legea nr. 143/2000). Dacă aceste fapte au ca obiect droguri de mare risc, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani (art. 4 alin. 2 din Legea nr. 143/2000). ✓ Punerea la dispoziţie, cu ştiinţă, cu orice titlu, a unei locuinţe sau a unui local ori a oricărui alt loc amenajat, în

	care are acces publicul, pentru consumul ilicit de droguri ori tolerarea consumului ilicit în asemenea locuri, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani şi interzicerea unor drepturi (art. 5 din Legea nr. 143/2000). ✓ Furnizarea, în vederea consumului, de inhalanţi chimici toxici unui minor constituie infracțiune și se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 2 ani (art. 8 din Legea nr. 143/2000). ✓ Îndemnul la consumul ilicit de droguri de mare risc, prin orice mijloace, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani (art. 10 din Legea nr. 143/2000). ✓ Fapta persoanei care, fără a deţine autorizaţie eliberată în condiţiile prezentei legi, efectuează, fără drept, operaţiuni cu produse ştiind că acestea sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie infracţiune şi se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă, dacă fapta nu constituie o infracţiune mai gravă (art. 16 alin. 1 din Legea nr. 194/2011). ✓ Fapta persoanei care, fără a deţine autorizaţie eliberată în condiţiile prezentei legi, efectuează, fără drept, operaţiuni cu produse despre care trebuia sau putea să prevadă că sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie infracţiune şi se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă (art. 16 alin. 2 din Legea nr. 194/2011). ✓ Fapta persoanei care, cu intenţie, efectuează fără drept operaţiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, pretinzând sau disimulând că acestea sunt produse autorizate potrivit legii sau a căror comercializare este permisă de lege,

	constituie infracţiune şi se pedepseşte cu închisoare de la un an la 5 ani şi interzicerea unor drepturi, dacă fapta nu constituie o infracţiune mai gravă (art. 17 din Legea nr. 194/2011). Infracţiunile prevăzute de Legea nr. 143/2000 și Legea nr. 194/2011 sunt de competența Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, iar procurorii specializați din cadrul acestei direcții efectuează în mod obligatoriu urmărirea penală pentru respectivele infracțiuni. **C. Prezentarea unor imagini și/sau înregistrări cu privire la droguri** **D. Riscurile consumului de droguri. Consecințe.** Efectele consumului de droguri sunt nocive indiferent de mediul în care se consumă.La început, majoritatea drogurilor creează o trecătoare dispoziție de ”bine”, senzație de euforie, de liniște și exaltare psihică. Pentru o perioadă scurtă, consumatorul cunoaște ”iluzia păcii, a calmului sau a forței”, iar după aceste momente își fac apariția efectele nedorite, de **dependență**, precum și efectele **toxice** asupra sistemului nervos, asupra inimii și a altor organe interne. Consumul de droguri are și **consecințe economice**, determinate de nevoia de bani pentru procurarea substanței, precum și **consecințe sociale**, manifestate prin preocuparea de a procura substanța, iar **efectele psihice** îl îndepărtează pe consumator de familie și prieteni. De asemenea, consumul de droguri are și **consecințe juridice,** în sensul că prin legi se sancționează faptele antisociale generate de procurarea drogurilor sau de efectele lor, iar deținerea de droguri pentru consum și traficare constituie

	infracțiuni pedepsite cu închisoare sau amendă penală. Consumul de droguri poate duce la **deces** datorat bolilor provocate sau prin supradoză. *Toxicomanul de droguri* este cel care manifestă o dependență determinată de consumul de droguri naturale și sintetice, care poate duce la o stare de intoxicare cronică. *Comportamentul toxicomanului* se caracterizează prin: dorința irezistibilă de a consuma droguri și de a le procura prin orice mijloace; dependența psihică și fizică de efectele drogului; tendința de a mări doza de drog; efectele periculoase sunt atât pentru individ, cât și pentru societate. E. **Sunt victima consumului de droguri. Ce pot să fac? Cui mă adresez?** ✓ *Rolul și misiunea Agenției Naționale Antidrog* – Programul integrat de asistenţă a persoanelor consumatoare de droguri ✓ *Servicii de specialitate de dezintoxicare. Centre de evaluare și tratament al toxicomanilor*. (Este recomandabil ca, în cadrul activităţilor de educaţie juridică, să fie implicaţi medici sau psihologi, în echipă cu procurori/judecători, care să releve și perspectiva medicală sau de ordin psihologic a consumului de droguri).

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
IMPLICAREA ÎN PROCESUL DECIZIONAL LA NIVELUL UNITĂȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT, LA NIVELUL COMUNITĂȚII ŞI IA NIVEL NAȚIONAL

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Implicarea în procesul decizional la nivelul unității de învățământ, la nivelul comunității şi la nivel național
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele V- VIII-a (nivel gimnazial) Clasele IX –XII (nivel liceal)
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: o) activitate la nivel curricular p) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Se recomandă ca desfăşurarea activităţii, în mod preponderent, să fie realizată prin utilizarea unor metode active, precum conversaţia euristică, dialogul, exemplificarea, studiul de caz ș.a., plecând, atunci când este posibil, de la experienţele de viaţă /concrete ale elevilor. Utilizarea metodei expunerii se recomandă să fie utilizată numai în situaţia în care, pentru diferitele aspecte ale temei precizate la rubrica „Desfăşurarea activităţii” nu este posibilă utilizarea diferitelor metode active. Se recomandă, pe cât posibil, o alternare a formelor de activitate (frontală, pe grupe/perechi, individuală) şi adecvarea demersului întregii activităţi desfăşurate la particularităţile de vârstă ale elevilor din ciclul gimnazial şi respectiv liceal /clasei de elevi, precum şi la o serie de alte elemente care ţin de specificul claselor la care se realizează activitatea. În desfăşurarea activității, în cadrul unei singure ore, nu este obligatoriu să fie tratate în mod extensiv toate aspectele precizate la rubrica „Desfăşurarea activităţii”, propunătorii activității putând dezvolta, în mod special, numai unele dintre aspectele precizate. Informațiile incluse la rubrica „Desfăşurarea activității” se adresează susținătorilor/propunătorilor activității, însă aceștia

	au libertatea de a opta pentru oricare alte informații, în acord cu subiectul/tema propusă. Informațiile și precum și limbajul utilizat vor fi adecvate permanent la particularitățile de vârstă/înțelegere ale elevilor.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României, Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011 cu modificările şi completările ulterioare, Statutul elevului aprobat prin Ordinul ministrului educaţiei naţionale şi cercetării ştiinţifice nr. 4.742/2016, Legea nr. 215/2001 privind administraţia publica locala, cu modificările şi completările ulterioare, Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informaţiile de interes public, cu modificările şi completările ulterioare, Legea nr. 52/2003 privind transparenţa decizională în administraţia publică, Hotărârea Guvernului României nr. 561/2009 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile, la nivelul Guvernului, pentru elaborarea, avizarea și prezentarea proiectelor de documente de politici publice, a proiectelor de acte normative, precum și a altor documente, in vederea adoptării/aprobării, O.G. nr. 27/2002 privind reglementarea activităţii de soluţionare a petiţiilor, cu modificările şi completările ulterioare.
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	În cadrul temei vor fi detaliate în mod adecvat, în raport cu specificul claselor şi particularităţile de vârstă ale elevilor, următoarele aspecte: **I.** Implicarea în procesul decizional la nivelul unității de învățământ **1)** Cadrul legislativ care permite implicarea în procesul decizional la nivelul unităţii de învăţământ şi principalele modalităţi/forme de implicare. Printre reglementările care asigură implicarea elevilor, în mod direct sau prin reprezentanţi, în procesul decizional la nivelul unităţii de învăţământ se regăsesc: • **Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011 cu modificările și completările ulterioare**, prevede la **Art. 3** “Principiile care guvernează învățământul preuniversitar și superior, precum și învățarea pe tot parcursul vieții din Romania sunt: (...) t) principiul fundamentării deciziilor pe dialog si consultare;

	u) principiul respectării dreptului la opinie al elevului/studentului ca beneficiar direct al sistemului de învățământ. • **Statutul elevului**, aprobat prin Ordinul ministrului educaţiei naţionale şi cercetării ştiinţifice nr. 4.742/2016, reprezintă principala reglementare care stabileşte modul de implicarea elevilor în procesul decizional la nivelul unităţii de învăţământ. Conform **Art. 4** "Învăţământul preuniversitar este centrat pe elev. **Toate deciziile majore sunt luate prin consultarea reprezentanţilor elevilor, respectiv a Consiliului Naţional al Elevilor şi a altor organisme reprezentative ale elevilor**, precum şi prin consultarea obligatorie a reprezentanţilor federaţiilor sindicale, a beneficiarilor secundari şi terţiari, respectiv a structurilor asociative reprezentative ale părinţilor, a reprezentanţilor mediului de afaceri, a autorităţilor administraţiei publice locale şi a societăţii civile." **Capitolul al V-lea Reprezentarea elevilor**, prevede: "Moduri de asociere în vederea reprezentării, Art. 30 În vederea reprezentării drepturilor şi intereselor elevilor, aceştia se pot asocia în: **a) consiliul elevilor;** **b) asociaţiile reprezentative ale elevilor;** Moduri de reprezentare Art. 31 Interesele şi drepturile elevilor sunt reprezentate şi apărate prin: **a) participarea reprezentanţilor elevilor în organismele, foruri, consilii, comisii şi alte organisme şi structuri asociative care au impact asupra sistemului educaţional;** **b) participarea reprezentanţilor elevilor aleşi în organismele administrative şi forurile decizionale sau consultative din cadrul unităţii de învăţământ liceal şi profesional;** **c) participarea reprezentantului elevilor în Consiliul de Administraţie al unităţii de învăţământ, conform legii;** **d) depunerea de memorandumuri, petiţii, plângeri, solicitări sau altele asemenea, după caz;**

	e) transmiterea de comunicate de presă, luări publice de poziţie şi alte forme de comunicare publică; **f) alte modalităţi de exprimare a doleanţelor, drepturilor şi poziţiei reprezentaţilor elevilor, inclusiv organizarea de acţiuni de protest, cu respectarea normelor legale în vigoare”** **Capitolul al VI-lea Asocierea elevilor**, precum şi **Capitolul al VII-lea Consiliul Şcolar al Elevilor,** reglementează modul de organizare al formelor de asociere a elevilor, precum şi atribuţiile acestora care permit, inclusiv, participarea la procesul decizional de la nivelul unităţii de învăţământ. **2)** Cadrul legislativ care asigură implicarea cetăţenilor în procesul decizional la atât la nivelul comunităţii locale, cât şi la nivel naţional se fundamentează pe prevederile **Constituţiei României**, care sunt în acord cu prevederile **Declaraţiei Universale a Drepturilor Omului** (art. 21 din Declaraţia Universală a Drepturilor Omului stabileşte: „Orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice ale ţării sale, fie direct, fie prin reprezentanţi liber aleşi. Orice persoană are dreptul de acces egal la funcţiile publice din ţara sa.”) Indiferent de nivel, implicarea cetăţenilor presupune parcurgerea mai multor etape, respectiv, **informarea**, **consultarea** şi **participarea efectivă a cetăţenilor la luarea deciziilor**, ca elemente ce definesc **cetăţenia activă.** **Cetăţenia activă** poate fi înţeleasă drept cetăţenie democratică, care se bazează pe un set de drepturi şi libertăţi fundamentale garantate de lege, precum şi pe obligaţii corelative, dar care garantează nu numai faptul că cetăţenii îşi pot alege reprezentanţii în Parlament sau în cadrul structurilor autorităţile publice locale, ci şi faptul că aceştia participă/sunt consultaţi la/în procesul de elaborare a politicilor publice, proiectelor normative şi a deciziilor de interes public la nivel central şi local. În concluzie, cetăţenia activă se identifică, în cea mai mare măsură cu participare directă a cetăţenilor la luarea deciziilor la nivel comunitar.

	Principalele forme ale participării cetăţeneşti, incluzând implicarea în procesul decizional, sunt: • **participarea la alegerile locale sau generale** • **drept de iniţiativă legislativă, conform prevederilor legale** • **participarea la procesul de consultare în elaborarea programelor/proiectelor de acte normative/politicilor publice, în diferite domenii** • **accesul la informaţii care vizează derularea unor programe/proiecte/politici publice, în diferite domenii** • **participarea la referendumuri locale şi naţionale** • **contactarea directă a reprezentanţilor diferitelor autorităţi şi instituţii** • **propunerea de iniţiative cetăţeneşti la nivel local şi naţional** • **participarea la adunări ale cetăţenilor, ședințe publice, audieri publice, sondaje publice etc.** • **participarea la demonstraţii, mitinguri, pichetări etc.** • **adresarea de scrisori, petiţii, memorii către autorităţi**

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
COMUNITATEA ÎN CARE TRĂIM. RAPORTURILE CU CEILALȚI MEMBRI AI SOCIETĂȚII

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Comunitatea în care trăim. Raporturile cu ceilalți membri ai societății.
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasa pregătitoare-clasa a IV-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: q) activitate la nivel curricular r) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Se recomandă ca desfășurarea activității, în mod preponderent, să fie realizată prin utilizarea unor metode active, precum conversația euristică, dialogul, exemplificarea, studiul de caz ș.a., plecând, atunci când este posibil, de la experiențele de viață din de viață/concrete ale elevilor. Utilizarea metodei expunerii se recomandă să fie utilizată numai în situația în care, pentru diferitele aspecte ale temei precizate la rubrica „Desfășurarea activității" nu este posibilă utilizarea diferitelor metode active. Se recomandă utilizarea unor imagini, inclusiv în format digital, fie ca suport introductiv în prezentarea diferitelor tipuri de comunitate şi a raporturilor dintre membrii societății, fie pentru exemplificarea/studiile de caz propuse şi/sau obținerea de feed-back în raport cu diferitele aspecte prezentate. Se recomandă, pe cât posibil, o alternare a formelor de activitate (frontală, pe grupe/perechi, individuală) şi adecvarea demersului întregii activități desfășurate la particularitățile de vârstă ale elevilor din ciclul primar/clasei de elevi, precum şi la o serie de alte elemente care țin de specificul claselor la care se realizează activitatea. În desfășurarea activității, în cadrul unei singure ore, nu este obligatoriu să fie tratate în mod extensiv toate aspectele precizate la rubrica „Desfășurarea activității", propunătorii

	activității putând dezvolta, în mod special, numai unele dintre aspectele precizate. Informațiile incluse la rubrica „Desfășurarea activității" se adresează susținătorilor/propunătorilor activității, însă aceștia au libertatea de a opta pentru oricare alte informații, în acord cu subiectul/tema propusă. Informațiile și precum și limbajul utilizat vor fi adecvate permanent la particularitățile de vârstă/înțelegere ale elevilor.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României, Legea nr. 215/2001 privind administrația publica locala, cu modificările și completările ulterioare,
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	În cadrul temei vor fi detaliate în mod adecvat, în raport cu specificul claselor şi particularităţile de vârstă ale elevilor, următoarele aspecte: **I.** Identificarea diferitele comunităţi din care elevii efectiv fac parte/din care putem face parte în calitatea generică de fiinţe sociale şi care are în vedere existenţa noastră în cadrul diferitelor grupuri şi, respectiv, comunităţi umane, precum: 1) Comunitatea educaţională (şcoala) 2) Comunitatea locală (sat, comună, oraş/municipiu) 3) Comunitatea naţională (ţara/ţara natală şi calitatea de cetăţean al ţării) 4) Comunitatea europeană (Uniunea Europeană şi calitatea de cetăţean al UE) 5) Comunitatea umană (calitatea de fiinţă umană/locuitor al Terrei) **II.** Precizarea principalelor caracteristici ale diferitelor comunităţi identificate din care elevii efectiv fac parte/din care putem face parte în calitatea noastră generică de fiinţe sociale. **III.** Raporturile noastre cu ceilalţi membri ai societăţii şi reglementarea lor. 1) Tipuri de raporturi/relaţii în cadrul diferitelor comunităţi umane: • Prosociale: (ajutorare, cooperare, competiție, toleranță, sprijin, voluntariat ș.a.). Exemplificări/studiu de caz.

	• Antisociale (conflictuale, agresive ş.a.). Exemplificări/studiu de caz. 2) Reglementarea relaţiilor interumane: reguli nescrise (reguli/norme morale şi cutume, obiceiuri şi tradiţii); reguli scrise (norme juridice*). Exemplificări ale normelor nescrise şi ale normelor scrise (norme juridice*). *Se recomandă ca elemente minimale introductive referitoare la normele juridice să fie avute în vedere numai la nivelul caselor a III-a şi a IV-a.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
COMPORTAMENTE BAZATE PE NORME

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Comportamente bazate pe norme
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasa pregătitoare – clasa a II-a; Clasa a III-a – clasa a IV-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: s) activitate la nivel curricular t) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Se recomandă ca desfăşurarea activităţii, în mod preponderent, să fie realizată prin utilizarea unor metode active, precum conversaţia euristică, dialogul, exemplificarea, studiul de caz ş.a., plecând, atunci când este posibil, de la experienţele de viaţă /concrete ale elevilor. Utilizarea metodei expunerii se recomandă să fie utilizată numai în situaţia în care, pentru diferitele aspecte ale temei precizate la rubrica „Desfăşurarea activităţii” nu este posibilă utilizarea diferitelor metode active. Se recomandă, pe cât posibil, o alternare a formelor de activitate (frontală, pe grupe/perechi, individuală) şi adecvarea demersului întregii activităţi desfăşurate la particularităţile de vârstă ale elevilor din ciclul primar/clasei de elevi, precum şi la o serie de alte elemente care ţin de specificul claselor la care se realizează activitatea. În desfăşurarea activităţii, în cadrul unei singure ore, nu este obligatoriu să fie tratate în mod extensiv toate aspectele precizate la rubrica „Desfăşurarea activităţii”, propunătorii activităţii putând dezvolta, în mod special, numai unele dintre aspectele precizate. Informaţiile incluse la rubrica „Desfăşurarea activităţii” se adresează susţinătorilor/propunătorilor activităţii, însă aceştia au libertatea de a opta pentru oricare alte informaţii, în acord cu subiectul/tema propusă.

	Informațiile și precum și limbajul utilizat vor fi adecvate permanent la particularitățile de vârstă/înțelegere ale elevilor.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României; Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011 cu modificările şi completările ulterioare; Statutul elevului aprobat prin Ordinul ministrului educaţiei naţionale şi cercetării ştiinţifice nr. 4.742/2016; OMEN nr. 3.027/2018 pentru modificarea și completarea Anexei - Regulament - cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar la OMENCS nr. 5079/2016 privind aprobarea ROFUIP, OMENCS nr. 5079/2016 privind aprobarea ROFUIP; Educație pentru valori comportamentale și atitudini (disciplină opțională) – Ghid de proiectare curriculară pentru clasa pregătitoare; Programa școlară pentru disciplina Educație pentru societate – clasa pregătitoare; Programa școlară pentru disciplina Educație civică clasele a III-a – a IV - a
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	Norma = comportamentul considerat dezirabil într-o anumită situație socială (la clasă, în familie, în grupul de prieteni, la cinema etc.). Rolul normei este acela de a permite/facilita relații sociale pozitive, lipsite de conflicte, bazate pe încredere, respect, toleranță. Normele sunt de două mari tipuri: - Formalizate/Scrise: acestea, au, cel mai adesea, caracter legal; ele sunt precizate în documente precum: constituția țării, acte care reglementează sistemul de educație (legea educației, statutul elevului, regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ), codul penal, codul rutier etc. - Informale/Nescrise; acestea pot fi cuprinse în cadrul unor seturi de reguli care reglementează conduita morală, comportamentală a indivizilor în diferite contexte sociale, precum: norme morale, coduri de conduită, tradiții, obiceiuri, ritualuri Normele stipulate în documentele legislative se precizează prin intermediul drepturilor și obligațiilor. Drepturile fac referire la ceea ce se oferă unei persoane în diverse contexte sociale (în cazul elevilor: la educație gratuită, la respect, la integritate fizică și psihologică etc.), iar obligațiile la ceea ce trebuie să facă/să respecte (în cazul elevilor: să frecventeze școala, să păstreze liniștea în timpul orelor, să respecte integritatea fizică și psihologică a celorlalți, să păstreze în bune condiții manualele primite, etc.).

	Statutul elevului stabilește următoare tipuri de drepturi și de obligații ale elevilor: - Drepturi: educaționale; de asociere și de exprimare; sociale; - Obligații: îndatoriri și interdicții. Pentru a se asigura respectarea obligațiilor, sunt stipulate sancțiuni/pedepse care se administrează în caz de încălcare a acestora. Oferim în continuare câteva exemple de norme de comportament/relaționare socială instituite prin legislație care reglementează activitatea școlară: Art.4, OMENCS nr. 5079/2016 actualizat prin OMEN nr. 3.027/2018: ”Unitățile de învățământ se organizează și funcționează independent de orice ingerințe politice sau religioase, în incinta acestora fiind interzise crearea și funcționarea oricăror formațiuni politice, organizarea și desfășurarea activităților de natură politică și prozelitism religios, precum și orice formă de activitate care încalcă normele de conduită morală și conviețuire socială, care pun în pericol sănătatea, integritatea fizică sau psihică a copiilor/elevilor sau a personalului din unitate.” Art.40, OMENCS nr. 5079/2016 actualizat prin OMEN nr. 3.027/2018 : Alin. 4 – ”Personalului din învățământul preuniversitar îi este interzis să desfășoare acțiuni de natură să afecteze imaginea publică a copilului/elevului și viața intimă, privată sau familială a acestuia sau ale celorlalți salariați din unitate.” Alin. 5 – ”Personalului din învățământul preuniversitar îi este interzis să aplice pedepse corporale, precum și să agreseze verbal, fizic sau emoțional copiii/elevii și/sau colegii.” Art. 7.f din OMENCS nr. 4472/2016 pentru aprobarea Statutului elevului ”niciun elev nu este supus discriminării sau hărţuirii pe criterii de rasă, etnie, limbă, religie, sex, convingeri, dizabilităţi, naţionalitate, cetăţenie, vârstă, orientare sexuală, stare civilă, cazier, tip de familie, situaţie socio-economică, probleme medicale, capacitate intelectuală sau alte criterii cu potenţial discriminatoriu” Norme de conduită (comportament) în societate:

	- Reguli de politeţe: formule de salut, formule de adresare şi de mulţumire, reguli elementare în conversaţie - Norme de conduită în contexte familiare: la şcoală, în familie, pe stradă, în mijloacele de transport în comun, în sala de spectacole, în excursie, la muzeu, în raport cu mediul înconjurător/natural etc. Normele de comportament și regulile de politețe se bazează pe principii moral-valorice precum: respect, grijă, cooperare. Normele de comportament și regulile de politețe se învață prin: - Explicitare verbală de către o persoană din grup care le cunoaște - Observare și imitare - Sancționare din partea celorlalți în caz de încălcare a regulilor Normele care ghidează comportamentele sunt puternic ancorate în grupurile de apartenență ale elevului: - Familia - Grupul de prieteni - Grupul de colegi - Comunitatea de locuire Modalități/contexte în cadrul cărora elevii pot deprinde realizarea de comportamente bazate pe norme: - Salutarea, respectiv utilizarea formulelor de politețe (cu) alte persoane în diverse contexte sociale, având în vedere elemente precum: vârsta, sexul, educația, relația de familiaritate, locul/contextul întâlnirii etc.; - Respectarea unor reguli de bună conduită în cadrul comunicării/interacțiunilor sociale, precum: ascultarea punctului de vedere al celuilalt fără a-l întrerupe; urcarea în mijloacele de transport în comun prin căile de acces indicate; folosirea benzii/scării rulante prin partea dreaptă a acesteia (la metrou, în magazin, mall etc.); luarea cuvântului la clasă după ce semnalizează intenția; așteptarea și respectarea rândului la coadă; respectarea orelor de liniște afișate la avizier; respectarea credințelor/simbolurilor/valorilor altor persoane etc.; - Recunoașterea greșelilor proprii și cererea de scuze pentru lezarea altor persoane; - Înțelegerea și respectarea regulilor de joc (de cărți, social, game-board etc.) și solicitarea de explicații/detalii atunci când nu înțelege ceva;

	- Respectarea bunelor maniere la masă: mulțumire pentru servire; respectarea unor forme de adresare; adresarea de aprecieri pentru calitatea mâncării; abținerea de la a râgâi, a vorbi cu gura plină etc. - Respectarea unor norme de igienă personală precum: spălatul pe mâini înainte de masă/la sosirea acasă; spălarea pe dinți după mese; spălarea pe picioare înainte de culcare; aerisirea camerei; curățarea spațiului de lucru etc.; - Înțelegerea rolului pe care normele morale îl joacă în relaționarea socială, prin facilitarea cooperării, comunicării și înțelegerii reciproce; - Înțelegerea rolului pe care normele civice (de comportament în comunitate) îl joacă în relaționarea socială, în grup mai mare sau mai mic, în direcția întăririi relațiilor dintre persoane și a realizării unor deziderate/obiective/interese comune; - Înțelegerea faptului că diferite grupuri sociale au obiceiuri, tradiții, simboluri diferite, iar acceptarea și respectarea acestora poate conduce la o mai bună relaționare socială între indivizi, respectiv grupuri. Respectarea normelor de conviețuire și relaționare socială de către persoane conduce la consecințe pozitive pentru acestea, precum: acceptarea și aprecierea din partea celorlalți; relații sociale cooperante, lipsite de conflicte; stare de bine a celor implicați; câștigarea respectului celorlalți etc. Nerespectarea normelor de conviețuire și relaționare socială poate, conduce, dimpotrivă, la situații/consecințe precum: dezaprobare sau respingere din partea altora; relații sociale tensionate, conflictuale; stare de tensiune, de nervozitate a celor implicați; inadecvare la diferite contexte/reguli sociale; eliminare sau marginalizare în cadrul anumitor grupuri sociale etc. Propunem, în continuare, exemplificarea unor activități de învățare care pot fi desfășurate pentru formarea în rândul elevilor a unor competențe specifice: • Identificarea formelor de salut potrivite unor contexte sociale: selectarea formei de salut potrivită în funcție de detaliile furnizate cu privire la context și caracteristici ale persoanelor participante; recunoașterea unor forme de salut nepotrivite unui anumit context social; realizarea

	unui dialog/joc de rol care implică folosirea unor formule de salut adecvate contextului dat; • Simularea/derularea unor dialoguri simple în diferite contexte: folosirea dialogului între colegi; audierea unor dialoguri și identificarea comportamentelor/formelor corecte/greșite de adresare; identificarea și folosirea unei tonalități/viteze și a unui volum de vorbire potrivite situației de dialog; • Cunoașterea și folosirea normelor de conduită în situații familiare: observarea și descrierea unor comportamente de acasă/de la școală; identificarea normelor corecte/incorecte de comportament pentru diferite situații sociale; imaginarea și aplicarea unor gratificații/stimulente pentru folosirea corectă de către colegi a formelor de comportament; discutarea unor proverbe/zicători/povești/fabule care conțin referiri/trimiteri la norme comportamentale; • Folosirea unor norme de bună conduită în clasă/școală: identificarea și folosirea de reguli de comportament care să faciliteze respect, încredere, înțelegere, cooperare; vizionarea nor filme/desene animate și discutarea corectitudinii/incorectitudinii comportamentelor folosite; • Identificarea expresiilor emoționale proprii și ale celorlalți și folosirea acestora pentru o mai bună comunicare socială: mimarea și ghicirea unor stări emoționale pozitive și negative; exprimarea stărilor emoționale pozitive sau negative în diverse contexte într-un mod asertiv, indicând ce anume simte și ce crede că a generat acel lucru.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
NORME ŞI COMPORTAMENTE (PRO-SOCIALE; ANTISOCIALE)

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Norme şi comportamente (pro-sociale; antisociale)
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele V- VIII-a (nivel gimnazial) Clasele IX –XII (nivel liceal)
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: u) activitate la nivel curricular v) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Se recomandă ca desfăşurarea activităţii, în mod preponderent, să fie realizată prin utilizarea unor metode active, precum conversaţia euristică, dialogul, exemplificarea, studiul de caz ș.a., plecând, atunci când este posibil, de la experienţele de viaţă /concrete ale elevilor. Utilizarea metodei expunerii se recomandă să fie utilizată numai în situaţia în care, pentru diferitele aspecte ale temei precizate la rubrica „Desfăşurarea activităţii” nu este posibilă utilizarea diferitelor metode active. Se recomandă, pe cât posibil, o alternare a formelor de activitate (frontală, pe grupe/perechi, individuală) şi adecvarea demersului întregii activităţi desfăşurate la particularităţile de vârstă ale elevilor din ciclul gimnazial şi respectiv liceal /clasei de elevi, precum şi la o serie de alte elemente care ţin de specificul claselor la care se realizează activitatea. În desfăşurarea activităţii, în cadrul unei singure ore, nu este obligatoriu să fie tratate în mod extensiv toate aspectele precizate la rubrica „Desfăşurarea activităţii”, propunătorii activităţii putând dezvolta, în mod special, numai unele dintre aspectele precizate. Informaţiile incluse la rubrica „Desfăşurarea activităţii” se adresează susţinătorilor/propunătorilor activităţii, însă aceştia au libertatea de a opta pentru oricare alte informaţii, în acord cu subiectul/tema propusă.

	Informațiile și precum și limbajul utilizat vor fi adecvate permanent la particularitățile de vârstă/înțelegere ale elevilor.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României, Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011 cu modificările şi completările ulterioare, Statutul elevului aprobat prin Ordinul ministrului educaţiei naţionale şi cercetării ştiinţifice nr. 4.742/2016, OMEN nr. 3.027/2018 pentru modificarea și completarea Anexei - Regulament - cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar la OMENCS nr. 5079/2016 privind aprobarea ROFUIP, OMENCS nr. 5079/2016 privind aprobarea ROFUIP Păun, Emil, Școala. Abordare sociopedagogică, Editura Polirom, Iași, 1999
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	Normele sunt seturi de reguli cu privire la comportament care stabilesc ceea ce este adecvat/dezirabil în diverse contexte sociale. Rolul lor este acela de a facilita relaționarea socială. Acest deziderat se realizează prin sancționarea negativă (pedepsirea) comportamentelor negative/indezirabile/antisociale și prin recompensarea celor dezirabile, pozitive/prosociale. Normele sunt formulate, în general, prin următoarele modalități: - Formale/Scrise: acestea, au, cel mai adesea, caracter legal; ele sunt precizate în documente precum: constituția țării, acte care reglementează sistemul de educație (legea educației, statutul elevului, regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ), codul penal, codul rutier etc. - Informale/Nescrise; acestea pot fi cuprinse în cadrul unor seturi de reguli care reglementează conduita morală, comportamentală a indivizilor în diferite contexte sociale, precum: norme morale, coduri de conduită, tradiții, obiceiuri, ritualuri. Normele stipulate în documentele legislative se precizează prin intermediul drepturilor și obligațiilor. Drepturile fac referire la ceea ce se oferă unei persoane în diverse contexte sociale (în cazul elevilor: la educație gratuită, la respect, la integritate fizică și psihologică etc.), iar obligațiile la ceea ce trebuie să facă/să respecte (în cazul elevilor: să frecventeze școala, să păstreze liniștea în timpul orelor, să respecte integritatea fizică și psihologică a celorlalți, să păstreze în bune condiții manualele primite etc.).

	Statutul elevului stabilește următoare tipuri de drepturi și de obligații ale elevilor: - Drepturi: educaționale; de asociere și de exprimare; sociale; - Obligații: îndatoriri și interdicții. Pentru a se asigura respectarea obligațiilor, sunt stipulate sancțiuni/pedepse care se administrează în caz de încălcare a acestora. Oferim în continuare câteva exemple de norme de comportament/relaționare socială instituite prin legislație care reglementează activitatea școlară: Art.4, OMENCS nr. 5079/2016 actualizat prin OMEN nr. 3.027/2018: ”Unitățile de învățământ se organizează și funcționează independent de orice ingerințe politice sau religioase, în incinta acestora fiind interzise crearea și funcționarea oricăror formațiuni politice, organizarea și desfășurarea activităților de natură politică și prozelitism religios, precum și orice formă de activitate care încalcă normele de conduită morală și conviețuire socială, care pun în pericol sănătatea, integritatea fizică sau psihică a copiilor/elevilor sau a personalului din unitate.” Art.40, OMENCS nr. 5079/2016 actualizat prin OMEN nr. 3.027/2018 : Alin. 4 – ”Personalului din învățământul preuniversitar îi este interzis să desfășoare acțiuni de natură să afecteze imaginea publică a copilului/elevului și viața intimă, privată sau familială a acestuia sau ale celorlalți salariați din unitate.” Alin. 5 – ”Personalului din învățământul preuniversitar îi este interzis să aplice pedepse corporale, precum și să agreseze verbal, fizic sau emoțional copiii/elevii și/sau colegii.” Art. 7.f din OMENCS nr. 4472/2016 pentru aprobarea Statutului elevului ”niciun elev nu este supus discriminării sau hărțuirii pe criterii de rasă, etnie, limbă, religie, sex, convingeri, dizabilități, naționalitate, cetățenie, vârstă, orientare sexuală, stare civilă, cazier, tip de familie, situație socio-economică, probleme medicale, capacitate intelectuală sau alte criterii cu potențial discriminatoriu” **Norme explicite**: sunt normele prescriptive (care impun anumite comportamente, relații sociale), cunoscute, clar exprimate;

	documentele care reglementează activitatea din cadrul școlilor, stabilind, printre altele, drepturi și responsabilități și moduri specifice de acțiune, pun în practică norme explicite. Dat fiind caracterul lor explicit, prescriptiv, respectarea lor este obligatorie. **Norme implicite**: sunt normele ascunse, care se construiesc în cadrul grupului. Cel mai adesea, ele sunt cunoscute doar prin observarea relațiilor sociale care au loc în interiorul acestuia și între el și alte grupuri, din exteriorul său. Ele se construiesc în decursul diferitelor activități (de socializare, de învățare) și sunt specifice și contextuale. Ele se învață în decursul participării elevilor la activitățile respective: - sunt comunicate/explicitate de cineva care le cunoaște; - sunt învățate/recunoscute prin observare și respectare/imitare în cadrul participării la activități; - sunt învățate în urma aplicării de pedepse sau sancțiuni pentru încălcarea lor. Normele implicite pot avea în vedere aspecte precum: ținuta vestimentară; tipurile și varietatea umorului folosit/admis în cadrul interacțiunilor sociale (ironie, autoironie, bășcălie, sarcasm etc.); tipul de consum cultural (muzică, cinema, reviste, situri web etc.); limbajul folosit și medium-urile/tehnologii utilizate (facebook, twitter, SMS, chat, telefonie mobilă etc.). Este important de reținut că normele implicite pot interfera negativ cu normele care guvernează comportamente prosociale, mai ales în situația în care elevii apreciază sau observă că au de câștigat în acest fel. De exemplu, dacă, folosind anumite comportamente antisociale (umilire, îmbrâncire, ironizare etc.), ei câștigă respect, simpatie, apreciere din partea unor colegi, atunci cresc șansele ca astfel de comportamente să fie menținute și chiar multiplicate. Cunoașterea normelor specifice anumitor situații / contexte sociale permite persoanelor să se orienteze și să se adapteze, normele având rol reglator social. Ele stabilesc ceea ce se poate face, spune, exprima într-un anume context social (în clasă, în oră, în incinta școlii, în grupul de prieteni, la o petrecere, la cinema etc.) și ceea ce nu se poate / nu este permis. Chestiunile nepermise / interzise sunt, de regulă, acelea care, dacă ar fi permise, ar afecta negativ bunul mers al relațiilor sociale în acele contexte. Astfel de perturbări pot fi: furtul și/sau distrugerea de patrimoniu și/sau material didactic; lezarea integrității fizice

	și/sau psihologice a altor persoane; perturbarea liniștii în decursul orelor; privarea de drepturi personale (de exprimare, educaționale, sociale etc.) etc. Comportamentele prosociale sunt acelea care contribuie la relații sociale bazate pe încredere, respect, acceptare, grijă, ajutorare, compasiune și cooperare. Exemple de astfel de comportamente sunt: ajutorarea unui coleg cu dizabilități să intre în clădire, ajutorarea unui coleg la lecții, cooperarea între mai mulți elevi în rezolvarea unei sarcini școlare, medierea conflictelor dintre colegi, apărarea unui coleg față de amenințare sau bullying etc. Valori/atitudini care pot contribui la conturarea unor norme și comportamente prosociale: respect; acceptare; deschidere; compasiune; onestitate; toleranță; cooperare; solidaritate etc. Comportamentele antisociale conduc la relații sociale cu probleme, lipsite de încredere, grijă, respect, cooperare. Astfel de comportamente se pot manifesta prin: amenințarea unui coleg, desconsiderarea (luarea la mișto), furtul unor obiecte personale care aparțin colegilor, răspândirea de informații denigratoare la adresa unor colegi/profesori, distrugerea de mobilier școlar etc. Acte precum discriminarea sau segregarea pe considerente de gen, etnie, aspect fizic, nevoi speciale, orientare sexuală, statut socio-economic, sunt tot manifestări antisociale, ele generând disensiuni/conflicte în cadrul grupurilor de elevi. Comportamentele prosociale duc la întărirea relațiilor din cadrul grupului, în timp ce acelea antisociale duc la dezbinare, conflict, neîncredere. Comportamentele antisociale (furt, amenințare, violență fizică, bullying) trebuie sancționate negativ, pentru a fi descurajate. În lipsa unei astfel de sancționări, este foarte posibil ca acele comportamente să fie imitate de alți elevi și/sau să fie repetate de elevii care le-au realizat anterior. Valori/atitudini care conduc la comportamente antisociale: discriminare; intoleranță; egoism; neîncredere; respingere; falsitate; abuzare/umilire/ridiculizare; competiție excesivă etc. Pentru a preveni realizarea de comportamente antisociale, regulamentul școlii/clasei conține precizări specifice concrete, inclusiv în termeni de sancțiuni atribuibile în caz de realizare.

	Aceste regulamente trebuie dezbătute și completate cu propuneri venite din partea elevilor. Comportamentele prosociale pot fi încurajate prin promovarea unei cooperări și a unei inter-cunoașteri reciproce între elevi. Aceasta se poate face prin activități de învățare realizate în grupuri mixte, prin exerciții de descoperire reciprocă cu privire la tradiții, obiceiuri, reguli de politețe și de adresare existențe în cadrul familiilor/comunităților de proveniență ale elevilor. În vederea identificării/conștientizării situației din clasă/școală cu privire la comportamente antisociale, se pot avea în vedere discuții cu elevii care să investigheze incidența/frecvența/intensitatea unor acțiuni precum cele de mai jos: - folosesc expresii jignitoare între ei, referitoare la apartenența etnică - folosesc expresii jignitoare între ei, referitoare la apartenența religioasă - folosesc expresii jignitoare la adresa unor colegi cu dizabilități - folosesc expresii jignitoare între ei, în legătură cu felul în care arată sau se comportă - folosesc expresii jignitoare referitoare la situația materială, financiară - se ceartă, au conflicte - înjură, folosesc expresii urâte - sunt violenți (bătăi, îmbrânceli etc.) - au alte comportamente umilitoare la adresa colegilor - își șantajează unii colegi - fură diferite lucruri ale colegilor - agresează sexual pe unii colegi - se hărțuiesc în mediul online (Internet, rețele de socializare, email, telefon etc.)

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
RELATIA CU AUTORITATILE PUBLICE CENTRALE, LOCALE ŞI ALTE AUTORITĂŢI

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Relatia cu autoritatile publice centrale, locale şi alte autorităţi
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele a-IX-a, X-a, XI-a şi a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: a) activitate la nivel curricular b) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii”, urmată de dezbatere interactivă şi prezentarea câte unui model de cerere de solicitare de informaţii de interes public şi de reclamaţie administrativă, modele care se regăsesc în anexele prezentei fişe. Se va explica că modele de cerere prezentate sunt orientative, acestea putând avea şi alte forme, însă orice formă va adopta solicitantul aceasta va trebui să includă datele de identificare a solicitantului, informaţiile cerute şi adresa la care se solicită comunicarea răspunsului.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României, Legea nr. 90/2001 privind organizarea si functionarea Guvernului Romaniei si a ministerelor, cu modificarile si completarile ulterioare, Legea nr. 215/2001 privind administratia publica locala, cu modificările şi completările ulterioare, Legea nr. 340/2004 privind institutia prefectului, cu modificările şi completările ulterioare, Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informatiile de interes public, cu modificările şi completările ulterioare, O.G. nr. 27/2002 privind reglementarea activităţii de soluţionare a petiţiilor, cu modificările şi completările ulterioare, Legea nr. 544/2004 privind contenciosul administrativ, cu modificările şi completările ulterioare.
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	

CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	În cadrul temei vor fi detaliate în mod adecvat nivelului de dezvoltare al elevilor, urmatoarele: **1)** aspectele relevante din Tilul III – **Autoritatile publice** - din Constitutia Romaniei si anume explicarea art. 61, 62, 67 şi 68 referitoare la Parlamentul României, art. 80, 81 si 83 referitoare la Presedintele Romaniei, art. 102, 103, 107 şi 108 referitoare la Guvernul României, art. 116 si 117 referitoare la administratia publica centrala de specialitate (ministerele) si art. 121, 122 si 123 referitoare la administratia publica locala (consiliul local, primarul, consiliul judetean si prefectul), pentru a oferi informaţii minimale cu privire la constituirea şi atribuţiile acestor autoritati publice. Astfel, se vor explica şi detalia cel puţin următoarele informaţii: **Parlament** - este organul reprezentativ suprem al poporului român şi unica autoritate legiuitoare a ţării. - este alcătuit din Camera Deputaţilor şi Senat. - Camera Deputaţilor şi Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat - numărul deputaţilor şi al senatorilor se stabileşte în raport cu populaţia ţării. - Camera Deputaţilor şi Senatul adoptă legi, hotărâri şi moţiuni - şedinţele celor două Camere sunt publice, însă camerele pot hotărî ca anumite şedinţe să fie secrete. **Preşedintele României** - reprezintă statul român şi este garantul independenţei naţionale, al unităţii şi al integrităţii teritoriale a ţării. - veghează la respectarea Constituţiei şi la buna funcţionare a autorităţilor publice. În acest scop, Preşedintele exercită funcţia de mediere între puterile statului, precum şi între stat şi societate - este ales prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat. Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, majoritatea de voturi ale alegătorilor înscrişi în listele electorale. În cazul în care nici unul dintre candidaţi nu a întrunit această majoritate, se organizează al doilea tur de scrutin, între primii doi candidaţi stabiliţi în ordinea numărului de voturi obţinute în primul tur. Este declarat ales candidatul care a obţinut cel mai mare număr de voturi. Nici o persoană nu poate îndeplini funcţia de Preşedinte al României decât pentru cel mult două mandate. Acestea pot fi şi succesive. - mandatul Preşedintelui României este de 5 ani şi se exercită de la data depunerii jurământului. **Guvern**

	- asigură realizarea politicii interne şi externe a ţării şi exercită conducerea generală a administraţiei publice. - este alcătuit din prim-ministru, miniştri şi alţi membri - primul-ministru conduce Guvernul şi coordonează activitatea membrilor acestuia, respectând atribuţiile ce le revin. - Guvernul adoptă hotărâri şi ordonanţe (hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor, iar ordonanţele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare – se va explica ce înseamnă o astfel de lege). - hotărârile şi ordonanţele adoptate de Guvern se semnează de primul-ministru, se contrasemnează de miniştrii care au obligaţia punerii lor în executare şi se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistenţa hotărârii sau a ordonanţei. **Administraţia publică centrală de specialitate** - **ministerele** se organizează numai în subordinea Guvernului. - alte organe de specialitate se pot organiza în subordinea Guvernului ori a ministerelor sau ca autorităţi administrative autonome. **Administraţia publică locală** **-**autorităţile administraţiei publice, prin care se realizează autonomia locală în comune şi în oraşe, sunt **consiliile locale alese şi primarii aleşi** -consiliile locale şi primarii funcţionează ca autorităţi administrative autonome şi rezolvă treburile publice din comune şi din oraşe. -autorităţile menţionate mai sus se pot constitui şi în subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor. -**consiliul judeţean** este autoritatea administraţiei publice pentru coordonarea activităţii consiliilor comunale şi orăşeneşti, în vederea realizării serviciilor publice de interes judeţean. -consiliul judeţean este ales **Prefectul** - Guvernul numeşte un prefect în fiecare judeţ şi în municipiul Bucureşti. -prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local şi conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor şi ale celorlalte organe ale administraţiei publice centrale din unităţile administrativ-teritoriale. -între prefecţi, pe de o parte, consiliile locale şi primari, precum şi consiliile judeţene şi preşedinţii acestora, pe de altă parte, nu există raporturi de subordonare.

	-prefectul poate ataca, în faţa instanţei de contencios administrativ, un act al consiliului judeţean, al celui local sau al primarului, în cazul în care consideră actul ilegal. **2)** Pe scurt, vor fi explicate următoarele aspecte relevante cu privire la organizarea, functionarea si atributiile autoritatilor publice mentionate mai sus din cuprinsul urmatoarelor acte normative: Legea nr. 90/2001 privind organizarea si functionarea Guvernului Romaniei si a ministerelor, cu modificarile si completarile ulterioare, Legea nr. 215/2001 privind administratia publica locala, Legea nr. 340/2004 privind institutia prefectului. **Guvernul şi ministerele** Pentru realizarea Programului de guvernare Guvernul exercită următoarele funcţii: a) funcţia de strategie, prin care se asigură elaborarea strategiei de punere în aplicare a Programului de guvernare; b) funcţia de reglementare, prin care se asigură elaborarea cadrului normativ şi instituţional necesar în vederea realizării obiectivelor strategice; c) funcţia de administrare a proprietăţii statului, prin care se asigură administrarea proprietăţii publice şi private a statului, precum şi gestionarea serviciilor pentru care statul este responsabil; d) funcţia de reprezentare, prin care se asigură, în numele statului român, reprezentarea pe plan intern şi extern; e) funcţia de autoritate de stat, prin care se asigură urmărirea şi controlul aplicării şi respectării reglementărilor în domeniul apărării, ordinii publice şi siguranţei naţionale, precum şi în domeniile economic şi social şi al funcţionării instituţiilor şi organismelor care îşi desfăşoară activitatea în subordinea sau sub autoritatea Guvernului. Ministerele sunt organe de specialitate ale administraţiei publice centrale care realizează politica guvernamentală în domeniile de activitate ale acestora. Ministerele se organizează şi funcţionează numai în subordinea Guvernului. Ministerele sau alte organe de specialitate organizate în subordinea Guvernului sunt conduse de miniştri, în urma acordării votului de încredere de către Parlament. Ministerele au personalitate juridică şi au sediul în municipiul Bucureşti. Ministerele pot înfiinţa în subordinea lor organe de specialitate

Ministerele pot avea în subordinea lor servicii publice descentralizate, care funcţionează în unităţile administrativ-teritoriale.

Autorităţile administraţiei publice locale

Autorităţile administraţiei publice prin care se realizează autonomia locală în comune, oraşe şi municipii sunt consiliile locale, comunale, orăşeneşti şi municipale, ca autorităţi deliberative, şi primarii, ca autorităţi executive. Consiliile locale şi primarii se aleg.

Consiliile locale şi primarii funcţionează ca autorităţi ale administraţiei publice locale şi rezolvă treburile publice din comune, oraşe şi municipii, în condiţiile legii.

În fiecare judeţ se constituie un consiliu judeţean, ca autoritate a administraţiei publice locale, pentru coordonarea activităţii consiliilor comunale, orăşeneşti şi municipale, în vederea realizării serviciilor publice de interes judeţean.

Aleşii locali sunt primarul, consilierii locali, preşedintele consiliului judeţean şi consilierii judeţeni.

Mandatul primarului, consilierului local, respectiv al preşedintelui consiliului judeţean şi al consilierului judeţean este de 4 ani.

În scopul asigurării autonomiei locale, autorităţile administraţiei publice locale au dreptul să instituie şi să perceapă impozite şi taxe locale, să elaboreze şi să aprobe bugetele locale ale comunelor, oraşelor, municipiilor şi judeţelor, în condiţiile legii.

Numărul membrilor fiecărui consiliu local se stabileşte în funcţie de numărul locuitorilor comunei, oraşului sau municipiului, după cum urmează:

Numărul locuitorilor comunei sau ai oraşului	Numărul consilierilor
până la 1.500	9
între 1.501 şi 3.000	11
între 3.001 şi 5.000	13
între 5.001 şi 10.000	15
între 10.001 şi 20.000	17
între 20.001 şi 50.000	19
între 50.001 şi 100.000	21
între 100.001 şi 200.000	23
între 200.001 şi 400.000	27
peste 400.000	31

Consiliul General al Municipiului Bucureşti este compus din 55 de consilieri locali.

Numărul membrilor fiecărui consiliu judeţean se stabileşte în funcţie de numărul locuitorilor judeţului, după cum urmează:

Numărul locuitorilor judeţului	Numărul consilierilor
până la 350.000	31
între 350.001 şi 500.000	33
între 500.001 şi 650.000	35
peste 650.000	37

Prefectul
Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local.
Guvernul numeşte câte un prefect în fiecare judeţ şi în municipiul Bucureşti.
Prefectul este garantul respectării legii şi a ordinii publice la nivel local.
Sediul instituţiei prefectului, denumit prefectură, este în municipiul reşedinţă de judeţ.
Pentru municipiul Bucureşti, respectiv judeţul Ilfov, sediul instituţiei prefectului este în municipiul Bucureşti.
Prefectul conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor şi ale celorlalte organe ale administraţiei publice centrale din subordinea Guvernului, organizate la nivelul unităţilor administrativ-teritoriale.
Între prefecţi, pe de o parte, consiliile locale şi primari, precum şi consiliile judeţene şi preşedinţii acestora, pe de altă parte, nu există raporturi de subordonare.

3) Se vor explica **la un nivel adecvat gradului de dezvoltare al elevilor** art. 31 din Constitutia Romaniei **referitor la dreptul la informare al cetateanului**, precum si art. 2, art. 6, art. 7, art. 9, art. 12, art. 14, art. 21 si art. 22 din Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informatiile de interes public, cu modificările si completările ulterioare.
Astfel, se vor oferi şi explica cel puţin următoarele informaţii.
Art. 31 din Constituţie
(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informaţie de interes public nu poate fi îngrădit.
(2) Autorităţile publice, potrivit competenţelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetăţenilor asupra treburilor publice şi asupra problemelor de interes personal.

	(3) Dreptul la informaţie nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecţie a tinerilor sau securitatea naţională. (4) Mijloacele de informare în masă, publice şi private, sunt obligate să asigure informarea corectă a opiniei publice. **Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informatiile de interes public** Art. 2 - În sensul prezentei legi: a) **prin autoritate sau instituţie publică** se înţelege orice autoritate ori instituţie publică ce utilizează sau administrează resurse financiare publice, orice regie autonomă, societate reglementată de Legea societăţilor nr. 31/1990, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, aflată sub autoritatea sau, după caz, în coordonarea ori în subordinea unei autorităţi publice centrale sau locale şi la care statul român sau, după caz, o unitate administrativ-teritorială este acţionar unic ori majoritar, precum şi orice operator sau operator regional, astfel cum aceştia sunt definiţi în Legea serviciilor comunitare de utilităţi publice nr. 51/2006, republicată, cu modificările şi completările ulterioare. De asemenea, se supun prevederilor prezentei legi partidele politice, federaţiile sportive şi organizaţiile neguvernamentale de utilitate publică, care beneficiază de finanţare din bani publici; b) **prin informaţie de interes public** se înţelege orice informaţie care priveşte activităţile sau rezultă din activităţile unei autorităţi publice sau instituţii publice, indiferent de suportul ori de forma sau de modul de exprimare a informaţiei; c) **prin informaţie cu privire la datele personale** se înţelege orice informaţie privind o persoană fizică identificată sau identificabilă. Art. 6 - (1) Orice persoană are dreptul să solicite şi să obţină de la autorităţile şi instituţiile publice, în condiţiile prezentei legi, informaţiile de interes public. (2) Autorităţile şi instituţiile publice sunt obligate să asigure persoanelor, la cererea acestora, informaţiile de interes public solicitate în scris sau verbal. (3) Solicitarea în scris a informaţiilor de interes public cuprinde următoarele elemente: a) autoritatea sau instituţia publică la care se adresează cererea; b) informaţia solicitată, astfel încât să permită autorităţii sau instituţiei publice identificarea informaţiei de interes public; c) numele, prenumele şi semnătura solicitantului, precum şi adresa la care se solicită primirea răspunsului.

	Art. 7 - (1) Autorităţile şi instituţiile publice au obligaţia să răspundă în scris la solicitarea informaţiilor de interes public în termen de 10 zile sau, după caz, în cel mult 30 de zile de la înregistrarea solicitării, în funcţie de dificultatea, complexitatea, volumul lucrărilor documentare şi de urgenţa solicitării. În cazul în care durata necesară pentru identificarea şi difuzarea informaţiei solicitate depăşeşte 10 zile, răspunsul va fi comunicat solicitantului în maximum 30 de zile, cu condiţia înştiinţării acestuia în scris despre acest fapt în termen de 10 zile. (2) Refuzul comunicării informaţiilor solicitate se motivează şi se comunică în termen de 5 zile de la primirea petiţiilor. (3) Solicitarea şi obţinerea informaţiilor de interes public se pot realiza, dacă sunt întrunite condiţiile tehnice necesare, şi în format electronic. Art. 9 - (1) În cazul în care solicitarea de informaţii implică realizarea de copii de pe documentele deţinute de autoritatea sau instituţia publică, costul serviciilor de copiere este suportat de solicitant, în condiţiile legii. (2) Dacă în urma informaţiilor primite petentul solicită informaţii noi privind documentele aflate în posesia autorităţii sau a instituţiei publice, această solicitare va fi tratată ca o nouă petiţie, răspunsul fiind trimis în termenele prevăzute la art. 7 şi 8. Art. 12 - (1) Se exceptează de la accesul liber al cetăţenilor următoarele informaţii: a) informaţiile din domeniul apărării naţionale, siguranţei şi ordinii publice, dacă fac parte din categoriile informaţiilor clasificate, potrivit legii; b) informaţiile privind deliberările autorităţilor, precum şi cele care privesc interesele economice şi politice ale României, dacă fac parte din categoria informaţiilor clasificate, potrivit legii; c) informaţiile privind activităţile comerciale sau financiare, dacă publicitatea acestora aduce atingere dreptului de proprietate intelectuală ori industrială, precum şi principiului concurenţei loiale, potrivit legii; d) informaţiile cu privire la datele personale, potrivit legii; e) informaţiile privind procedura în timpul anchetei penale sau disciplinare, dacă se periclitează rezultatul anchetei, se dezvăluie surse confidenţiale ori se pun în pericol viaţa, integritatea corporală, sănătatea unei persoane în urma anchetei efectuate sau în curs de desfăşurare;

	f) informaţiile privind procedurile judiciare, dacă publicitatea acestora aduce atingere asigurării unui proces echitabil ori interesului legitim al oricăreia dintre părţile implicate în proces; g) informaţiile a căror publicare prejudiciază măsurile de protecţie a tinerilor. Art. 14 - (1) Informaţiile cu privire la datele personale ale cetăţeanului pot deveni informaţii de interes public numai în măsura în care afectează capacitatea de exercitare a unei funcţii publice. Art. 21 - (1) Refuzul explicit sau tacit al angajatului desemnat al unei autorităţi ori instituţii publice pentru aplicarea prevederilor prezentei legi constituie abatere şi atrage răspunderea disciplinară a celui vinovat. (2) Împotriva refuzului prevăzut la alin. (1) se poate depune reclamaţie la conducătorul autorităţii sau al instituţiei publice respective în termen de 30 de zile de la luarea la cunoştinţă de către persoana lezată. (3) Dacă după cercetarea administrativă reclamaţia se dovedeşte întemeiată, răspunsul se transmite persoanei lezate în termen de 15 zile de la depunerea reclamaţiei şi va conţine atât informaţiile de interes public solicitate iniţial, cât şi menţionarea sancţiunilor disciplinare luate împotriva celui vinovat. Art. 22 - (1) În cazul în care o persoană se consideră vătămată în drepturile sale, prevăzute în prezenta lege, aceasta poate face plângere la secţia de contencios administrativ a tribunalului în a cărei rază teritorială domiciliază sau în a cărei rază teritorială se află sediul autorităţii ori al instituţiei publice. (2) Instanţa poate obliga autoritatea sau instituţia publică să furnizeze informaţiile de interes public solicitate şi să plătească daune morale şi/sau patrimoniale. **4)** Se vor explica la un nivel adecvat gradului de dezvoltare al elevilor art. 51 din Constitutie referitor la **dreptul de petiţionare**, precum şi art. 2, art. 7, art. 8, art. 9 şi art. 10 din O.G. nr. 27/2002 privind reglementarea activităţii de soluţionare a petiţiilor, cu modificările şi completările ulterioare, texte care au următorul cuprins: Art. 51 din Constituţie (1) Cetăţenii au dreptul să se adreseze autorităţilor publice prin petiţii formulate numai în numele semnatarilor. (3) Exercitarea dreptului de petiţionare este scutită de taxă.

	(4) Autorităţile publice au obligaţia să răspundă la petiţii în termenele şi în condiţiile stabilite potrivit legii. O.G. nr. 27/2002 privind reglementarea activităţii de soluţionare a petiţiilor Art. 7 - Petiţiile anonime sau cele în care nu sunt trecute datele de identificare a petiţionarului nu se iau în considerare şi se clasează, potrivit prezentei ordonanţe. Art. 8 - (1) Autorităţile şi instituţiile publice sesizate au obligaţia să comunice petiţionarului, în termen de 30 de zile de la data înregistrării petiţiei, răspunsul, indiferent dacă soluţia este favorabilă sau nefavorabilă. Art. 9 - În situaţia în care aspectele sesizate prin petiţie necesită o cercetare mai amănunţită, conducătorul autorităţii sau instituţiei publice poate prelungi termenul prevăzut la art. 8 cu cel mult 15 zile. **5)** Se va explica la un nivel adecvat gradului de dezvoltare al elevilor art. 52 alin. (1) din Constituţie - **Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică** şi art. 8 alin. (1) din Legea nr. 544/2004 privind contenciosul administrativ, cu modificările şi completările ulterioare Art. 52 alin. (1) din Constituţie (1) Persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptăţită să obţină recunoaşterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului şi repararea pagubei. Art. 8 alin. (1) din Legea nr. 544/2004 privind contenciosul administrativ (1) Persoana vătămată într-un drept recunoscut de lege sau într-un interes legitim printr-un act administrativ unilateral, nemulţumită de răspunsul primit la plângerea prealabilă sau care nu a primit niciun răspuns în termenul prevăzut la art. 2 alin. (1) lit. h) (30 de zile de la înregistrarea cererii), poate sesiza instanţa de contencios administrativ competentă, pentru a solicita anularea în tot sau în parte a actului, repararea pagubei cauzate şi, eventual, reparaţii pentru daune morale. De asemenea, se poate adresa instanţei de contencios administrativ şi cel care se consideră vătămat într-un drept sau interes legitim al său prin nesoluţionarea în termen sau prin refuzul nejustificat de

	soluţionare a unei cereri, precum şi prin refuzul de efectuare a unei anumite operaţiuni administrative necesare pentru exercitarea sau protejarea dreptului sau interesului legitim.

Anexa nr. 1 la H.G. nr. 123/2002 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informaţiile de interes public

CERERE-TIP
- model -

Denumirea autorităţii sau instituţiei publice .....
Sediul/Adresa .....
Data .....

Stimate domnule/Stimată doamnă .....,

Prin prezenta formulez o cerere conform Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informaţiile de interes public. Doresc să primesc o copie de pe următoarele documente (petentul este rugat să enumere cât mai concret documentele sau informaţiile solicitate): .....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Doresc ca informaţiile solicitate să îmi fie furnizate, în format electronic, la următoarea adresă de e-mail (opţional): ..... .

Sunt dispus să plătesc taxele aferente serviciilor de copiere a documentelor solicitate (dacă se solicită copii în format scris).

Vă mulţumesc pentru solicitudine,

.....
(semnătura petentului)

Numele şi prenumele petentului .....
Adresa .....
Telefon (opţional) .....
Fax (opţional) .....

Anexa Nr. 2a)
la normele metodologice

RECLAMAŢIE ADMINISTRATIVĂ
- model -

Denumirea autorităţii sau instituţiei publice .....
Sediul/Adresa .....
Data .....

Stimate domnule/Stimată doamnă .....,
Prin prezenta formulez o reclamaţie administrativă, conform Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informaţiile de interes public, întrucât la cererea nr. ..... din data de ..... am primit un răspuns negativ, la data de ....., într-o scrisoare semnată de . completaţi numele respectivului funcţionar) sau întrucât la cererea nr. ..... din data de ..... nu am primit informaţiile solicitate în termenul legal, stabilit de lege

Documentele de interes public solicitate erau următoarele:
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
Documentele solicitate se încadrează în categoria informaţiilor de interes public, din următoarele considerente: .....
.....
Prin prezenta solicit revenirea asupra deciziei de a nu primi informaţiile de interes public solicitate în scris/în format electronic, considerând că dreptul meu la informaţie, conform legii, a fost lezat.

Vă mulţumesc pentru solicitudine,

.....
(semnătura petentului)

Numele şi prenumele petentului .....
Adresa .....
Telefon .....
Fax .....

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
SISTEMUL JUDICIAR DIN ROMÂNIA

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Sistemul judiciar din România
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele a-IX-a, a –X-a, XI-a şi a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: w) activitate la nivel curricular x) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii”, urmată de dezbatere interactivă
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României, Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările şi completările ulterioare
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	În cadrul temei vor fi detaliate în mod adecvat nivelului de dezvoltare al elevilor, aspectele reglementate de următoarele acte normative: - principiul separaţiei puterilor în stat - art. 1 alin. (4) din Constituţia României, pe scurt, art. 61, 62 şi 67 din Constituţie, referitoare la Parlamentul României şi art. 102 şi 108 din Constituţie, referitoare la Guvernul României, pentru a oferi informaţii minimale cu privire la constituirea şi atribuţiile celor două puteri -art. 126 - Instanţele judecătoreşti şi art. 131 - Rolul Ministerului Public din Constituţia României; - art. 2, art. 18, art. 35, 36, 54, 70, 79^1, 80, 89 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările şi completările ulterioare

	Astfel, se vor oferi şi explica cel puţin următoarele informaţii: -Statul se organizează potrivit principiului separaţiei şi echilibrului puterilor - legislativă, executivă şi judecătorească - în cadrul democraţiei constituţionale -Statul, prin autoritățile sale, emite, aplică și ocrotește normele de drept. Prin urmare, statul îndeplinește 3 funcții fundamentale: • Funcția legislativă = crearea normelor • Funcția executivă = aplicarea normelor • Funcția jurisdicțională = de sancționare a încălcării normelor Fiecare funcție/putere este exercitată de organe distincte – Parlament (funcția legislativă), Guvern (funcția executivă) și instanțele judecătorești (funcția jurisdicțională) **Parlament** - este organul reprezentativ suprem al poporului român şi unica autoritate legiuitoare a ţării. - este alcătuit din Camera Deputaţilor şi Senat. - Camera Deputaţilor şi Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat - Camera Deputaţilor şi Senatul adoptă legi, hotărâri şi moţiuni **Guvern** - asigură realizarea politicii interne şi externe a ţării şi exercită conducerea generală a administraţiei publice. - este alcătuit din prim-ministru, miniştri şi alţi membri - primul-ministru conduce Guvernul şi coordonează activitatea membrilor acestuia

	- Guvernul adoptă hotărâri şi ordonanţe (hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor, iar ordonanţele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare – se va explica ce înseamnă o astfel de lege). **Instanţele judecătoreşti** -justiţia se realizează prin Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi prin celelalte instanţe judecătoreşti stabilite de lege (curţile de apel, tribunalele, tribunalele specializate, judecătoriile şi instanţele militare). -în România funcţionează o singură instanţă supremă, denumită Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, cu sediul în capitala ţării -în România sunt 16 curţi de apel (15 curţi de apel civile şi o Curte Militară de Apel cu sediul în Bucureşti). În circumscripţia fiecărei curţi de apel sunt mai multe tribunale şi judecătorii (spre exemplu, Curtea de Apel Alba Iulia are în circumscripţie 3 tribunale – Alba, Sibiu şi Hunedoara, iar fiecare tribunal are în circumscripţie judecătorii, adică Tribunalul Alba are 5 judecătorii, Tribunalul Sibiu are 5 judecătorii şi Tribunalul Hunedoara are 6 judecătorii) -tribunalele sunt organizate la nivelul fiecărui judeţ şi al municipiului Bucureşti, şi au sediul în municipiul reşedinţă de judeţ. În România sunt 50 de tribunale, din care 42 de tribunale „judeţene” (câte unul în fiecare judeţ), 4 tribunale specializate (Tribunalul specializat Cluj, Argeş, Mureş şi Tribunalul pentru minori şi familie Braşov) şi 4 tribunale militare (Tribunalul Militar Bucureşti, Iaşi, Cluj şi Timişoara) -în circumscripţia fiecăruia dintre cele 42 de tribunale judeţene sunt cuprinse toate judecătoriile din judeţ sau, după

	caz, din municipiul Bucureşti (în total sunt 176 de judecătorii). - în total, în România sunt 243 de instanţe (Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, curţile de apel, tribunalele, tribunalele specializate, judecătoriile şi instanţele militare) -cauzele date în competenţa de primă instanţă a judecătoriei, tribunalului şi curţii de apel se judecă, de regulă, în complet format dintr-un judecător, apelurile se judecă în complet format din 2 judecători, iar recursurile, în complet format din 3 judecători, cu excepţia cazurilor în care legea prevede altfel. - şedinţele de judecată sunt publice, în afară de cazurile prevăzute de lege. - la şedinţele de judecată participă alături de judecători şi un grefier, care face apelul părţilor şi consemnează ce se discută în şedinţa de judecată, iar în şedinţele penale participă şi un procuror - hotărârile judecătoreşti pot fi desfiinţate sau modificate numai în căile de atac prevăzute de lege **Ministerul Public** - reprezintă interesele generale ale societăţii şi apără ordinea de drept, precum şi drepturile şi libertăţile cetăţenilor. - îşi exercită atribuţiile prin procurori constituiţi în parchete -parchetele funcţionează pe lângă instanţele de judecată, conduc şi supraveghează activitatea de cercetare penală a poliţiei judiciare -în România există un Parchet de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie care coordonează activitatea parchetelor din subordine şi are sediul în municipiul Bucureşti -în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie funcţionează

	Direcţia de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism, ca structură specializată în combaterea criminalităţii organizate şi terorismului. -în cadrul Ministerului Public funcţionează Direcţia Naţională Anticorupţie, care are sediul în municipiul Bucureşti - pe lângă fiecare curte de apel, tribunal, tribunal pentru minori şi familie şi judecătorie funcţionează un parchet, ceea ce înseamnă că numărul parchetelor este egal cu cel al instanţelor, adică în România sunt 16 parchete de pe lângă curţi de apel (15 parchete de pe lângă curţile de apel civile şi un Parchet de pe lângă Curtea Militară de Apel cu sediul în Bucureşti. De asemenea, sunt 50 de parchete de pe lângă tribunale, din care 42 de parchete de pe lângă tribunalele „judeţene" (câte unul în fiecare judeţ), un singur parchet de pe lângă tribunal specializat (Parchetul de pe lângă Tribunalul pentru minori şi familie Braşov) şi 4 parchete de pe lângă tribunalele militare (Tribunalul Militar Bucureşti, Iaşi, Cluj şi Timişoara) -parchetele au sediul în localităţile în care îşi au sediul instanţele pe lângă care funcţionează şi au aceeaşi circumscripţie cu acestea.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
ASPECTE GENERALE PRIVIND CADRUL JURIDIC NAȚIONAL, EUROPEAN ȘI INTERNAȚIONAL

UNITATEA DE ÎNVĂȚĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂȘURARE A ACTIVITĂȚII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂȚII	Aspecte generale privind cadrul juridic național, european și internațional
NIVELUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT ŞI CLASA	Clasa a V-a – clasa a VIII-a; clasa a IX-a – clasa a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂȚII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: y) activitate la nivel curricular z) activitate la nivel extra-curricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂȚII	Prezentarea temei va fi realizată folosind ca metode adaptate vârstei participanților cum ar fi: brainstorming-ul, expunerea și dezbaterea interactivă, jocul de rol, precum și prezentarea unor situații de fapt, studii de caz și anecdote. Se va avea în vedere, anterior expunerii temei, verificarea/sondarea informațiilor deținute de elevi privind noțiunile de cadru juridic, norma juridică, raportul juridic, răspunderea juridică, aspecte privind Uniunea Europeană etc. (care este nivelul de cunoaștere privind tema, ce semnifică, cum ar putea fi definite), discuțiile realizându-se într-o manieră interactivă. Ulterior, vor fi furnizate informații privind tema, așa cum sunt detaliate în cele ce urmează, iar activitatea se va încheia prin prezentarea unor situații de fapt sau a unor studii de caz.
BIBLIOGRAFIE (opțional)	– Constituția României; – Tratatul privind Uniunea Europeană; – Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene; – Nicolae POPA, Teoria generală a dreptului, Curs universitar, ediția 3, Editura C.H. Beck, București 2008; – Paul CRAIG, Grainne de BURCA, EU Law Text, Cases and Materials, Fifth Edition, Oxford 2011; – Raluca Miga BEȘTELIU, Drept internațional public, volumul I și II, ediția 3, Editura C.H. Beck, București, 2014;

	– Portalul oficial al Uniunii Europene - https://europa.eu/european-union/index_en Acesta conține informații practice, utile și accesibile publicului fără pregătire de specialitate referitoare la ordinea juridică a UE, competențele instituțiilor UE, cele mai importante politici ale UE cu impact direct asupra vieții cetățenilor europeni. Portalul conține inclusiv o secțiune specializată dedicată profesorilor - *"Looking for teaching resources about the European Union?"*[1]
DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII	
CONȚINUTUL ACTIVITĂȚII ȘI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂȚI PRACTICE PROPUSE	*În **partea introductivă** a activității, pot fi abordate o serie de aspecte ce țin de conceptul dreptului, dreptul și statul, principiile și funcțiile dreptului, corelația normelor juridice cu normele etice, sistemul judiciar (pentru a se vedea interesul și nivelul cunoștințelor generale ale auditorilor).* ***În continuare***, în funcție de interesul participanților și de cunoștințele generale relevate, discuțiile ar putea să vizeze următoarele aspecte (sau doar unele dintre acestea, având în vedere faptul că ***tema este foarte generoasă):*** ***I. Aspecte generale privind cadrul juridic național***: ***A.*** – *Norma juridică* (noțiune, trăsături, definiție); – *Clasificarea normelor juridice* (în funcție de o serie de criterii cum ar fi: ramura de drept, forța juridică a actului normativ; structura logică, sfera de aplicare, gradul și intensitatea incidenței, modul de reglementare al conduitei); – *Acțiunea nomei juridice* (în timp, în spațiu); – Raportul juridic (definiția raportului juridic, subiectele raportului juridic); – Răspunderea juridică (Noțiunea răspunderii juridice, formele și condițiile răspunderii juridice). ***B.*** Categorii de legi (conform art. 73 din Constituția României); ***C.*** Principiul separației puterilor în stat (conform art. 1 alin. 4 din Constituția României). ***D.*** Ierarhia normelor (în raport de dreptul intern, dreptul european și dreptul internațional) - *Principiul priorității dreptului european* (art. 148 alin. 2 din Constituție, jurisprudența relevantă a CJUE cum ar fi Cauza 6/64 Costa c Enel, Cauza 106/77

[1] http://europa.eu/teachers-corner/home_en.

	Simmenthal; Cauza 11/70 Internationale Handelsgesellschaft; Cauza 409/06, Winner Wetten GmbH); - *Dreptul internațional și dreptul intern (art. 11 coroborat cu art. 20 din Constituție).* II. ***Aspecte generale privind cadrul juridic european:*** ***A. Scurt istoric al dezvoltării Uniunii Europene;*** ***B. Instrumente europene și ierarhia normelor*** – *Instrumente* (regulamente, directive, decizii, recomandări, avize – *art. 288* din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene - TFUE); – *Ierarhia normelor* (Tratatele constitutive, Tratatul privind Uniunea Europeană - TUE, Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Carta Drepturilor Fundamentale, principiile generale de drept; actele legislative, actele delegate, actele de implementare); - Elaborarea și aplicarea principiilor generale de drept aparține, în principal, instanțelor Uniunii. ***C. Aspecte generale privind cadrul instituțional al UE*** – *Cum funcționează Uniunea Europeană;* – *Instituțiile UE – art. 13 TUE:* - Parlamentul European; Consiliul European; Consiliul; Comisia Europeană; Curtea de Justiție a Uniunii Europene; Banca Centrală Europeană; Curtea de Conturi); - Parlamentul European, Consiliul și Comisia sunt asistate de un Comitet Economic și Social și de un Comitet al Regiunilor, care exercită funcții consultative. D. ***Categorii și domenii de competențe ale Uniunii*** (Titlul I art. 2-6 TFUE) – *Competența Uniunii este exclusivă* în următoarele domenii: (a) uniunea vamală; (b) stabilirea normelor privind concurența necesare funcționării pieței interne; (c) politica monetară pentru statele membre a căror monedă este euro; (d) conservarea resurselor biologice ale mării în cadrul politicii comune privind pescuitul; politica comercială comună.

	De asemenea, competența Uniunii este exclusivă în ceea ce privește încheierea unui acord internațional în cazul în care această încheiere este prevăzută de un act legislativ al Uniunii, ori este necesară pentru a permite Uniunii să își exercite competența internă, sau în măsura în care aceasta ar putea aduce atingere normelor comune sau ar putea modifica domeniul de aplicare a acestora. – *Competențele partajate între Uniune și statele membre* se aplică în următoarele domenii principale: (a) piața internă; (b) politica socială, pentru aspectele definite în prezentul tratat; (c) coeziunea economică, socială și teritorială; (d) agricultura și pescuitul, cu excepția conservării resurselor biologice ale mării; (e) mediul; (f) protecția consumatorului; (g) transporturile; (h) rețelele transeuropene; (i) energia; (j) spațiul de libertate, securitate și justiție; (k) obiectivele comune de securitate în materie de sănătate publică, pentru aspectele definite în prezentul tratat. D. Aspecte generale privind politicile Uniunii cu un impact direct asupra vieții cetățenilor europeni, cu titlu exemplificativ: – Cooperarea judiciară în materie civilă și penală; – Libertățile de circulație (în special libera circulație a persoanelor și a serviciilor); – Piața Internă (în special normele privind protecția consumatorilor). III. ***Aspecte generale privind cadrul juridic internațional*** – *Dreptul internațional public; dreptul internațional privat;* – *Subiectele dreptului internațional public;* – *Tratatul internațional (definiție, condiții de fond - părțile, acordul de voință, încheierea tratatelor);* – *Protecția internațională a drepturilor omului.*

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
DESPRE MARGINALIZARE ȘI VIOLENȚĂ (FENOMENUL BULLYING)

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**Despre marginalizare și violență (fenomenul bullying)**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Lecția se adaptează în funcție de vârsta elevilor cărora le este adresată, atât pentru învățământul primar (clasele I-a – a IV-a), gimnazial (clasele a V-a – a VIII-a) cât și pentru elevii de liceu (clasele a IX-a – a XII-a)
DURATA	4 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	- Creșterea nivelului de cunoștințe al elevilor în ceea ce privește siguranța pe internet; - Sprijinirea elevilor în sensul identificării pericolelor având ca sursă internetul; - Stimularea unei gândiri critice și a abilității de a lua decizii cu privire la utilizarea calculatorului; - Sprijin în vederea identificării comportamentelor inadecvate din mediul online și a modului în care copilul se poate proteja; - Conștientizarea și identificarea modalităților de manifestare a fenomenului *bullying* (comportament ostil, de excludere și de umilire a copilului) ; - elevii vor învăța care sunt alegerile corecte pe care le pot face în situațiile în care ar putea fi agresați
TIPUL DE ACTIVITATE	activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii”, urmată de dezbatere interactivă
BIBLIOGRAFIE (opţional)	
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	Lectorul face o prezentare pe înțelesul copiilor despre buna purtare pe care aceștia trebuie să o manifeste atât în relațiile cu colegii de clasă sau colegii de

	școală, mai mici sau mai mari, dar și în general, în societate. Copiilor li se prezintă problematica sub forma unei paralele între regulile ce trebuie respectate în sport unde comportamentul fair-play (de joc corect) este reperul comportamental general acceptat *și* viața de zi cu zi unde aceeași corectitudine trebuie să fie trăsătura principală. În acest context, copiilor și se explică faptul că trebuie să manifeste înțelegere și un comportament fair-play față de colegii lor care au anumite probleme (fizice, de ordin medical/familial). Discuția este condusă către o analiză specifică vârstei, a fenomenului *bullying* care se manifestă printr-un comportamentul ostil/de excludere și de umilire a copilului, pornind de la anumite trăsături ce țin de personalitatea sau mediul acestuia. Pornind fie de la aspectul fizic fie de la probleme ce provin din mediul copilului sau din situația medicală/familială, copilul este etichetat și batjocorit în cercul său de către colegi sau de către alți cunoscuți, în mod intenționat, repetat și profitând de dezechilibrul de forțe dintre agresor și victimă. Aceștia obișnuiesc să i se adreseze victimei (care este percepută ca fiind slabă, vulnerabilă și în imposibilitate apăra singură), într-un mod nepotrivit și jignitor. În unele cazuri, aceste manifestări verbale se transformă în îmbrânceli sau chiar în atacuri fizice. Sunt identificate **4 tipuri de hărțuire** specifice fenomenului *bullying*: - **hărțuire fizică** (agresiuni fizice: îmbrânciri, loviri); - **hărțuire verbală** (jigniri prin folosirea de porecle, țipete, critici rău intenționate); - **hărțuire relațional-socială** (intimidare, denigrare, manipulare, lansare de zvonuri nefondate, excludere, marginalizare); - **hărțuire online** (mesaje supărătoare, imagini denigratoare trimise pe internet sau pe telefon)

Conștientizarea efectelor:
- vulnerabilitate;
- stima de sine scăzută;
- depresii;
- eșec școlar;
- tulburări de comportament.

Este important să ghidăm copiii astfel încât să facă alegerile corecte atunci când răspund la provocări de natura celor ce se încadrează în tipologia amintită.

Pornind de la tipurile de manifestare amintite mai sus, copiii sunt provocați la o discuție interactivă pornind de la exemplele oferite de lector.
Citiți acțiunile de hărțuire și cele două alegeri greșite ale persoanei hărțuite.
Provocați elevii să identifice alegerea corectă pentru situația specifică prezentată.

Situația de hărțuire	**Răspunsul de supunere**	**Răspunsul agresiv**	**Răspunsul corect**
Agresorul îți ia cu forța dulciurile.	Victima intimidată i le dă agresorului.	Victima îl împinge pe agresor şi îl jignește: „Ești un măgar."	Victima stă dreaptă și spune: „Îmi aparțin, nu îți permit."
Agresorul râde şi, arătând către victimă, spune: „Fraier! Fraier!"	Victima se uită supărată şi începe să plângă.	Victima țipă şi îl lovește pe agresor.	Victima îl privește calm pe agresor şi îi spune: „Îți pierzi timpul încercând să mă faci să mă supăr”

Agresorul le șoptește prietenilor victimei: „Dacă vrei să fii prietenul meu nu mai vorbi cu..."	Victima află şi se gândește: „O sa fiu singur".	Victima află şi lansează zvonuri urâte despre agresor.	Victima vorbeşte în privat cu agresorul:„Ştiu că mă vorbeşti pe la spate. Nu-mi place."
Agresorul îi spune victimei: „Din cauza ta am luat gol, prostule. Data viitoare nu mai joci"	Victima spune: „Îmi pare rău că am greşit."	Victima strigă: „Pe cine faci tu prost, cretinule?"	Victima îi spune calm agresorului: „Nu ești tu cel care decide asta."
Agresorul trece pe lângă victimă şi o îmbrâncește.	Victima nu spune nimic, pune capul jos şi pleacă.	Victima se întoarce spre agresor şi îi spune acestuia:„Eşti un nesimțit!"	Victima îi spune foarte calm agresorului: „Nu-mi place să fiu tratat așa şi te rog să încetezi."

Lectorul va face o trecere în revistă a celor discutate sub forma unei discuții interactive, ocazie cu care va verifica gradul de însușire a soluțiilor corecte pentru care copiii optează.

Concluzii:

- lectorul subliniază cât de greșită este alegerea copilului de a nu povesti părinților (în primul rând) sau învățătorului despre o astfel de întâmplare;
- de asemenea, dacă hărțuirea are loc *în afara școlii* sau pe *internet*, copilul trebuie să înțeleagă cât de important este și în acest caz să vorbească cu părinții despre aceasta, împreună urmând să găsească soluții: *„părinții știu întotdeauna cu trebuie să procedeze”*

	- în momentul în care are loc evenimentul, copilul trebuie să știe cum să răspundă corect: nici printr-un răspuns de supunere (a sta și a înghiți și a te închide în tine este greșit) și nici printr-un răspuns agresiv-violența fie ea verbală cât și fizică, naște violență - cheia de abordare a problematici este înțelepciunea și fairplay-ul

FIȘĂ-CADRU

(model orientativ)

IMPLICAREA ÎN PROCESUL PENAL. AUDIEREA MINORILOR

UNITATEA DE ÎNVĂȚĂMÂNT/ LOCUL DE DESFĂȘURARE A ACTIVITĂȚII:	
SUBIECTUL/ TEMA ACTIVITĂȚII:	IMPLICAREA ÎN PROCESUL PENAL. AUDIEREA MINORILOR
NIVELUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI CLASĂ:	Clasele V-VIII, IX-XII
DURATA:	1 oră
SCOPUL LECȚIEI:	Educativ
TIPUL DE ACTIVITATE:	a) activitate la nivel curricular; b) activitate la nivel extracurricular.
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂȚII:	Expunerea dezvoltată a aspectelor menționate la rubrica „Desfășurarea activității”, dezbatere, sesiune de întrebări și răspunsuri.
BIBLIOGRAFIE (opțional):	Codul de procedură penală; Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor
DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII	
CONȚINUTUL ACTIVITĂȚII ȘI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂȚI PRACTICE PROPUSE:	• **Ce este procesul penal?** • **Participanții în procesul penal** (art. 29-34 din Codul de procedură penală): organele judiciare, avocatul, părțile, subiecții procesuali principali, *alți subiecți procesuali* (cu referire expresă *la martor*). • **Proba, mijloacele de probă, obiectul probațiunii, administrarea probelor** – noțiuni (art. 97-100 din Codul de procedură penală). • **Martorul** – noțiune. Este *persoana fizică* care are cunoștință despre o împrejurare determinantă în

	legătură cu fapta prevăzută de legea penală săvârșită de o altă persoană și care poate fi ascultată de organele judiciare într-o cauză penală. • **Procedura obținerii declarațiilor martorilor și valoarea probantă a acestora:** - confruntarea (art. 131 din Codul de procedură penală); - audierea martorilor (art. 114-124 din Codul de procedură penală). • **Persoanele audiate în calitate de martor, persoanele care au dreptul de a refuza să dea declarații în calitate de martor, dreptul martorului de a nu se acuza, drepturile și obligațiile martorului** (art. 114, art. 117, art. 118 și art. 120 din Codul de procedură penală): - *Poate fi audiată în calitate de martor orice persoană* care are cunoștință despre fapte sau împrejurări de fapt ce constituie probă în cauza penală. Orice persoană citată în calitate de martor are următoarele *obligații*: a) de a se prezenta în faţa organului judiciar care a citat-o la locul, ziua şi ora arătate în citaţie; b) de a depune jurământ sau declaraţie solemnă în faţa instanţei; c) de a spune adevărul. - *Au dreptul de a refuza să fie audiate în calitate de martor* următoarele persoane: a) soţul, ascendenţii şi descendenţii în linie directă, precum şi fraţii şi surorile suspectului sau inculpatului; b) persoanele care au avut calitatea de soţ al suspectului sau al inculpatului. După comunicarea drepturilor şi obligaţiilor potrivit art. 120, organele

	judiciare comunică persoanelor prevăzute la alin. (1) dreptul de a nu da declaraţii în calitate de martor. Dacă persoanele menționate anterior sunt de acord să dea declaraţii, în privința acestora sunt aplicabile dispoziţiile privitoare la drepturile şi obligaţiile martorilor. Persoana care îndeplineşte una dintre calităţile arătate anterior în raport cu unul dintre suspecţi sau inculpaţi este scutită de obligaţia de a depune mărturie şi împotriva celorlalţi suspecţi sau inculpaţi, în cazul în care declaraţia sa nu poate fi limitată doar la aceştia din urmă. - Declaraţia de martor dată de o persoană care, în aceeaşi cauză, anterior declaraţiei a avut sau, ulterior, a dobândit calitatea de suspect ori inculpat nu poate fi folosită împotriva sa. Organele judiciare au obligaţia să menţioneze, cu ocazia consemnării declaraţiei, calitatea procesuală anterioară. - Organul judiciar comunică martorului calitatea în care este audiat şi faptele sau împrejurările de fapt pentru dovedirea cărora a fost propus ca martor. *Martorului i se aduc apoi la cunoştinţă următoarele drepturi şiobligaţi*i: a) dreptul de a fi supus măsurilor de protecţieşi de a beneficia de restituirea cheltuielilor prilejuite de chemarea în faţa organelor judiciare, atunci când sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de lege; b) obligaţia de a se prezenta la chemările organelor judiciare, atrăgându-i-se atenţia că, în cazul

	neîndeplinirii acestei obligaţii, se poate emite mandat de aducere împotriva sa; c) obligaţia de a comunica în scris, în termen de 5 zile, orice schimbare a adresei la care este citat, atrăgându-i-se atenţia că, în cazul neîndeplinirii acestei obligaţii, i se poate aplica o amendă judiciară; d) obligaţia de a da declaraţii conforme cu realitatea, atrăgându-i-se atenţia că legea pedepseşte infracţiunea de mărturie mincinoasă. • **Modul de audiere a martorului** (art. 122 din Codul de procedură penală: - *Fiecare martor este audiat separat* şi fără prezenţa altor martori. - Martorul este lăsat să declare tot ceea ce ştie în legătură cu faptele sau împrejurările de fapt pentru dovedirea cărora a fost propus, apoi i se pot adresa întrebări. - Martorului nu i se pot adresa întrebări privind opţiunile politice, ideologice sau religioase ori alte circumstanţe personale şi de familie, cu excepţia cazului în care acestea sunt strict necesare pentru aflarea adevărului în cauză sau pentru verificarea credibilităţii martorului. • **Cazuri speciale de audiere a martorului - audierea martorului minor** (art. 124 din Codul de procedură penală): - *Audierea martorului minor în vârstă de până la 14 ani* are loc în prezenţa unuia dintre părinţi, a tutorelui sau a persoanei ori a reprezentantului instituţiei căreia îi este încredinţat minorul spre creştereşi educare. - Dacă persoanele arătate anterior nu pot fi prezente sau au calitatea de suspect, inculpat, persoană vătămată, parte civilă, parte responsabilă civilmente ori

	martor în cauză ori există suspiciunea rezonabilă că pot influenţadeclaraţia minorului, audierea acestuia are loc în prezenţa unui reprezentant al autorităţii tutelare sau a unei rude cu capacitate deplină de exerciţiu, stabilite de organul judiciar. - Dacă se consideră necesar, la cerere sau din oficiu, organul de urmărire penală sau instanţa dispune ca *la audierea martorului minor să asiste un psiholog.* - *Audierea martorului minor trebuie să evite producerea oricărui efect negativ asupra stării psihice a acestuia.* - Martorului minor care la data audierii nu a împlinit vârsta de 14 ani nu i se comunică obligaţia de a da declaraţii conforme cu realitatea și că legea pedepsește infracțiunea de mărturie mincinoasă și *nu depune jurământ, dar i se atrage atenția să spună adevărul*. • **Protecția martorilor amenințați** (art. 125-129 din Codul de procedură penală): noțiune, acordarea statutului de martor amenințat, măsurile de protecție ce pot fi luate față de martorul amenințat în cursul urmăririi penale și în cursul judecății, audierea martorului protejat. • **Protecția martorilor vulnerabili** (art. 130 din Codul de procedură penală): noțiune, acordarea statutului de martor vulnerabil, măsurile de protecție ce pot fi luate față de martorul vulnerabil în cursul urmăririi penale și în cursul judecății, audierea martorului vulnerabil. • **Considerații generale cu privire la Oficiul Național pentru Protecția Martorilor și Programul de protecție a**

	martorilor(art. 3-18 din Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor).

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
FAPTELE MELE ŞI CONSECINŢELE ACESTORA

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	FAPTELE MELE ŞI CONSECINŢELE ACESTORA
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele V-VIII, IX-XII
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	aa) activitate la nivel curricular bb) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii", dezbatere, sesiune de întrebări şi răspunsuri;
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României; Codul penal; Codul civil; legi speciale; Convenţia O.N.U. asupra drepturilor copilului din 20 noiembrie 1989
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	• **Corelaţia dintre drepturi /libertăţi şi obligaţii.** Cât de liberi suntem? Avem dreptul să facem orice? - Noţiuni introductive • **Ce este răspunderea? Tipuri de răspundere** (disciplinară, civilă, penală, contravenţională) I. **Răspunderea penală** • **Drumul de la lege la răspundere penală.** Se va prezenta, adaptat nivelului de înţelegere specific vârstei, ce este legea, contravenţia, infracţiunea, vinovăţia, tentativa, pedeapsa, organele de urmărire penală, participanţii la săvîrşirea unei infracţiuni (autor, coautor, complice, instigator), victima, abuzul de autoritate. • **Aplicarea legii penale.** Codul penal. Legile speciale. (Pot fi prezentate, cu titlu de exemplu, mai cu seamă la

	clasele IX-XII, câteva legi speciale care ar putea avea impact sau ar putea prezenta interes pentru auditoriu, în vederea lărgirii orizontului de cunoaştere sau pentru a conştientiza întinderea drepturilor şi obligaţiilor pe care le au: Legea nr. 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului, Legea nr. 217/2003 privind prevenirea şi combaterea violenţei în familie, Legea nr. 143/2000 privind prevenirea şi combaterea traficului şi consumului ilicit de droguri, Legea nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane, Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecţiei victimelor infracţiunilor, Legea nr. 61/1991 privind sancţionarea faptelor de încălcare unor norme de conviețuire socială, a ordinii şi liniştii publice, Legea nr. 677/2001 privind protecţia datelor cu caracter personal şi libera circulaţie a acetora, Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informaţiile de interes public) • **Cauze justificative** (art. 18-22 Cod penal) - legitima apărare, starea de necesitate, exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligaţii, consimţământul persoanei vătămate • **Cauze de neimputabilitate** (art. 23-31 Cod penal) **-** constrângerea fizică, constrângerea morală, excesul neimputabil, minoritatea făptuitorului, iresponsabilitatea, intoxicaţia, eroarea, cazul fortuit • **Răspunderea penală a minorului. Limitele şi consecinţele răspunderii penale a minorului** (art. 113-114 Cod penal). Sancţiunile aplicate minorului – măsurile educative (art. 115 Cod penal). Măsurile educative ***neprivative*** de libertate: - stagiul de formare civică - supravegherea - consemnarea la sfârşit de săptămână - asistarea zilnică Măsurile educative ***privative*** de libertate: - internarea într-un centru educativ - internarea într-un centru de detenţie II. **Răspunderea civilă** (art. 34 – 48 şi art. 1349 – 1395 Cod civil). Noţiuni referitoare la capacitatea civilă a persoanei fizice

	(capacitatea de folosinţă şi capacitatea de exerciţiu). Prejudiciul. • **Tipuri de răspundere civilă** - delictuală - contractuală • **Răspunderea** delictuală: - răspunderea pentru fapta proprie - răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin fapta altuia - răspunderea pentru prejudiciul cauzat de lucruri sau animale • **Cauze exoneratoare de răspundere** (forţa majoră şi cazul fortuit, fapta victimei sau a terţului, exerciţiul drepturilor, clauze privind răspunderea, anunţuri privitoare la răspundere)

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
RISCURILE ÎN RÂNDUL ADOLESCENȚILOR DE A DEVENI VICTIMELE INFRACȚIUNILOR DE TRAFIC DE MINORI ȘI PORNOGRAFIE INFANTILĂ, PRECUM ȘI CONSECINȚELE COMITERII UNOR ASTFEL DE FAPTE

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	*RISCURILE ÎN RÂNDUL ADOLESCENȚILOR DE A DEVENI VICTIMELE INFRACȚIUNILOR DE TRAFIC DE MINORI ȘI PORNOGRAFIE INFANTILĂ, PRECUM ȘI CONSECINȚELE COMITERII UNOR ASTFEL DE FAPTE*
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele IX-XII
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	Educativ
TIPUL DE ACTIVITATE	cc) activitate la nivel curricular dd) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii”, urmată de dezbateri, sesiune de întrebări şi răspunsuri.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Codul penal, Legea nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane, Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecţiei victimelor infracţiunilor, cazuri DIICOT (adaptate)
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	În cadrul temei vor fi detaliate în mod adecvat nivelului de dezvoltare al elevilor, aspectele legate de riscul de a deveni victimele infracțiunilor de trafic de minori și pornografie infantilă, precum și în legătură cu posibilele consecințe ale comiterii unor astfel de fapte. Activitatea urmează să se desfășoare printr-o **prezentare inițială**, cuprinzând aspecte generale (ce reprezintă traficul de persoane și pornografia infantilă)

	continuată de prezentarea unui/unor cazuri în care sunt implicați victime și infractori minori. Astfel, la începutul prezentării, se vor oferi şi explica informaţii cu caracter general legate de noțiunile de *trafic de minori*, metodele cele mai cunoscute de recrutare și de exploatare și *pornografie infantilă*: I. **Traficul de persoane**: • Traficul de persoane este cel mai adesea descris ca o formă actuală de sclavie care presupune recrutarea unei persoane, transportarea şi în final exploatarea acesteia. Acest fenomen afectează atât adulţii, cât şi copiii din România. • Când vorbim despre traficul de persoane, înțelegem că există o rețea de infractori organizați care acţionează pentru a câştiga de pe urma exploatării victimelor. • Etapele traficului de persoane; recrutarea; metode folosite de traficanți (capcanele rețelelor de socializare, metoda de convingere *lover boy*, promisiunile false de locuri de muncă bine plătite în străinătate). • Formele de exploatare a victimelor: ▪ sexuală; ▪ producerea de materiale pornografice; ▪ obligarea la cerșetorie; ▪ munca forțată. II. **Pornografia infantilă:** • Explicarea noțiunii: fapta de a produce, deține, stoca, expune,

	distribui și pune la dispoziție, în orice mod, de materiale pornografice cu minori; • Mijloacele utilizate: ▪ constrângerea (amenințare, violență); ▪ înșelăciunea; ▪ abuzul de autoritate. **Prezentarea unui caz din practica DIICOT** • prezentarea cazului adaptat după un dosar care a fost instrumentat de DIICOT; este recomandabil ca prezentarea să se realizeze atât text, cât și prin imagini (capturi realizate din clipul video vizionat anterior prezentării cazului), astfel încât elevii participanți la activitate să conștientizeze că situația prezentată nu este (doar) ipotetică; • prezentarea cazului se realizează astfel încât, la final, elevilor prezenți la activitate să li se adreseze mai multe întrebări prin care să-și exprime opinia, menite să îi facă pe aceștia să conștientizeze: ✓ situațiile vulnerabile în care pot ajunge indiferent de vârstă (ex. capcanele rețelelor de socializare și pericolele la care se expun dacă se întâlnesc cu persoane pe care nu le cunosc sau acceptă să se prezinte în situaţii indecente, chiar şi în faţa persoanelor în care au încredere ş.a.); ✓ modul în care ar trebui să acționeze atunci când se află într-o situație vulnerabilă, fiind încurajați să discute cu părinții

	sau profesorii despre situația în care se află; ✓ vârsta de la care minorii răspund penal. **Sunt victima traficului de persoane. Ce pot să fac? Cui mă adresez?** (servicii naţionale şi locale destinate victimelor traficului de persoane; Agenţia Naţională Împotriva Traficului de Persoane - ANTIP) **Recomandări:** **NU DEVENIȚI VICTIME!** ▪ nu există o anumită vârstă pentru victime; copiii și adulții, de orice vârstă, pot fi victimele unor fapte penale; ▪ fiți mereu prudenți cu cine vorbiți sau vă împrieteniți și ce informații despre voi împărtășiți persoanelor pe care nu le cunoașteți suficient de bine; ▪ în spatele unei conversații purtate pe rețelele de socializare sau la telefon, prin folosirea unor date neadevărate, se poate ascunde cineva care vă vrea răul; ▪ nu vă întâlniți cu persoane pe care nu le cunoașteți, singuri sau în locuri ferite; ▪ nimeni, cu niciun motiv, nu vă poate cere să întrețineți relații sexuale pentru bani sau în schimbul oricărui alt beneficiu; ▪ nimeni, cu niciun motiv, nu vă poate cere să vă faceți sau să vă facă fotografii sau filme în ipostaze indecente;

	▪ dacă vă aflați într-o situație de risc sau dacă ați devenit victime ale unor abuzuri, apelați la o persoană de încredere, părinți, alte rude majore, un profesor pe care îl respectați sau sesizați autoritățile; prietenii de vârsta voastră cărora le spuneți astfel de lucruri, de obicei, nu sunt suficient de maturi pentru a vă ajuta în mod real; **NU DEVENIȚI INFRACTORI!** ▪ minorii care au împlinit 14 ani pot fi trași la răspundere dacă comit fapte penale și li se pot aplica măsuri educative, care pot fi neprivative sau privative de libertate; ▪ ***Traficul de minori* și *pornografia infantilă* sunt fapte penale și sunt aspru sancționate de lege!** ▪ **Consimțământul persoanei, victimă a traficului, nu constituie cauză justificativă!** ▪ în cazul faptei de trafic de minori, legea pedepsește (și) adăpostirea sau primirea unui minor în vederea exploatării acestuia; ▪ pentru a fi autorul faptei de pornografie infantilă nu este obligatoriu să distribuiți altcuiva poze sau filmări în care un minor apare în astfel de situații!; legea pedepsește (și) producerea sau deținerea unor astfel de filmări sau fotografii.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
VIOLENŢA ÎN FAMILIE I

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	VIOLENŢA ÎN FAMILIE
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele II-IV
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	ee)activitate la nivel curricular ff) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea unui caz practic, urmată de expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii”, dezbatere, sesiune de întrebări şi răspunsuri;
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României; Codul penal; Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea şi combaterea violenţei în familie; Carta Naţiunilor Unite (1945); Recomandarea Comitetului de Miniştri nr. R(85)4 cu privire la violența în framilie; Recomandarea Comitetului de Miniştri nr. R(87)21 privind asistența victimelor şi prevenirea victimizării
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	• **Prezentarea unui caz practic de violenţă în familie** (în care victimă este minorul) • **Ce este violența în familie?** Art. 199 din Codul penal Art. 3 din Legea nr. 217/2003 privind violența în familie: (1) (…) *violența în familie* reprezintă orice acţiune sau inacţiune intenţionată, cu excepţia acţiunilor de autoapărare ori de apărare, manifestată fizic sau verbal, săvârşită de către un membru de familie împotriva altui membru al aceleiaşi familii, care provoacă ori poate cauza un prejudiciu sau suferinţe fizice, psihice, sexuale, emoţionale ori psihologice, inclusiv ameninţarea cu asemenea acte, constrângerea sau privarea arbitrară de libertate. (2) Constituie, de asemenea, violenţă în familie împiedicarea femeii de a-şi exercita drepturile şi libertăţile fundamentale.

	• **Cine sunt membrii familiei?** (art. 177 Cod penal şi art. 5 din Legea nr. 217/2003). Aspecte referitoare la *autoritatea părintească* (conţinutul autorităţii părinteşti, îndatoririle specific, măsurile disciplinare - art. 487-489 Cod civil) • **Particularităţile infracţiunilor de violenţă în familie**; • **Cum se poate manifesta violenţa în familie** ? (Art. 4 din Legea nr. 217/2003): a) *violenţa verbală* - adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, ameninţări, cuvinte şi expresii degradante sau umilitoare; b) *violenţa psihologică* - impunerea voinţei sau a controlului personal, provocarea de stări de tensiune şi de suferinţă psihică în orice mod şi prin orice mijloace, violenţă demonstrativă asupra obiectelor şi animalelor, prin ameninţări verbale, afişare ostentativă a armelor, neglijare, controlul vieţii personale, acte de gelozie, constrângerile de orice fel, precum şi alte acţiuni cu efect similar; c) *violenţa fizică* - vătămarea corporală ori a sănătăţii prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înţepare, tăiere, ardere, strangulare, muşcare, în orice formă şi de orice intensitate, inclusiv mascate ca fiind rezultatul unor accidente, prin otrăvire, intoxicare, precum şi alte acţiuni cu efect similar; d) *violenţa sexuală* - agresiune sexuală, impunere de acte degradante, hărţuire, intimidare, manipulare, brutalitate în vederea întreţinerii unor relaţii sexuale forţate, viol conjugal; e) *violenţa economică* - interzicerea activităţii profesionale, privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existenţă primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate, acţiunea de sustragere intenţionată a bunurilor persoanei, interzicerea dreptului de a poseda, folosi şi dispune de bunurile comune, control inechitabil asupra bunurilor şi resurselor comune, refuzul de a susţine familia, impunerea de munci grele şi nocive în detrimentul sănătăţii, inclusiv unui membru de familie minor, precum şi alte acţiuni cu efect similar; f) *violenţa socială* - impunerea izolării persoanei de familie, de comunitate şi de prieteni, interzicerea frecventării instituţiei de învăţământ, impunerea izolării prin detenţie, inclusiv în locuinţa familială, privare intenţionată de acces la informaţie, precum şi alte acţiuni cu efect similar;

	g) *violenţa spirituală* - subestimarea sau diminuarea importanţei satisfacerii necesităţilor moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspiraţiilor membrilor de familie, a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice ori religioase, impunerea aderării la credinţe şi practici spirituale şi religioase inacceptabile, precum şi alte acţiuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare. • **Tipuri de infracţiuni care pot fi comise între membrii de familie**: - infracţiuni contra vieţii; - infracţiuni contra integrităţii corporale sau sănătăţii; - infracţiuni contra libertăţii persoanei; - infracţiuni la viaţa sexuală; - infracţiuni contra patrimoniului; - infracţiuni care aduc atingere unor relaţii privind convieţuirea socială. • **Care sunt consecinţele violenţei în familie asupra minorului, victimă sau martor?** (se vor aborda, adaptat nivelului de înţelegere, toate tipurile de consecinţe) • **Sunt victimă a violenţei în familie. Ce drepturi am?** (art. 6 din Legea nr. 217/2003): a) la respectarea personalităţii, demnităţii şi a vieţii mele private; b) la informare cu privire la exercitarea drepturilor mele; c) la protecţie specială, adecvată situaţiei şi nevoilor mele; d) la servicii de consiliere, reabilitare, reintegrare socială, precum şi la asistenţă medicală gratuită, în condiţiile prezentei legi; e) la consiliere şi asistenţă juridică gratuită, în condiţiile legii. • **Sunt victima violenţei în familie. Ce pot să fac? Cui mă adresez?** (telefoane de urgenţă la care se poate suna, asociaţii, fundaţii specializate)

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
VIOLENŢA ÎN FAMILIE II

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	VIOLENŢA ÎN FAMILIE
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele V-VIII, IX-XII
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	gg) activitate la nivel curricular hh) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea unui caz practic, urmată de expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii”, dezbatere, sesiune de întrebări şi răspunsuri;
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României; Codul penal; Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea şi combaterea violenţei în familie; Carta Naţiunilor Unite (1945); Recomandarea Comitetului de Miniştri nr. R(85)4 cu privire la violența în framilie; Recomandarea Comitetului de Miniştri nr. R(87)21 privind asistența victimelor şi prevenirea victimizării
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	• **Prezentarea unui caz practic de violenţă în familie** (se poate alege o speţă în care victima violenţei este un membru al familiei, dar, pentru atingerea scopului practic, este recomandabil să se aleagă un caz în care victimă este minorul) • **Violenţa în familie** – **noţiune**: Art. 199 din Codul penal Art. 3 din Legea nr. 217/2003 privind violența în familie: (1) (…) *violența în familie* reprezintă orice acţiune sau inacţiune intenţionată, cu excepţia acţiunilor de autoapărare ori de apărare, manifestată fizic sau verbal, săvârşită de către un membru de familie împotriva altui membru al aceleiaşi familii, care provoacă ori poate cauza un prejudiciu sau suferinţe fizice, psihice, sexuale, emoţionale ori psihologice, inclusiv ameninţarea

	cu asemenea acte, constrângerea sau privarea arbitrară de libertate. (2) Constituie, de asemenea, violenţă în familie împiedicarea femeii de a-şi exercita drepturile şi libertăţile fundamentale. Prezentarea noţiunii de *membru de familie* (art. 177 Cod penal şi art. 5 din Legea nr. 217/2003). Aspecte referitoare la *autoritatea părintească* (conţinutul autorităţii părinteşti, îndatoririle specific, măsurile disciplinare - art. 487-489 Cod civil) • **Particularităţile infracţiunilor de violenţă în familie**; • **Forme ale violenţei în familie** (Art. 4 din Legea nr. 217/2003): a) *violența verbală* - adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, ameninţări, cuvinte şi expresii degradante sau umilitoare; b) *violența psihologică* - impunerea voinţei sau a controlului personal, provocarea de stări de tensiune şi de suferinţă psihică în orice mod şi prin orice mijloace, violenţă demonstrativă asupra obiectelor şi animalelor, prin ameninţări verbale, afişare ostentativă a armelor, neglijare, controlul vieţii personale, acte de gelozie, constrângerile de orice fel, precum şi alte acţiuni cu efect similar; c) *violența fizică* - vătămarea corporală ori a sănătăţii prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înţepare, tăiere, ardere, strangulare, muşcare, în orice formă şi de orice intensitate, inclusiv mascate ca fiind rezultatul unor accidente, prin otrăvire, intoxicare, precum şi alte acţiuni cu efect similar; d) *violența sexuală* - agresiune sexuală, impunere de acte degradante, hărţuire, intimidare, manipulare, brutalitate în vederea întreţinerii unor relaţii sexuale forţate, viol conjugal; e) *violența economică* - interzicerea activităţii profesionale, privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existenţă primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate, acţiunea de sustragere intenţionată a bunurilor persoanei, interzicerea dreptului de a poseda, folosi şi dispune de bunurile comune, control inechitabil asupra bunurilor şi resurselor comune, refuzul de a susţine familia, impunerea de munci grele şi nocive în detrimentul sănătăţii, inclusiv unui membru de familie minor, precum şi alte acţiuni cu efect similar;

	f) *violența socială* - impunerea izolării persoanei de familie, de comunitate şi de prieteni, interzicerea frecventării instituţiei de învăţământ, impunerea izolării prin detenţie, inclusiv în locuinţa familială, privare intenţionată de acces la informaţie, precum şi alte acţiuni cu efect similar; g) *violența spirituală* - subestimarea sau diminuarea importanţei satisfacerii necesităţilor moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspiraţiilor membrilor de familie, a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice ori religioase, impunerea aderării la credinţe şi practici spirituale şi religioase inacceptabile, precum şi alte acţiuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare. • **Incriminarea** infracţiunilor de violenţă (cadrul intern şi cadrul internaţional) • **Tipuri de infracţiuni care pot fi comise între membrii de familie**: - infracţiuni contra vieţii; - infracţiuni contra integrităţii corporale sau sănătăţii; - infracţiuni contra libertăţii persoanei; - infracţiuni la viaţa sexuală; - infracţiuni contra patrimoniului; - infracţiuni care aduc atingere unor relaţii privind convieţuirea socială. • **Consecinţe ale violenţei în familie** (se recomandă a se face referire la toate tipurile de consecinţe, nu doar cele penale) • **Drepturile victimei** infracţiunii de violenţă (art. 6 din Legea nr. 217/2003): a) la respectarea personalităţii, demnităţii şi a vieţii sale private; b) la informarea cu privire la exercitarea drepturilor sale; c) la protecţie specială, adecvată situaţiei şi nevoilor sale; d) la servicii de consiliere, reabilitare, reintegrare socială, precum şi la asistenţă medicală gratuită, în condiţiile prezentei legi; e) la consiliere şi asistenţă juridică gratuită, în condiţiile legii.

	• **Unităţi pentru prevenirea şi combaterea violenţei în familie** (art. 15 din Legea nr. 217/2003) a) centre de primire în regim de urgenţă; b) centre de recuperare pentru victimele violenţei în familie; c) centre de asistenţă destinate agresorilor; d) centre pentru prevenirea şi combaterea violenţei în familie; e) centre pentru servicii de informare şi sensibilizare a populaţiei. • **Ordinul de protecţie** (aspecte referitoare la introducerea cererii pentru emiterea unui ordin de protecţie – art. 23-35 din Legea nr. 217/200): scopul emiterii unui ordin de protecţie, titularii cererii pentru emiterea unui ordin de protecţie, instanţa competentă, conţinutul cererii , procedura în faţa instanţei, obligaţiile sau interdicţiile stabilite de instanţă, rolul organelor de cercetare penală în procedura ordinului de protecţie. • **Aspecte procesual-penale referitoare la protecţia victimelor** (audierea victimei şi măsuri de protecţie dispuse în cursul urmăririi penale – art. 113 cu ref. la art. 124-130 Cod procedură penală) • **Sunt victima violenţei în familie. Ce pot să fac? Cui mă adresez?** (servicii naţionale şi locale destinate victimelor violenţei în familie; asociaţii, fundaţii specializate)